

Arkeol. os. 343/16.10.1992

ARKEOLOGINEN INVENTOINTI SALLAN KUNNASSA SYYSKUUSSA
1989

Hannu Poutiainen

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
Johdanto	1
Inventoinnin toteutus ja muinaisjäännösten dokumentointi	1
Kohdeluettelo	5
Rekisteri- ja omistajatiedot	7
Kohteet	14
Yhteenveto	141
Negatiiviluettelo	142
Valokuvaliitteet	143

JOHDANTO

Sallan kunnan eteläosissa syyskuussa 1989 suoritettu arkeologinen maastoinventointi toteutettiin Sallan kunnan myöntämän 20 000 mk:n määrärahan turvin ja museoviraston esihistorian toimiston toimesta.

Inventoinnin lähtökohtana olivat Aarni Erä-Eskon 1950-luvun lopulla ja 1960-luvun alussa tekemät tarkastusmatkat Sallaan sekä Markku Torvisen ja Aki Arposen Sallassa 1980-luvulla suorittamat tarkastukset ja pienimuotoiset inventoinnit. Apuna inventoinnissa olivat myös tiedot irtolöydöistä sekä paikallisten asukkaiden antamat vihjeet.

INVENTOINNIN TOTEUTUS JA MUINAISJÄÄNNÖSTEN DOKUMENTOINTI

Inventoitavan alueen laajuus oli karkeasti arvioiden noin 2500 km², joten oli selvää, ettei järjestelmällinen ja perinpohjainen inventointi ollut mahdollista eikä edes tarkoituksenmukaista. Tämän takia oli käytettävä intuitioon perustuvaa inventointimenetelmää sekä käytävä tarkastamassa ns. irtolöytöpaikat; tässä menetelmässä selvitetään ensin karttojen ja sitten maastokäyntien perusteella sellaiset alueet, jotka topografian, maaperän ja kasvillisuuden puolesta vaikuttavat potentiaalisimmilta paikoilta muinaisjäännösten sijaintiin.

Peitteisessä maastossa tein silmämääräisiä havaintoja sekä kaivoin koekuoppia sopiviksi katsomiini kohtiin; peltoalueilla ja eroosion paljastamilla alueilla käytin pintapoimintamenetelmää.

Todetut muinaisjäännökset merkitsin topografisille kartoille (mk 1:50 000) käyttäen apuna suuntimakompassia ja maamerkkeinä alueen topografisia yksityiskohtia sekä teitä, rakennuksia jne. Kohteista otin mustavalkokuvat - käyttäen kinofilmikameraa ja 28 mm:n laajakulmaoptiikkaa - kun se mielestäni oli aiheellista ja tarkoituksenmukaista.

Raportin kirjoittamisvaiheessa olen merkinnyt Sallan kunnassa tunnetut muinaisjäännöskohteet topografisille kartoille (mk 1:20 000), lukuunottamatta yhtä kohdetta (Salla 12 Onkamo),

jota ei ole ollut mahdollista paikantaa riittävän tarkasti.

Topografisten karttojen lisäksi olen liittänyt mukaan Aarno Erä-Eskon eräistä kohteista laatimat yleiskarttaluonnokset.

Jokainen muinaisjäännöskohde kuvataan inventointikertomuksessa erikseen ja kustakin mainitaan seuraavat tiedot:

- koordinaatit ja topografisen kartan numero
- kylä ja löytöpaikan tarkempi nimi sekä kohdenumero (*)
- löydöt, tutkimukset ja lähteet
- löytöpaikan topografia ja sijainti sanallisesti
- muut tarpeellisiksi katsotut tiedot

Joissakin tapauksissa on samalla kohteella eri dokumenteissa eri kohde- tai kylännimi; näissä tapauksissa olen käyttänyt sitä nimeä, mikä on ollut vakiintunut tai vakiintuneempi tai mikä on muutoin ollut soveliaampi.

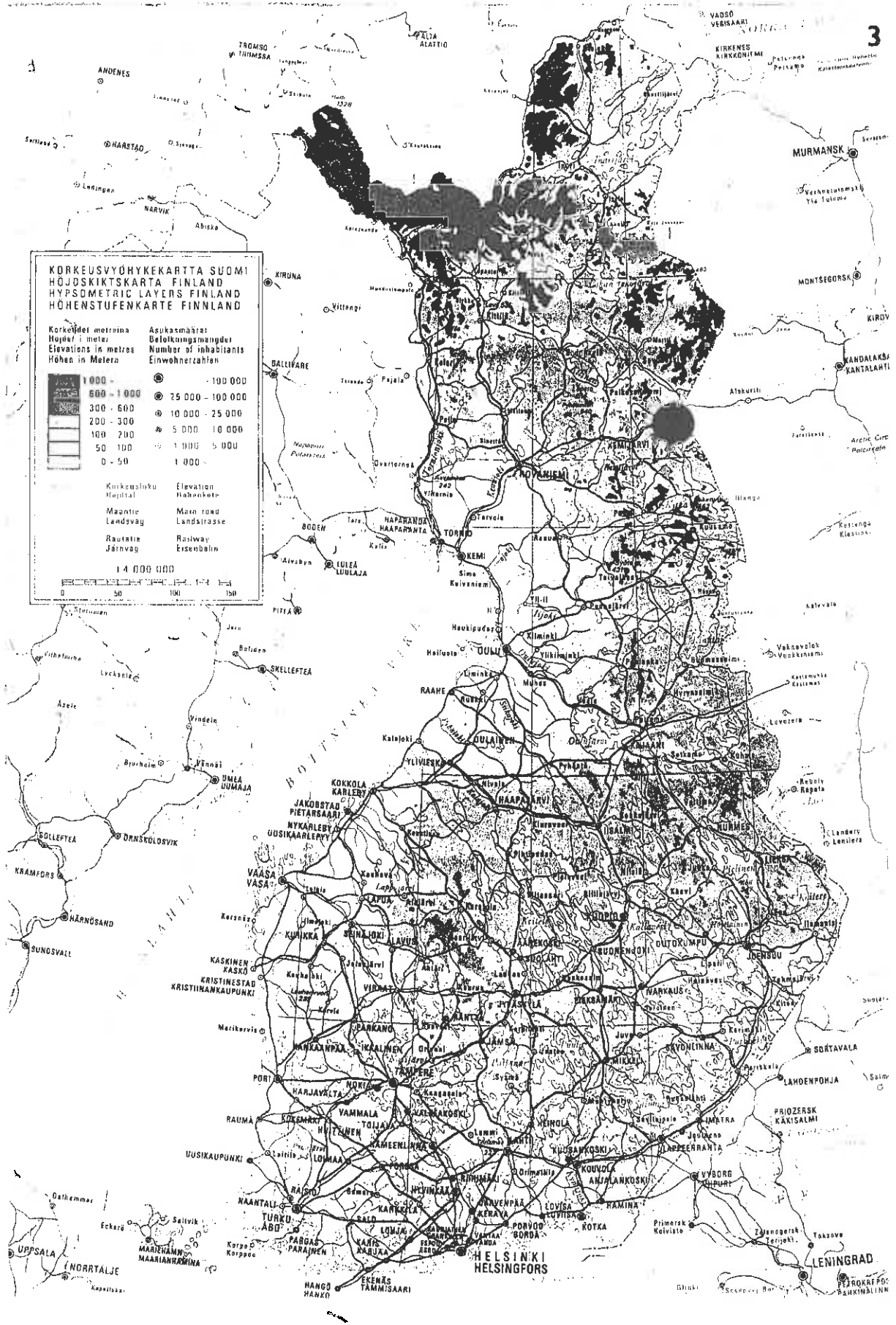
Inventointikertomusta laatiessani olen käyttänyt seuraavia museoviraston topografisessa arkistossa säilytettäviä lähteitä:

- Lapin läänin kivikautiset löydöt, E-S-Lappi (Kemijärvi-Salla-Posio-Ranua-Simo), Erä-Esko Aarni
- Lapin- ja Oulunlääni, Metallikautiset löydökset, Erä-Esko, Aarni
- Aki Arposen, Markku Torvisen ja Matti Enbuskan laatimat tarkastuskertomukset **
- Aarni Erä-Eskon muistiinpanot
- löytöpaikkoihin liittyvät kirjeet (sekä yksityishenkilöiden että viranomaisten)

Suureksi avuksi on ollut niin kenttätyössä kuin raportin kirjoittamisvaiheessa tutkija Matti Huurteen Sallan kunnan muinaisjäännöksistä ja irtolöydöistä kokoamat tiedot, jotka hän ystävällisesti antoi käyttööni.

* Nykyisen Neuvostoliiton alueella olevien kohteiden osalta olen noudattanut Erä-Eskon järjestelmää, mutta korvannut kohdenumeron edessä olevan tunnuksen CCCP tunnuksella NL (esim. Salla NL 6 Aatservainen)

** Näiden tarkastusten tiedot olen ottanut raporttiin sellaisinaan, mutta vanhempien kertomusten tietoja täydentänyt mahdollisuuksien mukaan.

Sallan kunnan sijainti Suomenkartalla

SALLAN KUNNASSA v.1990 TUNNETUT MUINAIS-
JÄÄNNÖKSET

Kivikautinen asuin-/löytöpaikka

Kvartsi-iskosten löytöpaikka

Pronssikautinen löytöpaikka

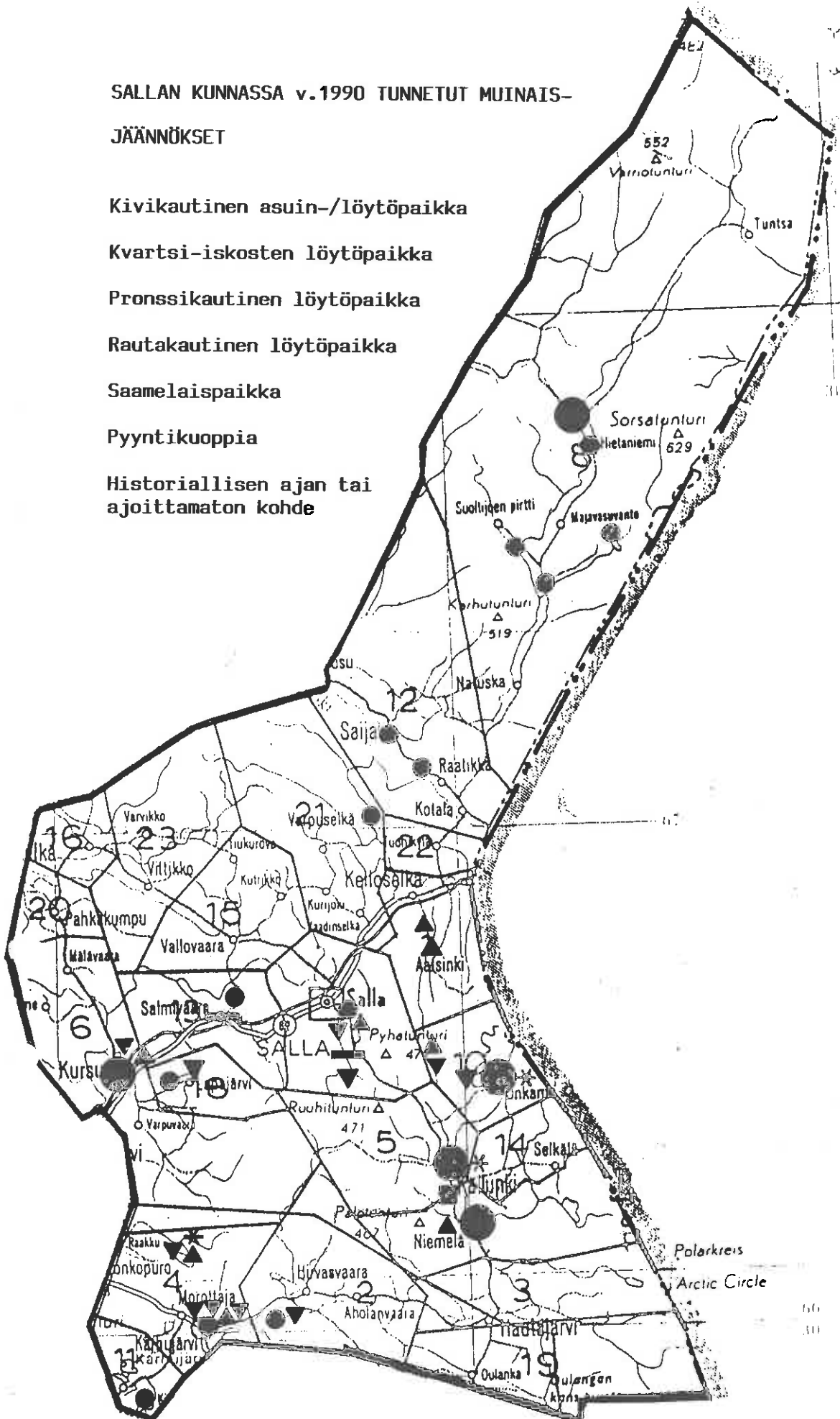
Rautakautinen löytöpaikka

Saamelaispaikka

Pyyntikuoppia

Historiallisen ajan tai
ajoittamaton kohde

1 kpl ● 3-5 kpl ●

(Karttapohjana Sallan kyläjakokartta)

KOHDELUETTELO

- SALLA 1 Niemelä Kenttäniemi, kivikautinen löytöpaikka, lk II
- 2 Paloperä Puukkoniemi, kivikautinen löytöpaikka, lk -
- 3 Naruska Saukkokangas, kivikautinen asuinpaikka, lk II/III
- 4 Onkamo Keski-Mattila, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 5 Saija Mukkala, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 6 Kursu Tuuranjärvi, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 7 Hietajärvi Suomujärvi, esihistoriallinen löytöpaikka, lk -
- 8 Kursu Luusua, kivikautinen löytöpaikka, lk -
- 9 Kallunki Leskelä, kivikautinen asuinpaikka ja pyyntikuoppa, lk II
- 10 Kallunki Rakkulaisniemi, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 11 Naruska Moivainsokka, pronssikautinen löytöpaikka, lk II/III
- 12 Onkamo, rautakautinen löytöpaikka, lk III
- 13 Kallunki Kaartiniemi, rautakautinen löytöpaikka, lk -
- 14 Suomujärvi Kelkkakangas, pyyntikuoppia, lk II
- 15 Suomujärvi Seitakivi, seitakivi, lk II
- 16 Karhujärvi Koiralamminoja, kivikautinen löytöpaikka, lk -
- 17 Naruska Naruskajärven luusua, kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II
- 18 Naruska Naruskajärvi SW-ranta, kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II
- 19 Märkäjärvi Pyhäjärvi SW-ranta, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 20 Märkäjärvi Talviskotlampi, kivilatamus, lk II
- 21 Naruska Alimmainen suoltijoki, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 22 Naruska Ylä-Naruskajoki, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 23 Naruska Naruskajärven W-ranta, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 24 Naruska Naruskajärven niemi, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 25 Naruska Saukkojärvi NW-pää, kivikautinen löytöpaikka, lk II
- 26 Onkamo Onkamojoki, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 27 Onkamo Kenttälampi, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 28 Kallunki Erauspoikien maja, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 29 Aatsinginjoki Patoharjunmaa, kivikautinen löytöpaikka, lk -
- 30 Lapajärvi Vanhala, kivikautinen löytöpaikka, lk II/III
- 31 Saija Törmälä, kivikautinen löytöpaikka, lk II/III

- SALLA 32 Kursu Koskenkangas, kivikautinen asuinpaikka ja kuopanteita, lk II
- 33 Kursu Jaakontalonniemi, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 34 Lapajärvi Lapajärvi, pyyntikuoppia, lk II
- 35 Salmivaara Kärppä, historiallisenajan rakennuksen pohjia, lk II/III
- 36 Märkäjärvi Pyhäjärvenselkä, kivikautinen asuinpaikka ja pyyntikuoppia, lk II
- 37 Märkäjärvi Hangasjärvi, pyyntikuoppa (?), lk II
- 38 Onkamo Latvajärvi, kvartsi-iskosten löytöpaikka ja pyyntikuoppa, lk II
- 39 Onkamo Haltiajärvi, pyyntikuoppia (?), lk II
- 40 Kallunki Kenttäkangas, kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II
- 41 Kallunki Onkamojokisuu, kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II
- 42 Niemelä Umpilampi, kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II/III
- 43 Niemelä Savinajoki, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 44 Niemelä Isoniemi, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 45 Hirvasvaara Siskelijärvi, pyyntikuoppia, lk II
- 46 Hirvasvaara Joutsenlampi, kivikautinen asuinpaikka, lk II
- 47 Karhujärvi Ylinen Vaara-Hietajärvi, kvartsi-iskosten löytöpaikka ja pyyntikuoppia, lk II
- 48 Morottaja Pitkäniemi, pyyntikuoppia, lk II
- 49 Morottaja Härkäharjunkangas, pyyntikuoppia, lk II
- 50 Aatsinki Selkäranka, kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II
- 51 Aatsinki Tielto-oja, kvartsi-iskosten löytöpaikka lk II
- 52 Salmivaara Kotijärvi, kivikautinen löytöpaikka, lk II
- 53 Onkamo Kaakkurilampi, lappalaishauta, lk II/III

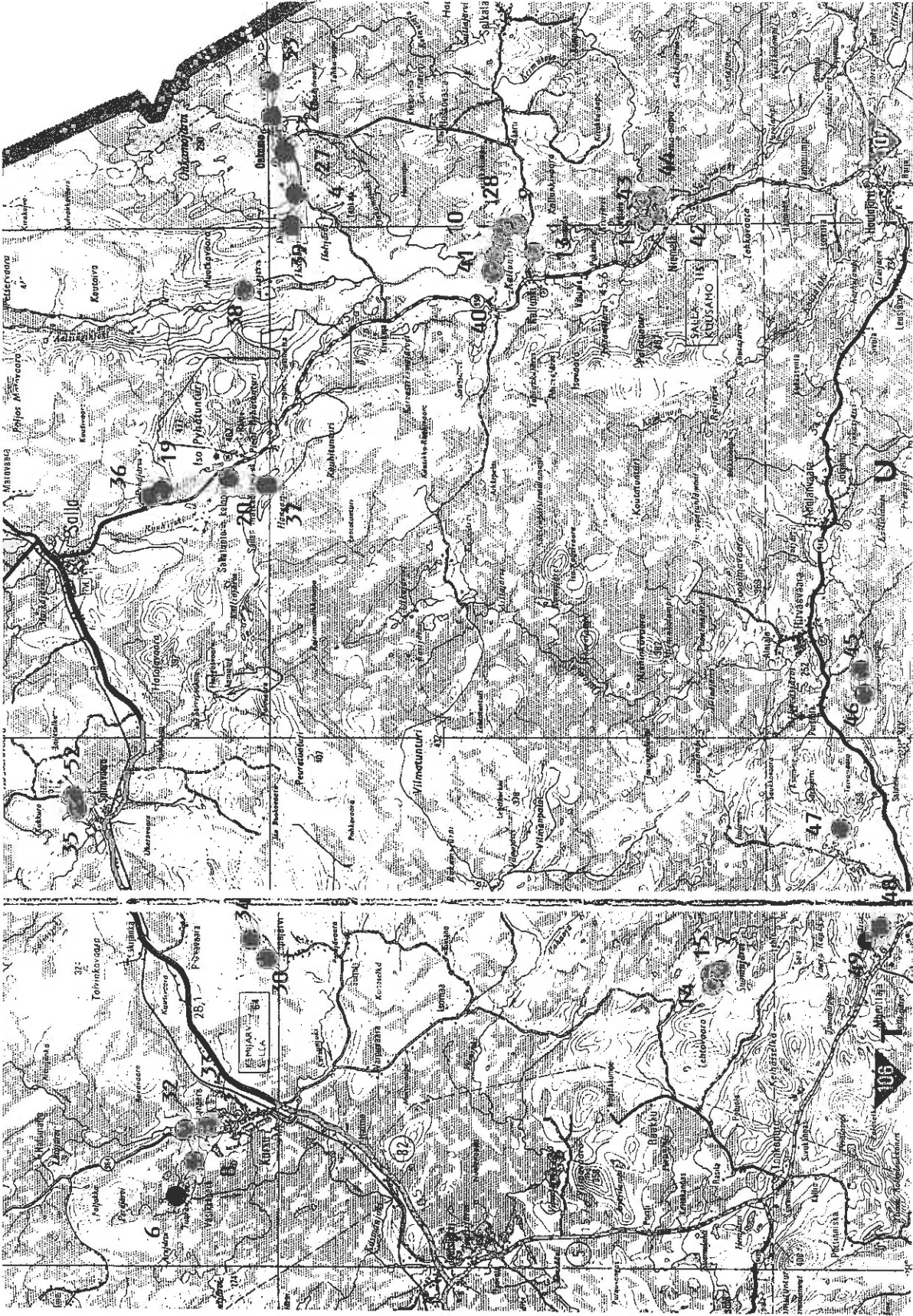
- SALLA NL 1 Salla Uusitalo, kivikautinen löytöpaikka
- 2 Sova Teirniemi, kivikautinen löytöpaikka
- 3 Rohmuoiva, kivikautinen löytöpaikka
- 4 Kuolajärvi Kesälahti, kivikautinen löytöpaikka ja saamelaiden asuinpaikka
- 5 Sallansuu Isojänkä, kivikautinen löytöpaikka
- 6 Aatservainen, rautakautinen löytöpaikka
- 7 Vuorikylä Kutsanjoki Aidakanniemi, rautakautinen löytöpaikka
- 8 Kuolajärvi Kairala, rautakautinen löytöpaikka
- 9 Tenniö Kotakangas, kiviesineen löytöpaikka

REKISTERI- JA OMISTAJATIEDOT SALLAN MUINAISJÄÄNNÖSKOhteista

- Salla 1: -
- Salla 2: -
- Salla 3: Saija 66:9 Tuurila, om. Moilanen Juha Esko Tapani ja Moilanen Ulla Pauliina, os. 98960 Naruska
- Salla 4 Onkamo 5:15, om. -
Onkamo 6:11 Tuhkala, om. Mattila Veli-Matti, os. 98970 Onkamojärvi
Onkamo 6:16, om. -
- Salla 5: Saija 25:17 Mukkala, om. Mukkala Toivo Arvo, os. 98900 Salla
- Salla 6: Kursu 51 Partanen, om. Luusua Elvi Iida, os. Hannunpolku 98900 Salla
- Salla 7: Salla yhteismetsä II
- Salla 8: -
- Salla 9: Kallunki 6:5 Hakaranta, om. Osuuskassojen kiinteistövalitys
Kallunki 7 Narkiniemi, om. Markiniemi Matti Kaleva, os. Koi-
vutie 12, 98900 Salla
- Salla 10: Kallunki 10:3 Siikavakka, om. Vuolukka Liisa Sirpa Hillevi,
98900 Salla
Kallunki 10:10 Lisäsiikavakka, om. ed.
- Salla 11: -
- Salla 12: -
- Salla 13: Kallunki 14:7 Kaarteenniemi, om. Saari Verner (kuollut)
- Salla 14: Sallan yhteismetsä II
- Salla 15: Sallan yhteismetsä II
- Salla 16: Hietajärvi 2 Karhula, om. Niemi Eero, os. 98900 Salla
om. Säkkinen Aliina, os. Tammitie
97900 Posio
om. Antila Laimi, os. 98440 Kallaanvaara
Kellokumpu Tyyne, os. 98730 Tonkopuro
- Salla 17: Saija 63:2 Hietaniemi, om. Kotala Sauli (kuollut) ja Kotala Bertta, os. Pikkupolku 98900 Salla
- Salla 18: valtionmaa
- Salla 19: Märkäjärvi 19:1 Jaakonkenttä, om. Peltoperä Mauri Kalevi ja Peltoperä Armi Kaarina, os. 98900 Salla
Märkäjärvi 19:35 Rytiranta, om. Asiala Olavi Päiviö ja Asiala Hilikka Kaarina, os. Tarmontie 98900 Salla
- Salla 21: valtionmaa
- Salla 22: valtionmaa
- Salla 23: valtionmaa

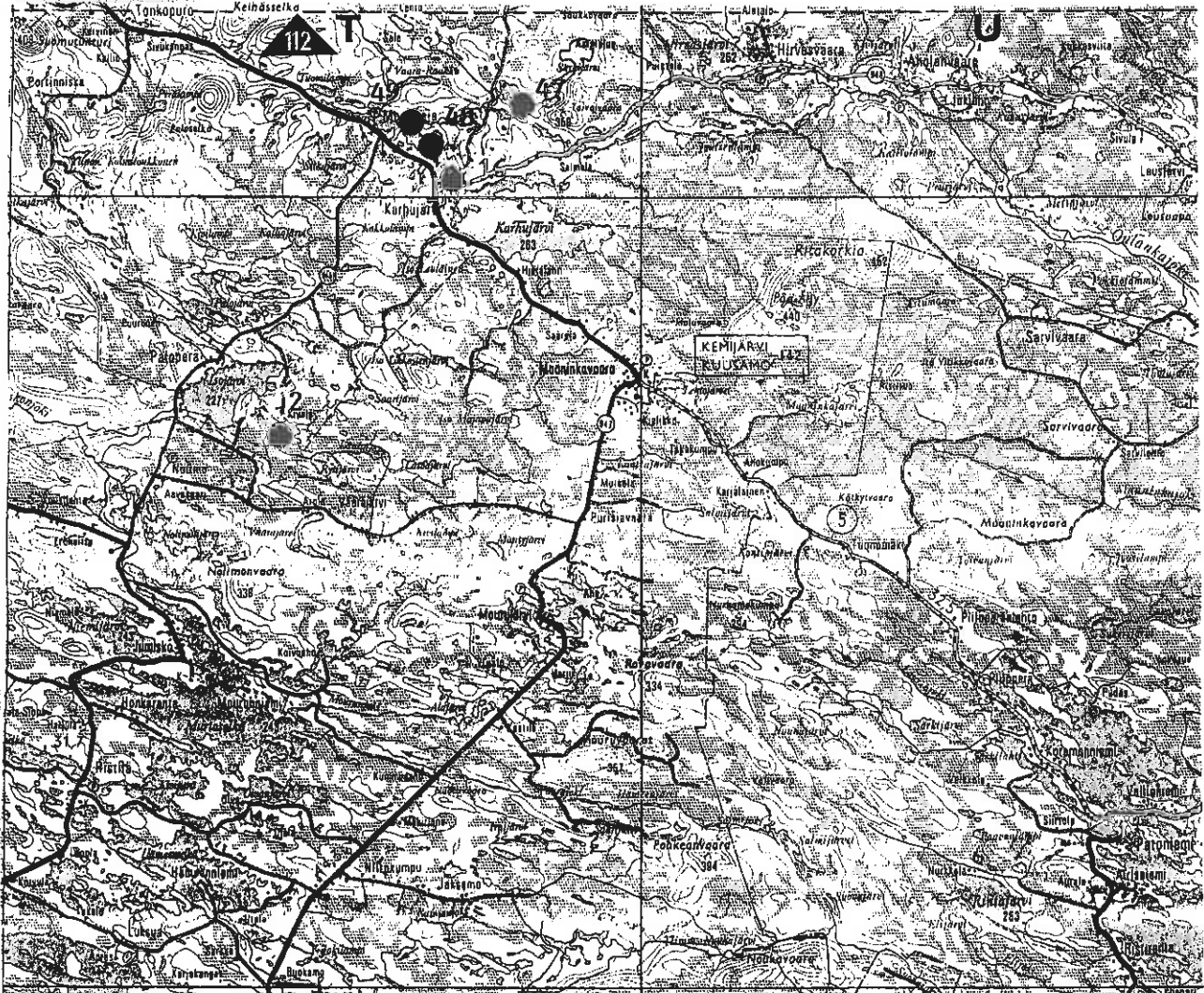
- Salla 24: valtionmaa
- Salla 25: Sallan yhteismetsä II
- Salla 26: Onkamo 2:18 Lahtela, om. Onkamo Osmo ja Onkamo Impi Inkeri, os. 98970 Onkamojärvi
Onkamo 4:10 Petäjävaara II, om. Onkamo Reeta Liisa (kuollut) ja Henrik Jalmari Onkamon oik. omist.
- Salla 27: Onkamo 7:9 Niskala, om. Kujala Sauli Antero, os. 98970 Onkamojärvi
- Salla 28: Kallunki 14:2 Partioranta, om. Partiolippukunnat, Salla Erauspojat ry ja Sallan Tunturitytöt ry
- Salla 29: Aatsinki 45 Metsärinta, om. Kellokumpu Seppo Ilmari 98920 Kelloselkä
- Salla 30: Kursu 68:3 Vanhala, om. Tiikkaja Edvin Joel, os. Lapajärvi 98600 Kursu
- Salla 31: Saija 81:13 Törmälä, om. Törmänen Eero, os. 98950 Saija
- Salla 32: Kursu 2:12 Essala, om. Tapio Lempi Vilma Kaarina, os. Rytimäentie 5 67400 Kokkola
Kursu 15:23 Kangas, om. Hilja Maria Kivelän perik.
Kursu 136 Kursun hautausmaa, om. Sallan seurakunta
- Salla 33: Kursu 11:26 Jaakontalo, om. Kairala Tyyne Elisabet, os. 01230 Järfäll
om. Partanen Irja Inkeri os. -
om. Partanen Pentti, os. 98600
Kursu
Partanen Eero Sakari, os. -
- Salla 34: Kursu 68:2 Tiikkaja, om. Tiikkaja Vieno Juho, os. -
- Salla 35: Salmivaara 2:14 Järvenrinne, om. Pirttilä Mauno Johannes, os. 98660 Salmivaara
- Salla 36: Märkäjärvi 19:33 Pyhänotko, om. Sallan reservialiupseerit ry
Märkäjärvi 19:66 Reunala, om. Törmänen Emmi Johanna, os. Susitie B 17, 98900 Salla
- Salla 37: Märkäjärven jakokunta
- Salla 38: valtionmaa
- Salla 39: Onkamo 10:5 Seita, om. Tolvanen Tapio Erkki Antero ja Tolvanen Marja Kristiina, os. Hiiralankaari 20 A 02160 Espoo
Onkamo 21:2 Välimää, om. Kujala Huuko, os. 98970 Onkamojärvi
- Salla 40: yhteinen Kallungin jakokunta
- Salla 41: yhteinen Kallungin jakokunta
- Salla 42: Niemelä 14:10 Tyvitalo,
- Salla 43: Niemelä 3:4 Lanttula, om. Rimpisalo Olga ja Onkamo Tuula

- Tuulikki, os. Ristontie 16, 96300 Rovaniemi
- Salla 44: Niemelä 14:10 Tyvitalo, om. Hautajärvi Aaro, os. 98990 Niemelä 878:1 - Til 405-4:6, 4:7 yht. turpeenottoalue
- Salla 45: Sallan yhteismetsä II
- Salla 46: Sallan yhteismetsä II
- Salla 47: valtionmaa
- Salla 48: Hietajärvi 17:4 Laitila, om. Korva Iisakki Helmeri, os. Karhujärvi 98999 Kemijärvi
- Salla 49: Hietajärvi 17:1, om. -
- Salla 50: Aatsinki 35:1 Vasa, om. Aatsinki Lauri Ilmari, os. 98920 Kelloselkä
- Salla 51: Aatsinki 44 Ailasmäki, om. Ailasmäki Väinö Jalmari (kuollut)
- Salla 52: Salmivaara 2:9 Mäkirinne, om. Ovaskainen Kari Mikael, os. Urakkatie 96440 Rovaniemi
Salmivaara 2:19 Kotihannula, om. Suomen valtio
- Salla 53: Onkamo 11:3 Rantalehtola, om. Anttila Mauno (kuollut)

(Fennia, Suuri Suomi-kartasto, 1:250 000, 1979, ote)

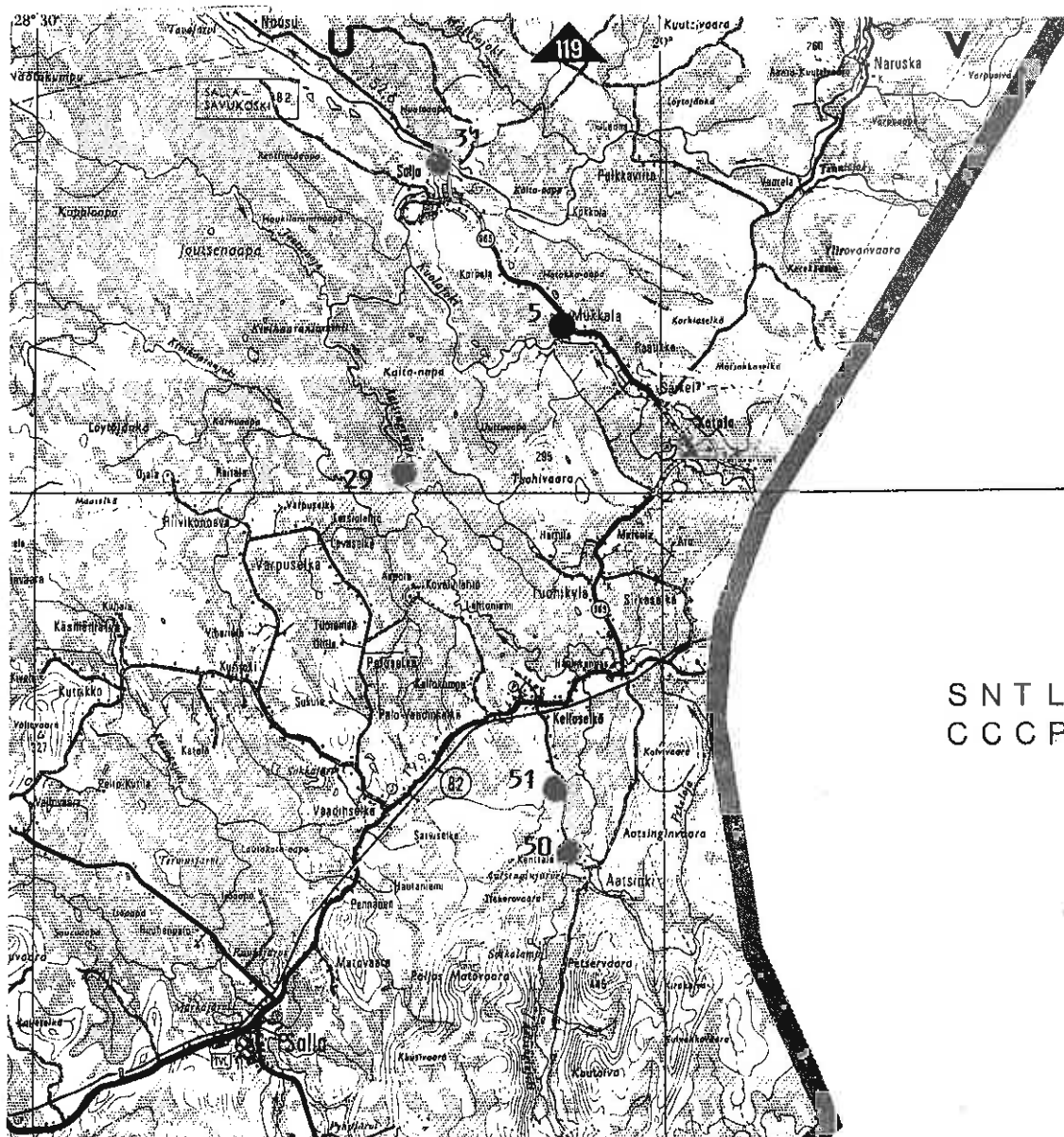
Kahteet Salla 1, 4, 6-10, 13-15, 19-20, 26-28, 30, 32-49, 52-53

(Fennia, Suuri Suomi-kartasto,
1:250 000, 1979, ote)

Kohteet Salla 2, 16, 47-49

4

113

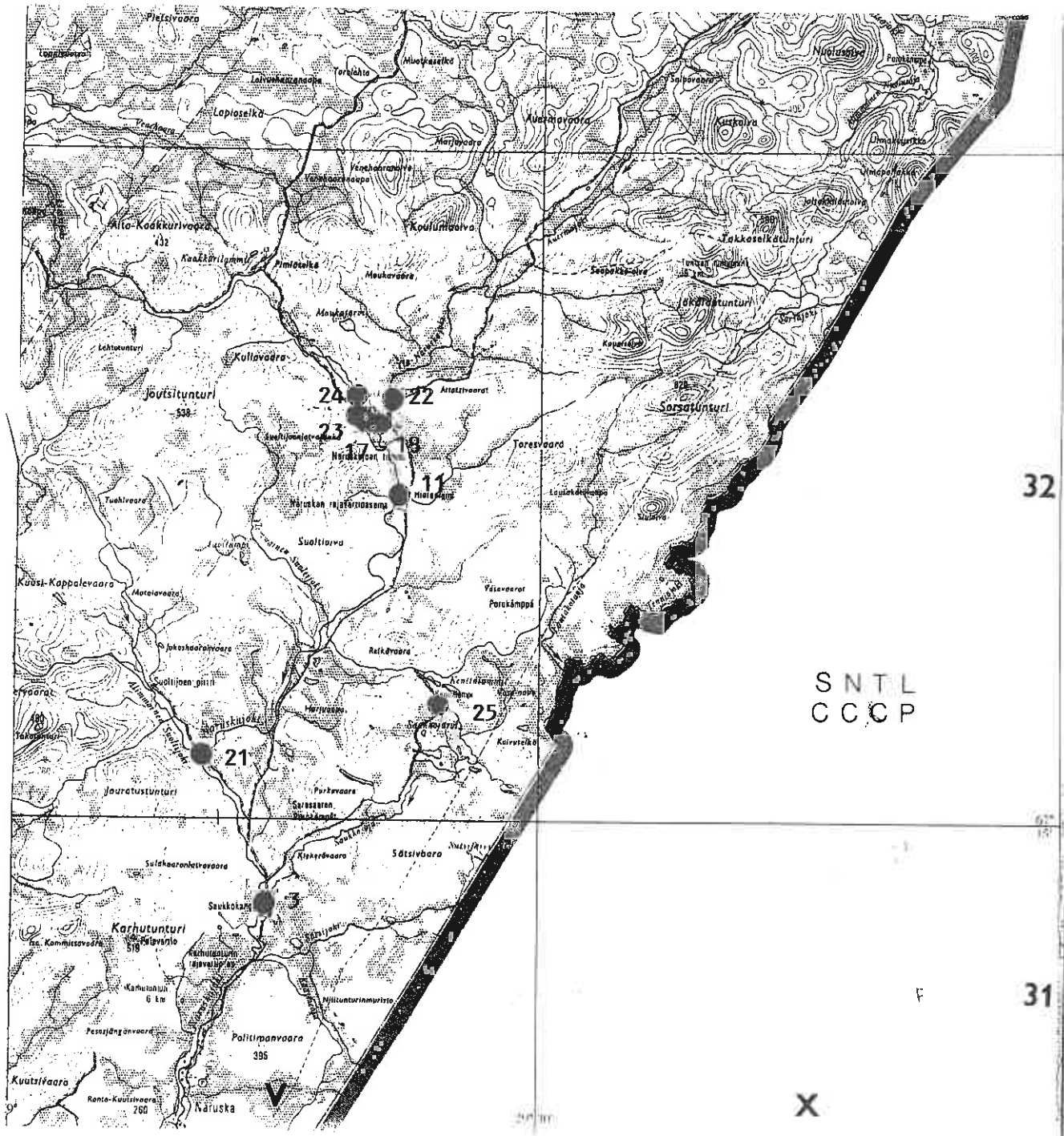
31

SNTL
CCCP

30

(Fennia, Suuri Suomi-kartasto, 1979, 1:250 000, ote)

Kohteet Salla 5, 29, 31, 50-51

(Fennia, Suuri Suomi-kartasto, 1979,
1:250 000, ote)

Kohteet Salla 3, 11, 17-18, 21-25

SALLA 1 NIEMELÄ KENTTÄNIEMI

tk 4612 12 Kallunki
 x 7390 9
 y 4455 8
 z n. 240

KYLÄ: Niemelä

KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 1969:2, uurrenuija kvartsia; KM 3643, uurrenuija.

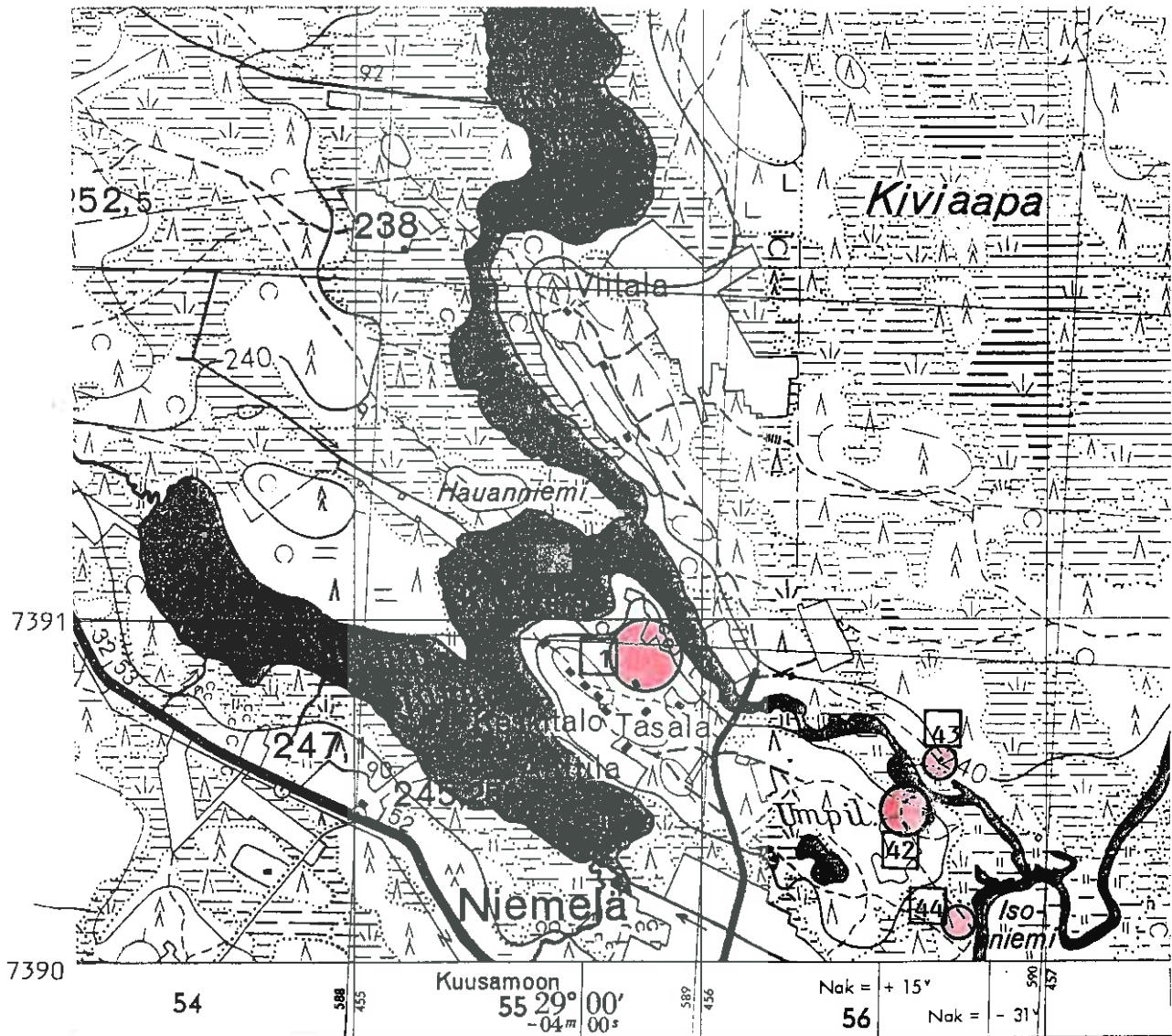
YMPÄRISTÖNKUVAUS: Esine KM 1969:2 löydetty Kenttäniemestä, Niemelän maalta ja esine KM 3643 Niemelän kylän läheltä metsiköstä mullan sekaiselta kangasmaalta, karjatien viereltä noin 200 vanhaa syltää sanotusta kylästä itäpohjoiseen, Savinajoen rannalta; nuija oli maanpinnan sisässä, ainoastaan kiven yläpää oli näkyvissä. Niemelän kylä sijaitsee runsaat 30 km Sallan kirkolta kaakkoon, Kallunkijärven eteläpuolella olevan Näsmäjärven rantamalla. Esineiden löytöpaikka on Näsmäjärveen pistävä hampaanmuotoinen niemi, jonka sivuitse Savinajoki virtaa kohti kaakkoa.

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962, inv.

KIRJALLISUUS: SMYA V.

HUOMAUTUKSIA: Sallasta on SMY:n stipendiaatti Hj. Appelgren kesällä 1879 kerännyt joukon esineitä, jotka ovat tulleet SMY:lle 15.10.1879. - Niemelän kylän lähistöltä löytyy Erä-Eskon tarkastuskertomuksen mukaan monia kiinteitä muinaisjäännöksiä, joissa kertomusten mukaan on lappalaisia muinoin asunut. - Esineen KM 3643 on löytänyt talonemäntä Riika Niemelä Niemelän kylästä. Käydessäni paikalla syyskuussa 1989 oli niemekkeen alue peitteinen ja pitkäaikainen kulttuurivaikeus kasvillisuudessa oli selvästi havaittava (mm. nurmea ja vanhoja katajia). Alueella oli vanhoja rakennuksen perustuksia ja ainakin yksi kellari.

Lähilöytöjä Salla 42 Niemelä Umpilampi, Salla 43 Niemelä Savinajoki, Salla 44 Niemelä Isoniemi.

(tk-ote 4612 12 Kallunki 1964)

- Salla 1 Niemelä Kenttäniemi
- Salla 42 Niemelä Umpilampi
- Salla 43 Niemelä Savinajoki
- Salla 44 Niemelä Isoniemi

SALLA 2 PALOPERÄ PUUKKONIEMI

tk 3634 04 Paloperä
x 7371 1
y 3554
z n. 235

KYLÄ: Paloperä

TILA: Kivelä Rn:o 7 (v. 1962)

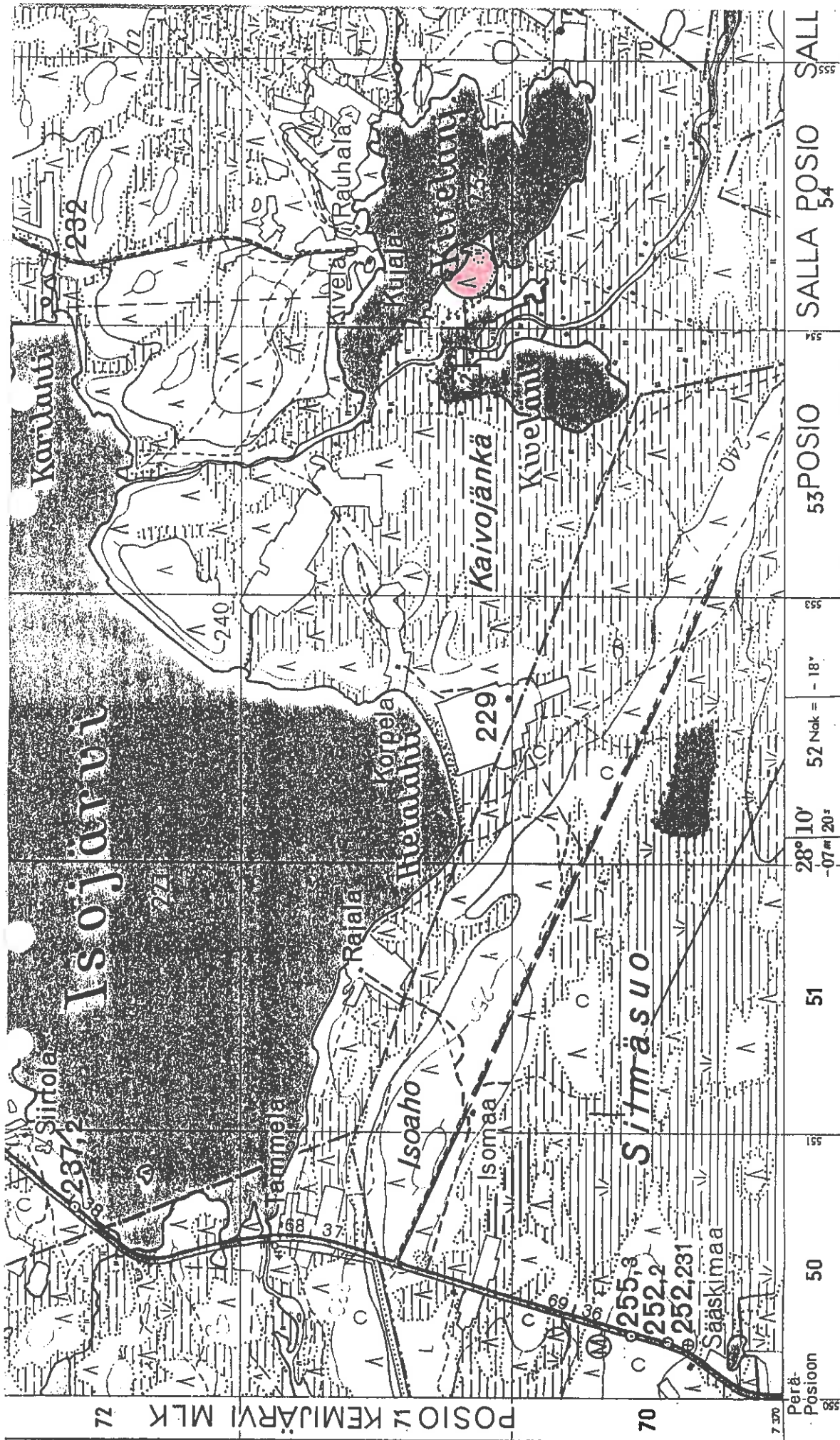
KOHDE: Kivikautisen (?) hiomakiven löytöpaikka, lk -

LÖYDÖT: KM 3260:4, hiomakivi

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Esine on löytynyt Puukkoniemi -nimisestä pellosta, Kivelän talosta noin 0,5 km etelään, Kivelänjärven länsirannalta. Löytöpaikka sijaitsee Sallan kirkolta n. 50 km lounaaseen aivan Posion rajalla; paikan länsipuolella on Kivelänlampi ja tämän sekä Puukkoniemen välistä virtaa Isojärveen vetensä laskeva Lauttajoki.

HUOMAUTUKSIA: Esineen on toimittanut Kansallismuseoon K.Moilanen v. 1899. Pelto, jolta esine on löydetty, on "raivattu Autin aikana, luultavasti 1890".

Erä-Esko mainitsee muistiinpanoissaan, että Puukkoniemen pellossa on myös Lapinkodan sija.

TOPOGRAFIKUNTA

Karttavalikoima (ilmakuvaperuste) 1:20 000, kuvattu v. 1958

Korkeudet metreinä merenpinnasta N_{49} (Brjesteinissä).

Perä- Pösiön 50	51	28° 10' -07' 20"	52 Nak = - 18°	53	54	SALLA 54	SALLA 55
-----------------------	----	---------------------	----------------	----	----	----------	----------

(tk-ote 3634 04 Paloperä 1963)

Salla 2 Paloperä Puukkoniemi

SALLA 3 NARUSKA SAUKKOKANGAS

tk 4624 03 Naruska

x 7458 70

y 4467 30

z 220

KYLÄ: Naruska

TILA: Saukkokangas Rn:o 66 (1962)

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II/III

LÖYDÖT: KM 10494, reikäkivi

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Esine löytyi Saukkokankaan asutustilan pellostosta auranviillon syvyydestä. Löytöpaikka on Naruskajoen itäpuolella, siitä noin 15 m itään; rajavartioasema sijaitsee löytöpaikasta noin kaksi kilometriä etelään.

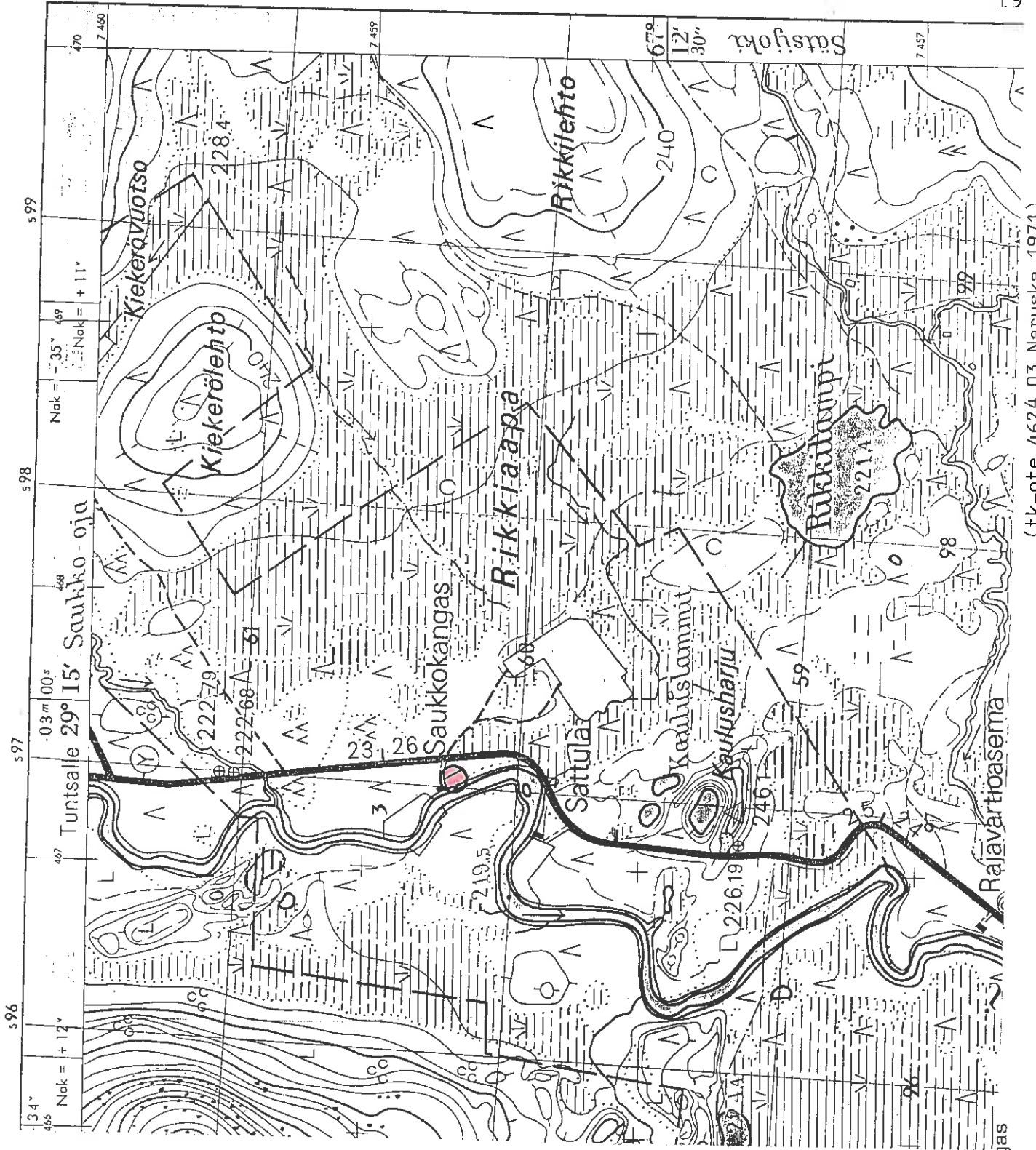
TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv.

HUOMAUTUKSIA: Löytöpaikalla oli punaista hiekkaa, nokea, tuhkaa ja palaneita kiviä sekä kvartsi-iskoksia; 10 m:n päässä siitä oli maan alla kaksi kiviliettä.

Esineen löysi tilanomistaja Benjamini Moilanen 25.5.1936 ja se saatiin Tauno Alholta samana vuonna.

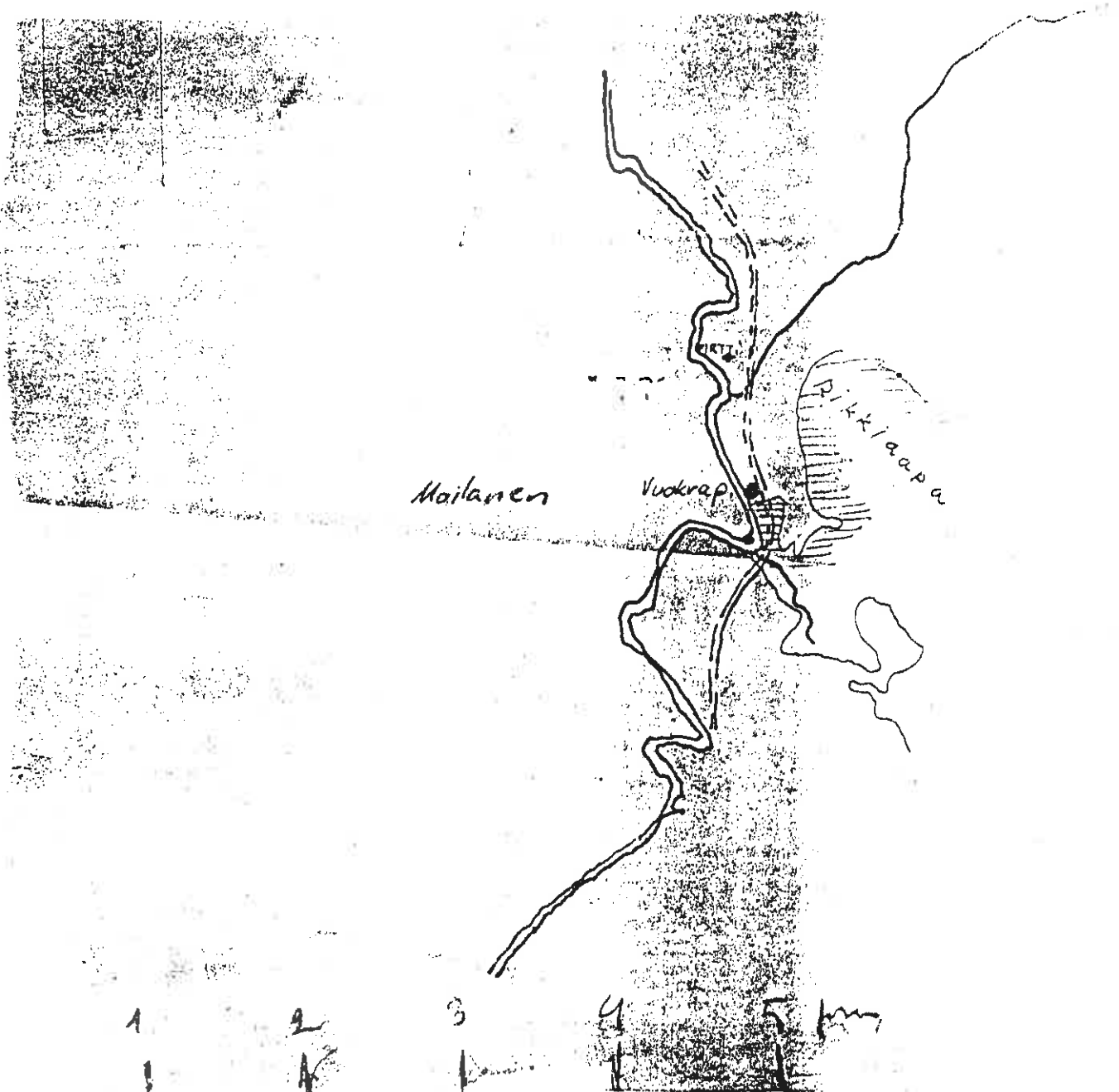
Alueelle on annettu rakennus- ja raivauslupa 21.4.1937.

LÄHTEET: Benjamini Moilasen kirje Kansallismuseoon, Helsinkiin; päivätty Sallassa 15.4.1937.

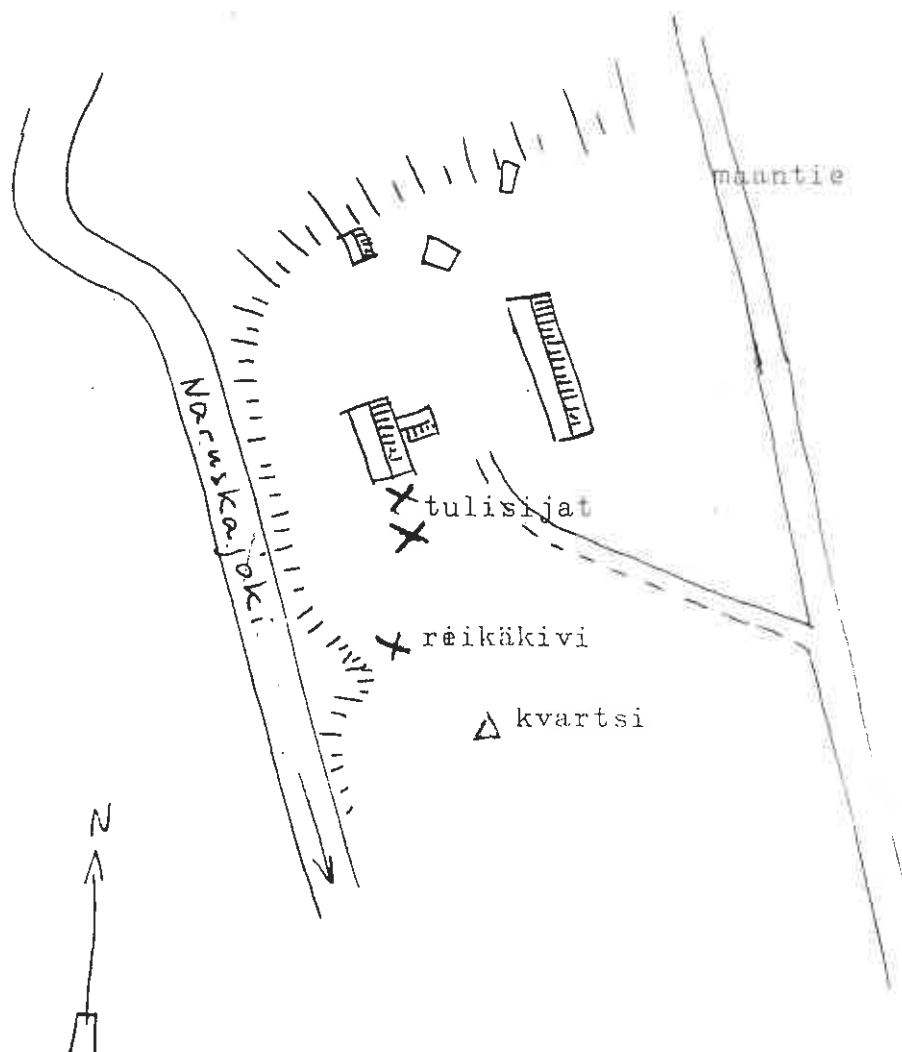

(tk-ote 462.4 03 Naruska 1971)

Salla 3 Naruska
Saukkokangas

(Ote yleiskarttaluonnoksesta - pienennös 70% -/
Erä-Esko 1962 inv. |karttapohjana käytetty talous-
karttaa Sallan hoitoalueesta, mk 1:40 000|)

(Kopio yleiskarttaluonnoksesta/Erä-Esko 1962 inv.)

Salla 3 Naruska Saukkokangas

SALLA 4 ONKAMO KESKI-MATTILA

tk 4621 10 Sallan Onkamo
 x 7406 32
 y 4459 52
 z n. 300

KYLÄ: Onkamo

TILA: Keski-Mattila Rn:o 6:1 (v. 1957)

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 14187:1-2, kvartsi- ja kivilaji-iskoksia

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Iskokset löytyivät rakennusryhmästä 70 m itäkoilliseen, pellon korkeimman kohdan muodostaman kumpareen reunoilta. Onkamon kylä sijaitsee Onkamojärven eteläpuolella ja löytöpaikka on Onkamojärven ja Iestinlammen välisellä kannaksella.

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1957 inv.

HUOMAUTUKSIA: En käynyt po. kohteessa inventoidessani Onkamojärven ympäristöä. Sallan Onkamosta on myös kourutaltan teelmä (KM 11228:3), - peräisin kansakouluntarkastaja Antti Hämääläisen Lapin kokoelmasta - jonka löytöpaikasta Erä-Eskolla on puutteelliset ja keskenään ristiriitaiset tiedot:

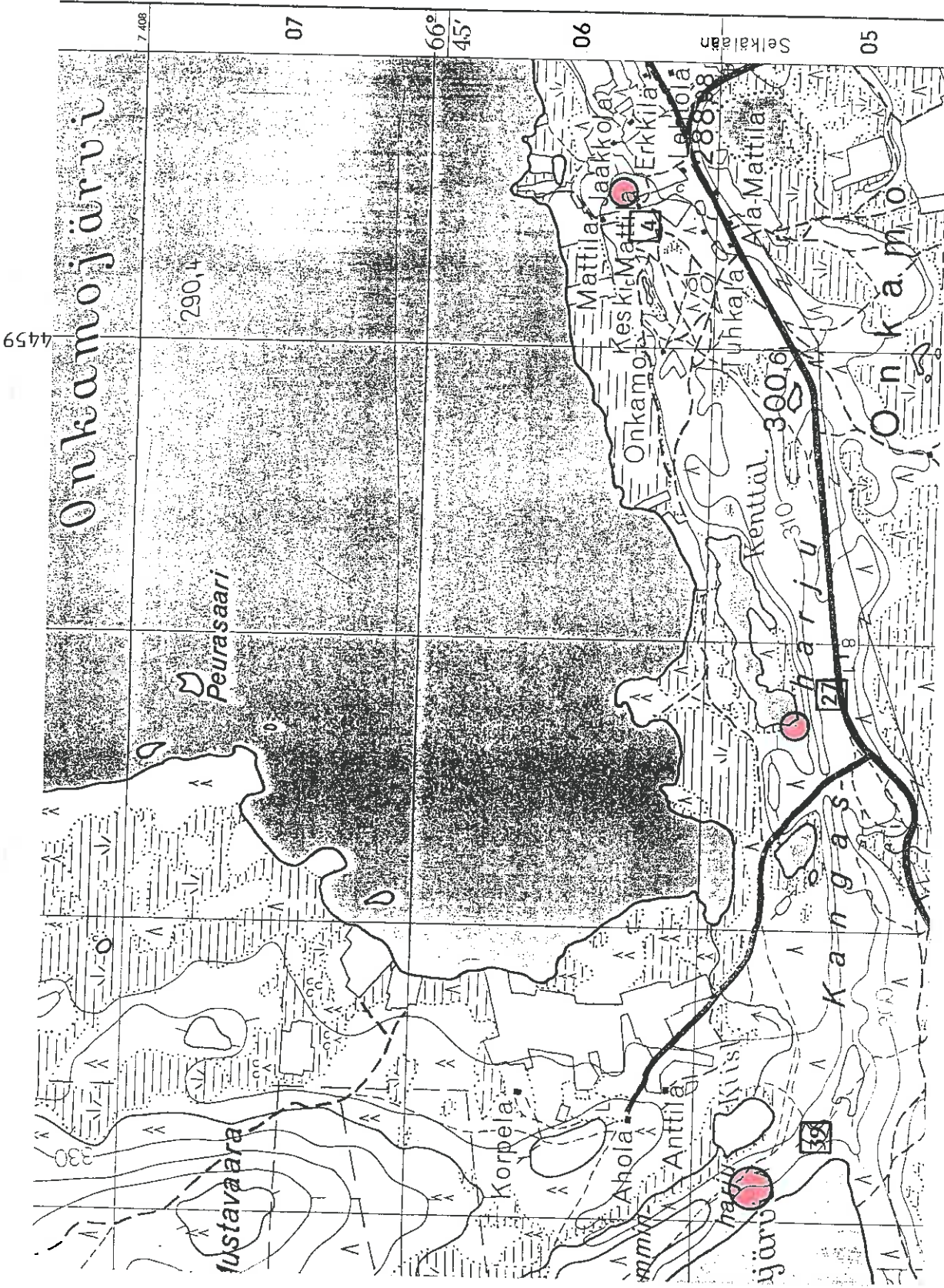
"11228:3 Salla
 Kansak. tark. Onkamo
 Antti Hämääläisen
 Lapinkok. Antellille ostettuja
 esineitä 19.9.40
 3 Kourutaltan teelmä
 177x56x29 mm
 l.p. tuntematon tarkemmin

12"*

"10) 11228:3 Kourutaltan teelmä 177 mm, Kansak.tark.
 Antti Hämääläisen
 Lapin kokoelmasta lunast. 1939
 l. Sallan Onkamosta 4"***

Erä-Esko siis liittää ko. esineen Onkamon Keski-Mattilan kivikautisen asuinpaikan yhteyteen, vaikka muistiinpanoissaan mainitsee, että löytöpaikka on tuntematon tarkemmin.

 * Erä-Eskon muistiinpanot ** Lapin läänin kivikautiset löydöt, E-S-Lappi

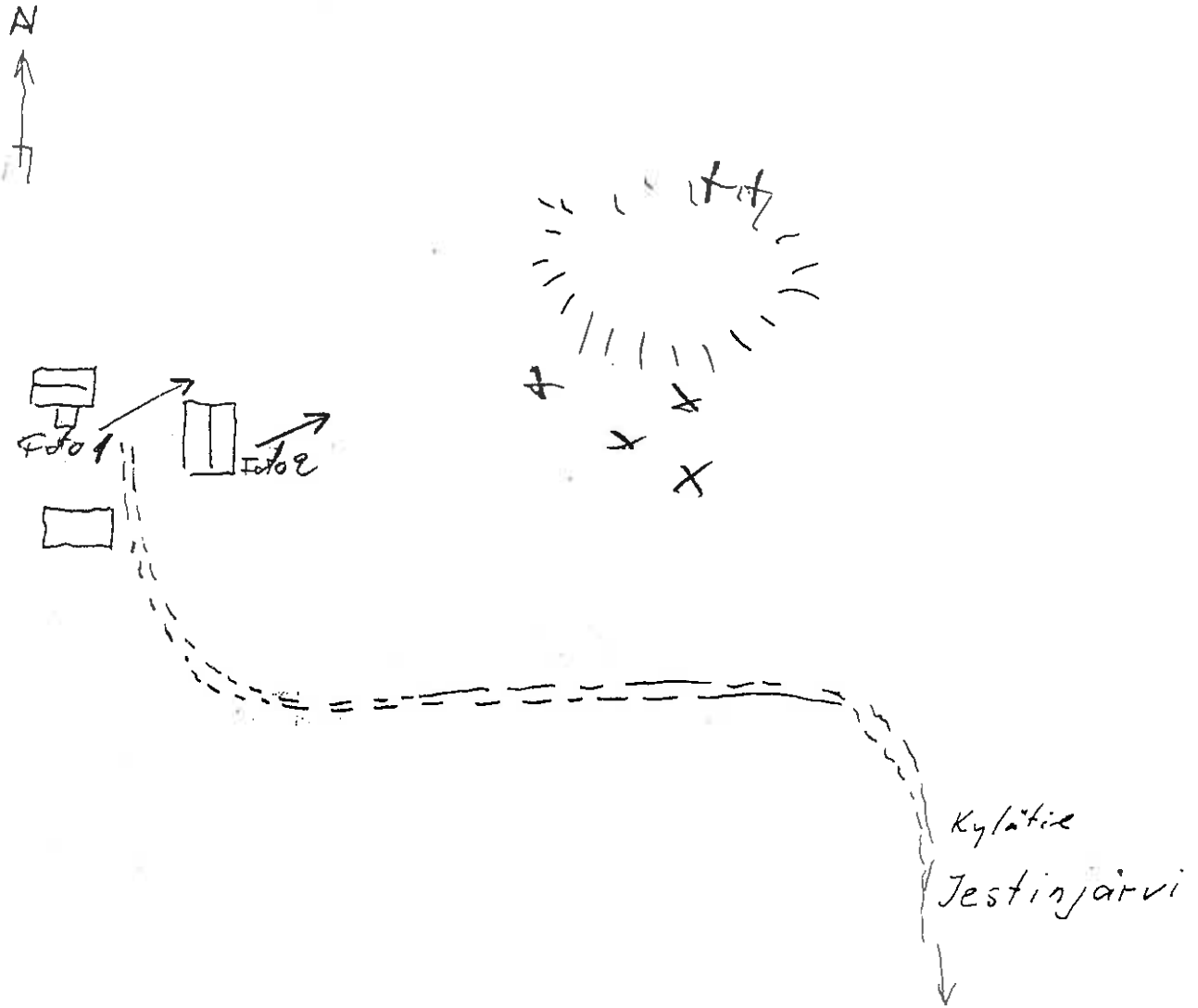

(tk-ote 4621 10 Sallan Onkamo 1963)

Salla 4 Onkamo Keski-Mattila

Salla 39 Onkamo Haltiajärvi

Salla 27 Onkamo Kenttälampi

(Kopio yleiskarttaluonnoksesta/Erä-Esko 1957 inv.)

Salla 4 Onkamo Keski-Mattila

SALLA 5 SAIJA MUKKALA

tk 4622 11 Mukkala
x 7440 58
y 453 14
z 185

KYLÄ: Saija

TILA: Mukkala Rn:o 25:3 (v. 1957)

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

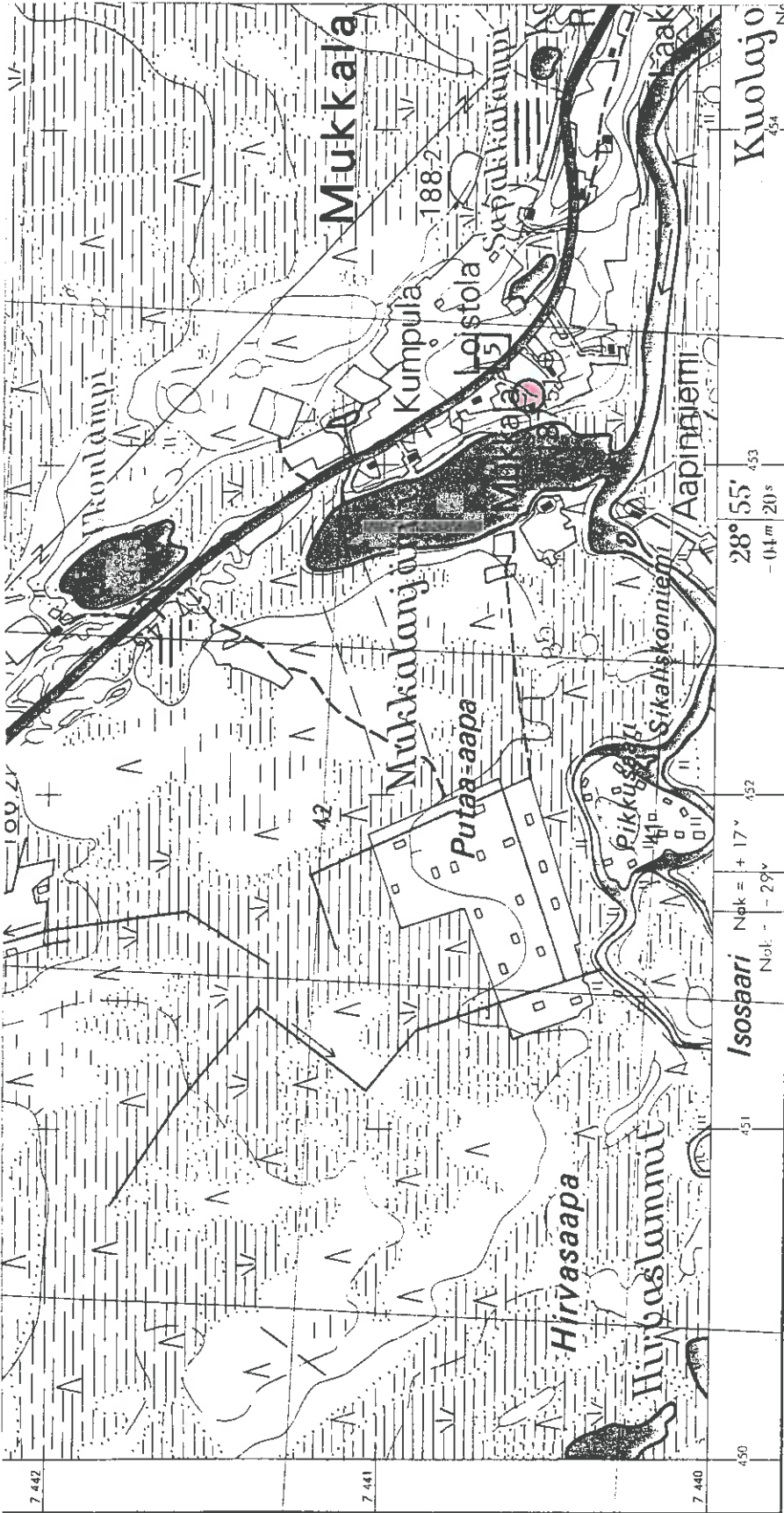
LÖYDÖT: KM 14188:1-5, kvartsikaavin ja -iskoksia: PPM 6686, tuura

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 30 km pohjoiskoilliseen, Kelloselän ja Saijan kautta Savukoskelle kulkevan maantien varrella (sen länsipuolella). Löytöpaikka on Kuolajokeen liittyvän pienen Mukkalanjärven itärannalla. maaperä on hiesua ja rinne viettää paikalla loivasti kohti Mukkalanjärveä.

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1957 inv.

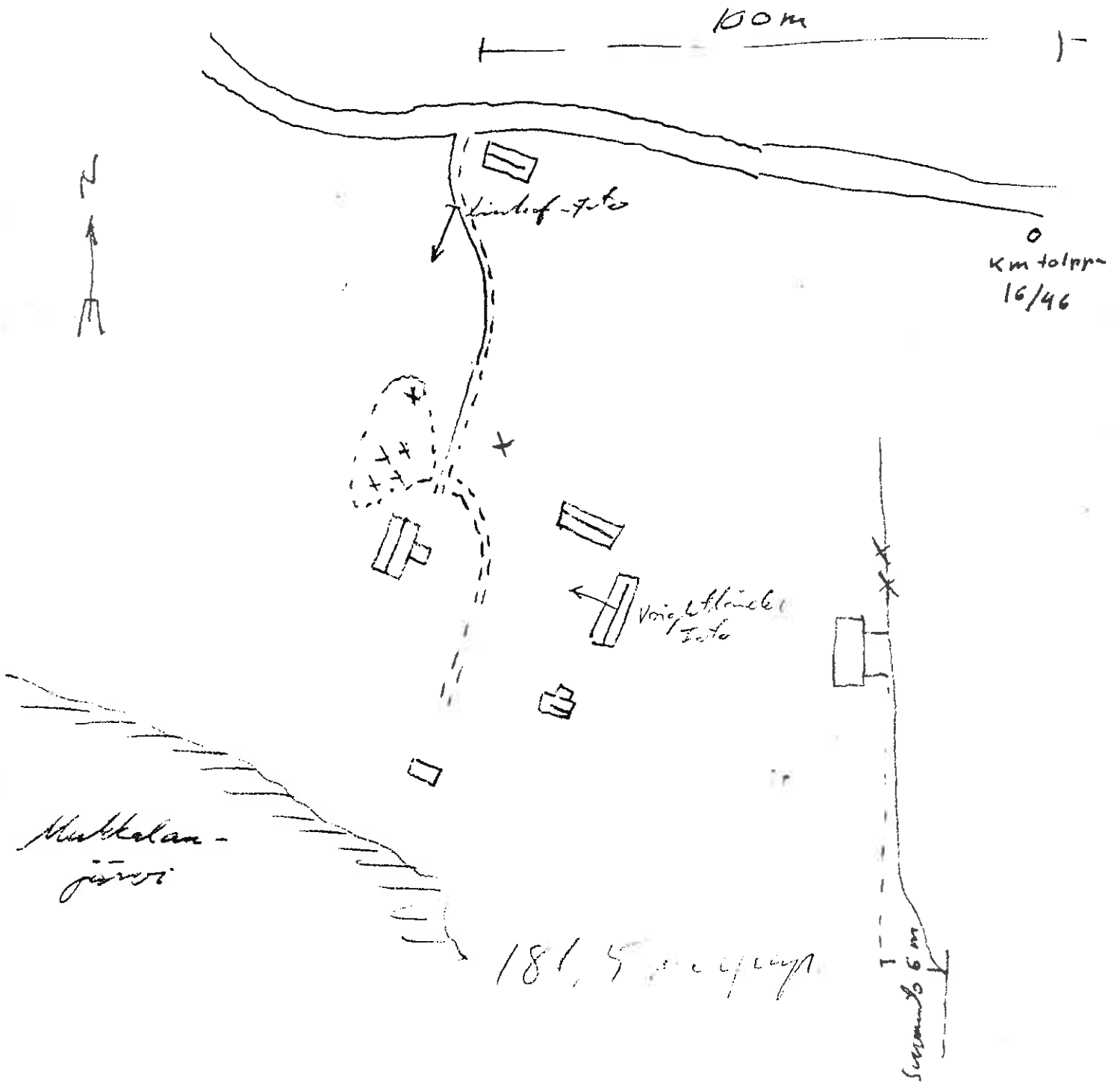
HUOMAUTUKSIA: Kävimme A.Arposen kanssa tarkastamassa löytöpaikan syyskuussa 1989. Alue, josta Erä-Esko oli poiminut suurimman osan artefakteista, oli nurmella mutta lähistöllä olevalta perunamaalta löysimme muutamia kvartseja, joita emme kuitenkaan ottaneet talteen.

Mukkalan talon pellosta on peräisin myös kivituura (PPM 6686), jonka insinööri J.Luoma lahjoitti Oulun museoon v. 1910 (esine löydettiin v. 1907).

(tk-ote 4622 11 Mukkala 1971)

Salla 5 Saija Mukkala

(kopio karttaluonnoksesta/Erä-Esko 1957 inv.)

Salla 5 Saija Mukkala

SALLA 6 KURSU TUURANJÄRVI

tk 3643 02 Lätäjärvi
x 7411 40
y 54730
z 175

KYLÄ: Kursu

TILA: Partanen Rn:o 51 (v. 1962)

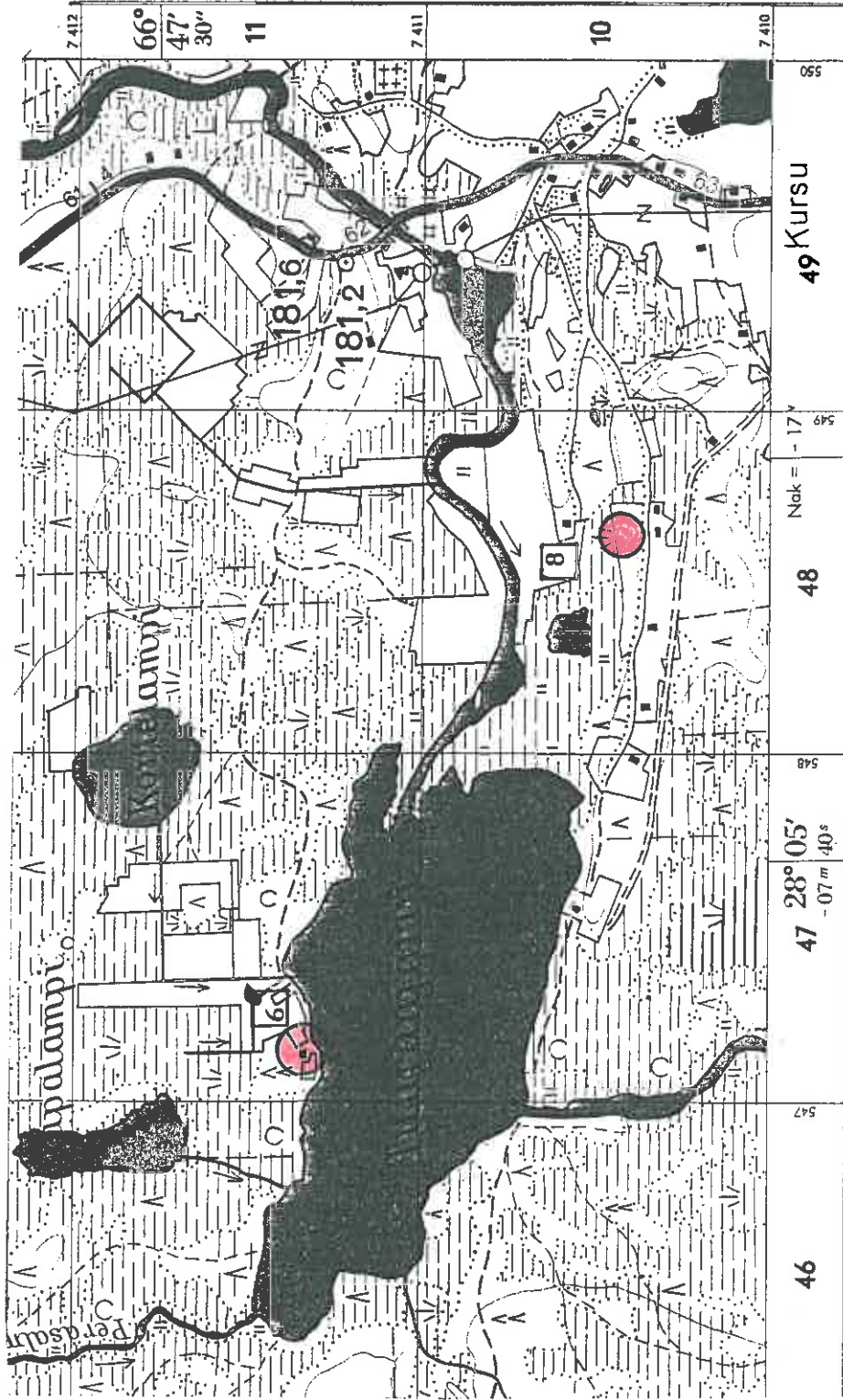
KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 14680:1-3, kourutaltoa, 2 hioinkiveä

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 30 km länsilounaaseen, Sallasta Kemijärvelle vievän maantien pohjoispuolella. Löytöpaikka on Tuuranjärven pohjoisrannalla, osittain viljellyllä hiesukankaalla, jota ympäröivät metsäiset suoalueet. Tuuranjärvi on yksi pitkän ja varsin leveän Käämälänjoen monista järvioltaista.

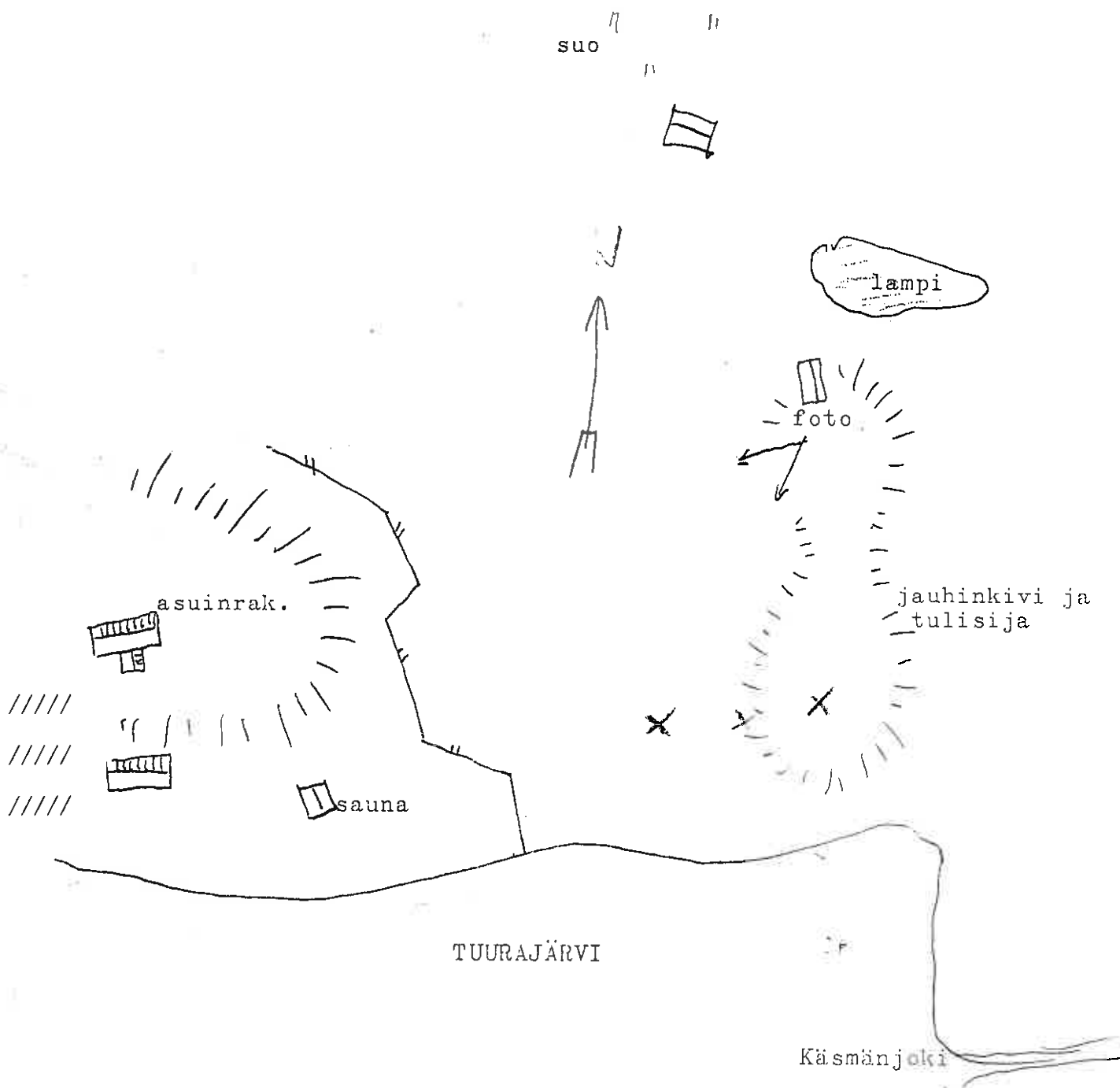
TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv.

HUOMAUTUKSIA: Kävin paikalla inventoinnin yhteydessä syksyllä 1989. Alue oli suurimmalta osin peitteinen - siellä kasvoi heinäkasveja ja nuorta lehtipuustoa - mutta asuinrakennuksen ja rannan väliseltä perunamaalta löysin muutamia kvartseja.

(tk-ote 3643 02 Lätäjärvi 1962)

- Salla 8 Kursu Luusua
- Salla 6 Kursu Tuuranjärvi

(Kopio karttaluonnoksesta/A. Erä-Esko 1962 inv.)

Salla 6 Kursu Tuuranjärvi

x v.1958-59 löytöpaikat

/// v.1989 inventoinnin löytöaluetta

SALLA 7 HIETAJÄRVI SUOMUJÄRVI

tk 3634 05 Morottaja
x 7388 06
y 3557 16
z 255

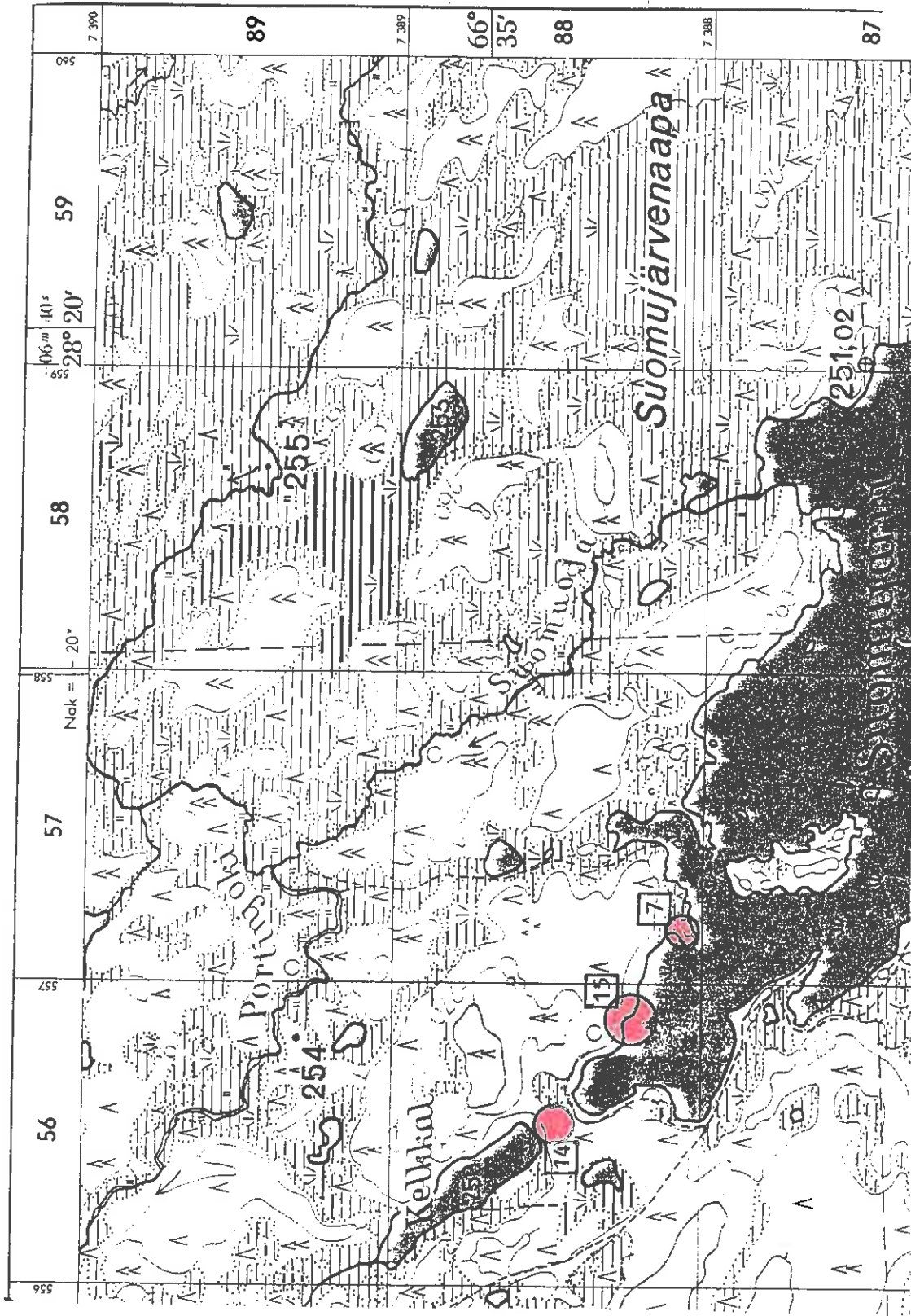
KYLÄ: Hietajärvi

KOHDE: Esihistoriallinen löytöpaikka, lk -

LÖYDÖT: KM 15413:1, kvartsinen iskukivi

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kunnan lounaisosassa, Karhujärven ja Morottajan pohjoispuolella. Löytöpaikka on ilmeisesti Suomujärven pohjoisrannalla olevassa niemenkärjessä (po. löytöpaikan sijainnin määrittämiseen tuo tietyn epävarmuustekijän se, että yhdessä inventointikertomuksen karttaluonnoksessa oli pohjoisnuoli todennäköisesti merkitty väärin; ks. myös kohteet Salla 14 ja 15).

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1961 inv.

(tk-ote 3634 05 Morottaja 1963)

- Salla 7 Hietajärvi Suomujärvi
- Salla 14 Suomujärvi Kelkkakangas
- Salla 15 Suomujärvi Seitakivi

SALLA 8 KURSU LJUSUA

tk 3643 02 Lätäjärvi

x 7410 4

y 3548 6

y 175 - 180

KYLÄ: Kursu

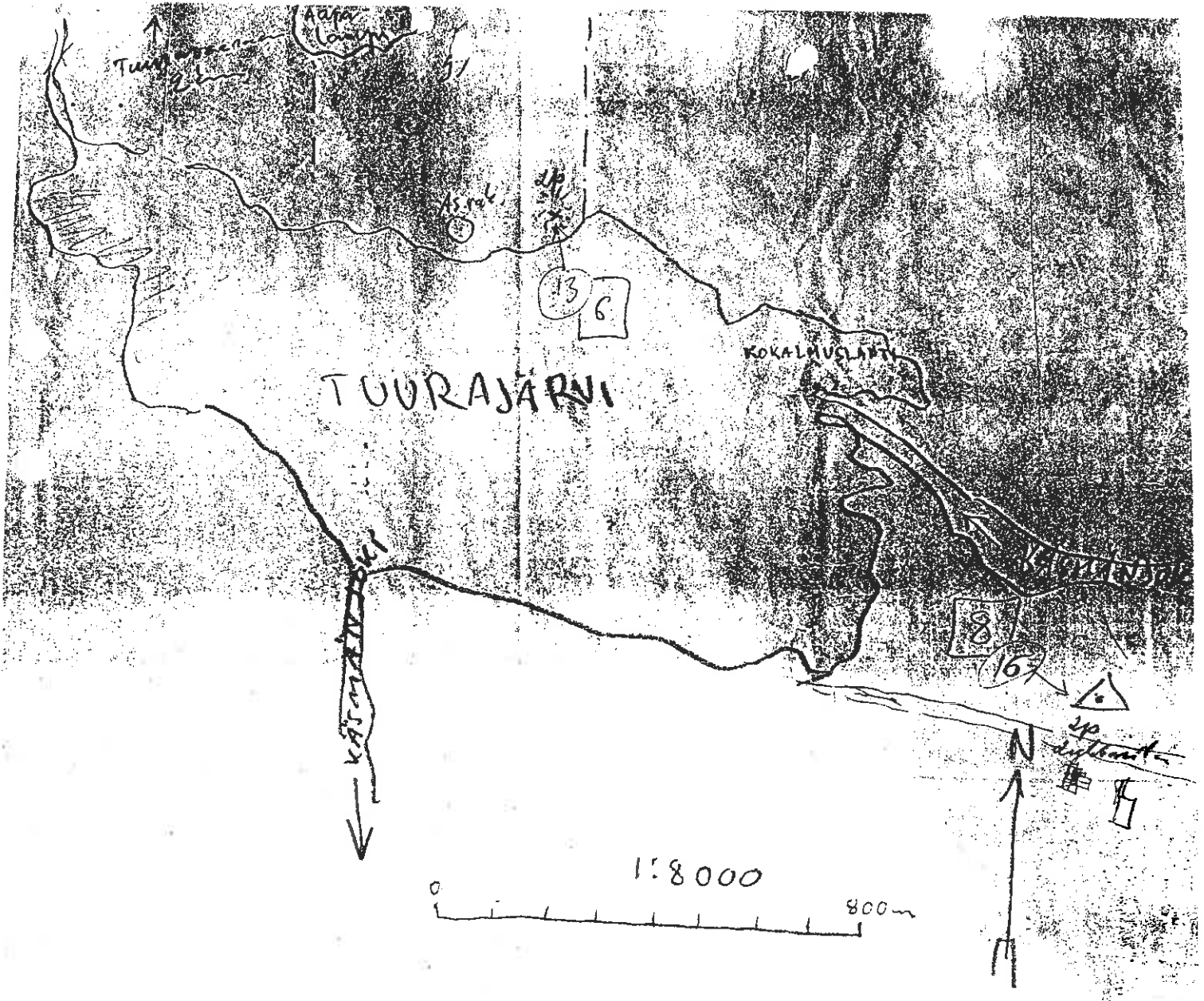
KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka

LÖYDÖT: KM 15732, tasatalta

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 30 km länsilounaaseen, Sallasta Kemijärvelle vievän maantien pohjoispuolella. Löytöpaikka on Tuuranjärven itärannalla - järveen on matkaa noin 500 m; pohjoispuolella virtaa Käsmänjoki kohti Tuuranjärveä ja eteläpuolella kulkee Puikkolan vanha postitie. Esine löytyi lähteen pohjalta.

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv.

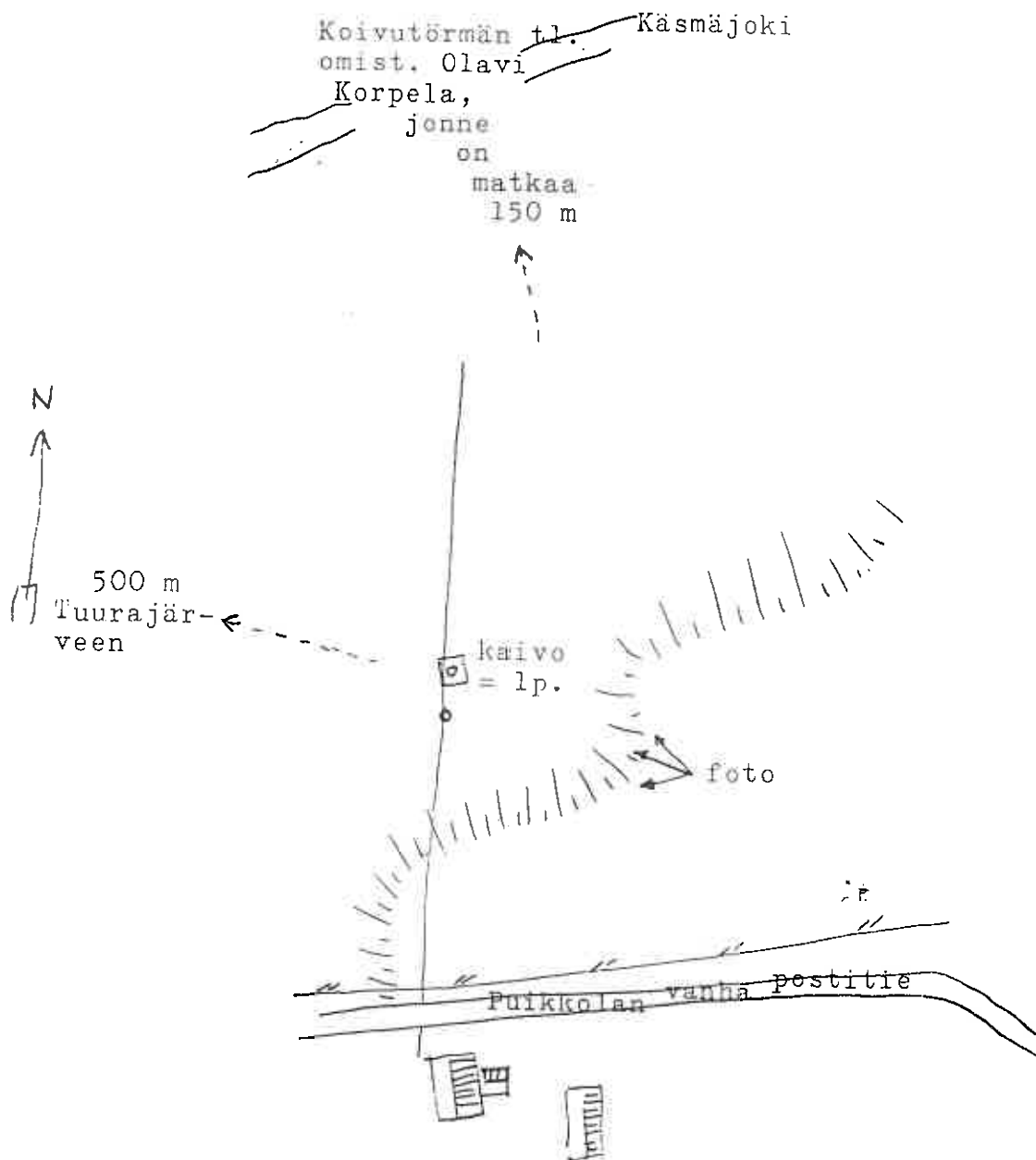
HUOMAUTUKSIA: Po. taltan löysi 1950-luvun puolivälissä hetteen pohjalta Väinö Lukkari kaivoa tehdessään.

(Kopio karttaluonnoksesta - pienennös -/A. Erä-Esko 1962 inv.)

Salla 6 Kursu Tuuranjärvi

Salla 8 Kursu Luusua

(Kopio karttaluonnoksesta/Erä-Esko 1962 inv.)

SALLA 9 KALLUNKI LESKELÄ

pk 4612 12 Kallunki
 x 739641
 y 4455 90
 z n. 239

KYLÄ: Kallunki

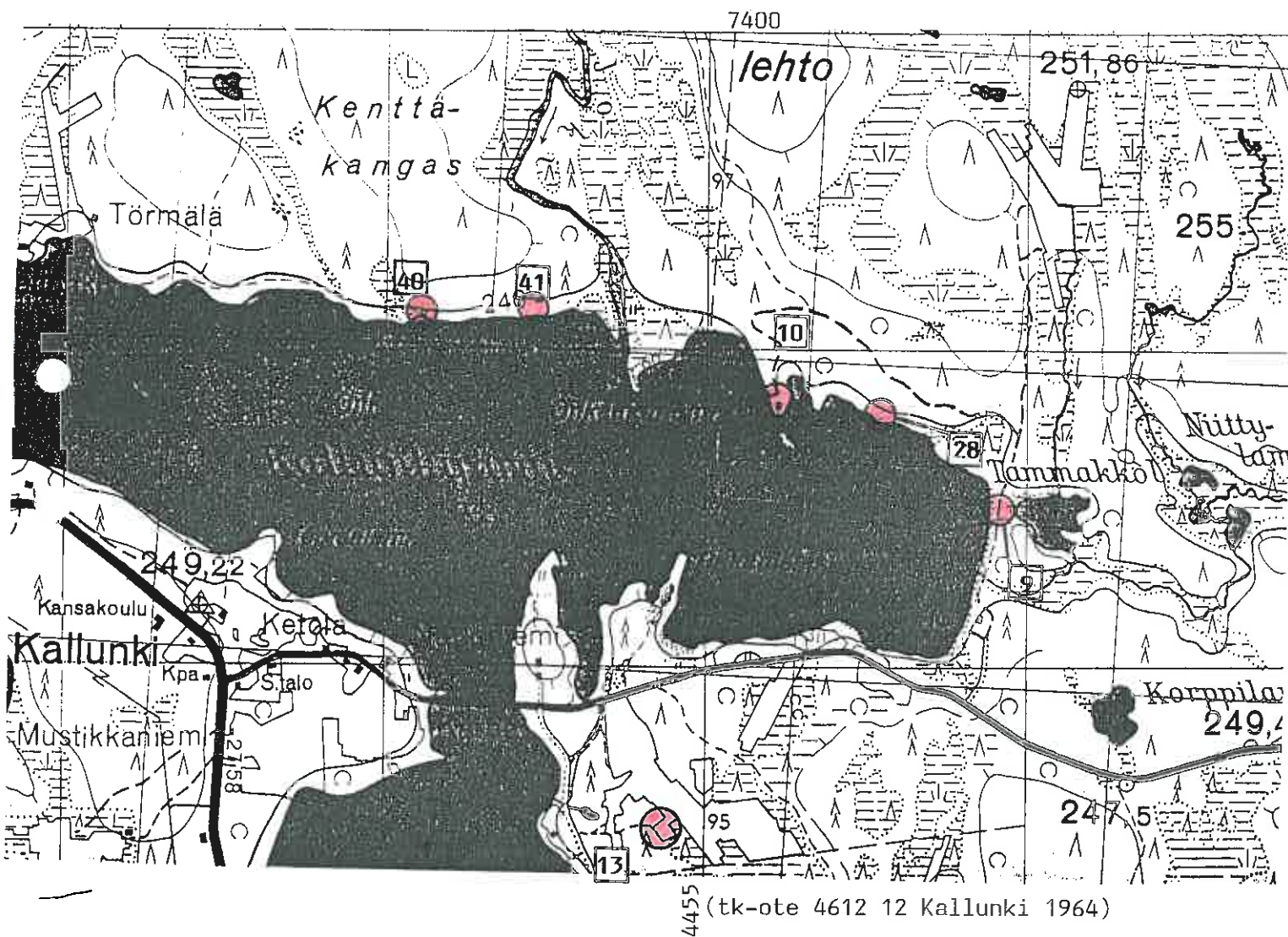
KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka ja pyyntikuoppa, lk II

LÖYDÖT: KM 15733:1-4, 24529:1-2 kvartsikaapimia ja -iskoksia
 YMPÄRISTÖNKUVAUS: Löytöpaikka sijaitsee 24 km Sallan kirkolta
 kaakkoon, Kallunkijärven itärannalla, Kallungin uimarannan ja
 tämän pohjoispuolella olevan OKO:n mökin alueella. Salla-Kuusamo
 -tieltä (n:o 950) Kallungin kylän kohdalla Selkälän kylään
 erkaneva hiekkatie kulkee uimarannan eteläpuolella noin
 400 m:n päässä.

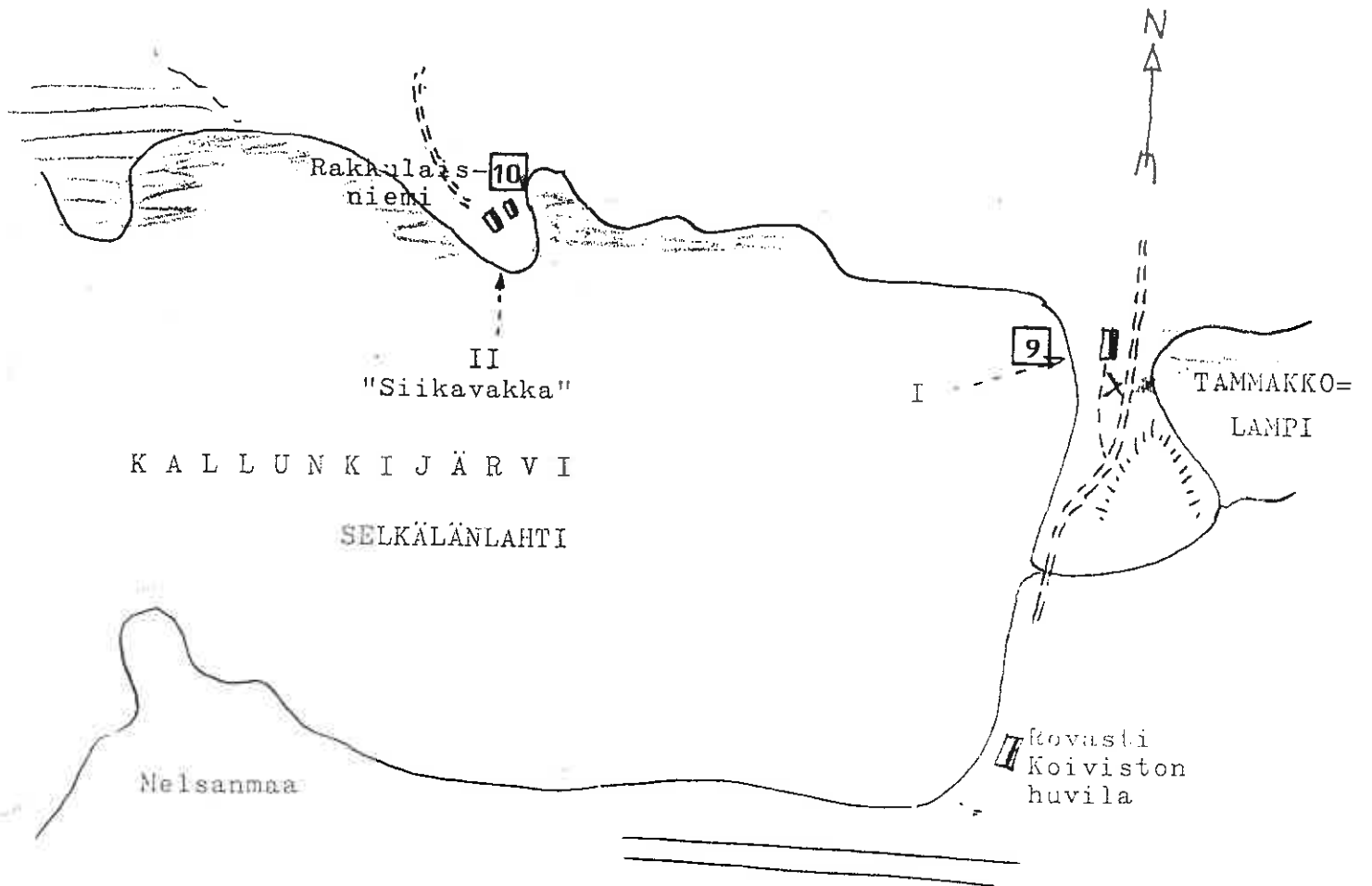
Kallungin uimaranta rajoittuu etelässä Tammakkolammesta tulevaan
 puroon ja pohjoisessa em. OKO:n mökin pihapiiriin; itäpuolella
 hiekkarantaa on etelässä pientä mäntyä kasvavaa jänkää (uimaranta-
 alueen eli tasaisen rantavallin leveys on 7-8 m) ja pohjoisessa
 Tammakkolammen lounaispuolinen harju tulee OKO:n mökin kohdalla
 Kallunkijärveen kiinni; maasto on kiveä, mäntykangasta. Kvartseja
 löytyi pesäkkeittäin Tammakkolammen laskupurosta etelässä aina
 OKO:n mökille saakka - löydöt ovat pääasiassa uimarannan läpi
 pituussuunnassa kulkevalta hiekkatieltä ja tien ja rannan väliin
 jäävän OKO:n mökin pihalta - löytöalueen pituus on noin 300 m. Em.
 mökin kaakkoispuolella, hiekkatien ja Tammakkolammen välissä on
 yksi pyyntikuoppa. Löytöalueen korkeus järvenpinnasta on uima-
 rannan kohdalla noin 1 m ja OKO:n mökin kohdalla 3-4 m.
 - Erä-Eskon kertomuksessa mainittu toinen pyyntikuoppa, joka on
 merkitty Leskelän eli nykyisen OKO:n mökin pihapiiriin, lienee
 tuhoutunut.

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv., Arponen 1988 inv.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 10 Kallunki Rakkulaisniemi,
 Salla 13 Kallunki, Kaartiniemi, Salla 29 Kallunki Erauspoikien
 maja.

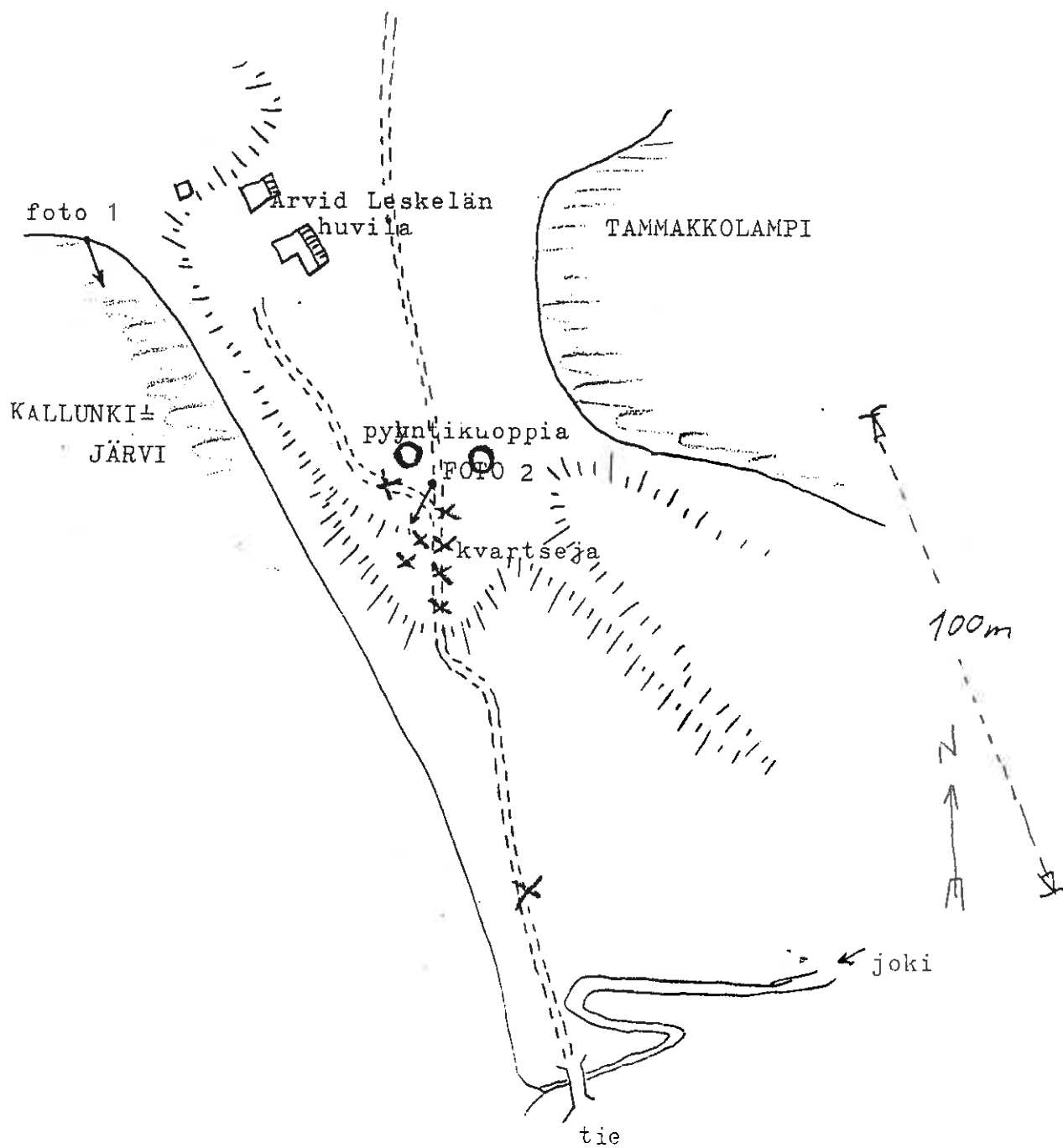
- Salla 9 Kallunki Leskelä
- Salla 10 Kallunki Rakkulaisniemi
- Salla 13 Kallunki Kaartiniemi
- Salla 40 Kallunki Kenttäkangas
- Salla 41 Kallunki Onkamojokisuu
- Salla 28 Kallunki Erauspoikien maja

(Kopio karttaluonnoksesta/Erä-Esko 1962 inv.)

Salla 10 Kallunki Rakkulaisniemi

Salla 9 Kallunki Leskelä

(Kopio karttaluonnoksesta/Erä-Esko 1962 inv.)

Salla 9 Kallunki Leskelä

SALLA 10 KALLUNKI RAKKULAISNIEMI

pk 4612 12 Kallunki
 x 7396 78
 y 4455 23
 z 239-240

KYLÄ: Kallunki

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 15734:1-3; 24529:1-2

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee 23,5 km Sallan kirkolta kaakkoon, Rakkulaisniemessä, joka on noin 150 m pitkä ja 60-70 m leveä ja etenkin länsireunastaan hyvin korkearantainen etupäässä mäntyä kasvava niemi; se työntyy Kallunkijärven pohjoisrannalla etelään, suunnilleen kohden vastarannan Pitkääniemeä. Rakkulaisniemen länsipuolella, 450 m:n päässä on Onkamoniemi ja välittömästi tämän länsipuolella Onkamojoen suu. Rakkulaisniemeen pääsee Kallunki-Selkälä -tieltä Kallungin uimarannan kautta.

Muutamia kvartseja löytyi aivan Rakkulaisniemen kärjestä, joka on noin 15 m leveä ja josta maasto erityisesti luoteeseen kohoaa melko nopeasti. Ranta niemen kärjessä on noin 1 m:n korkuinen. Löytöpaikka kuuluu huvilan pihapiiriin. Löytöpaikalla oli pari resenttiä liesikiveystä ja maanpinta oli kulunut.

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv., Enbuske & Okkonen 1986 tark. Arponen 1988 inv.

HUOMAUTUKSIA: Löytöpaikan pohjoispuolella epäillään olevan lappalaisasuinpaikka (ks. Enbuske & Okkonen tark. 1986).

Rakkulaisniemen itäpuolella olevassa niemessä, Pienessä Rakkulaisniemessä kerrotaan olleen Kallungin kylän kesähautapaikka - niemessä olevan huvilan omistaja näytti niemen kärjessä olevaa matalaa, soikeaa kuopannetta, joka saattaa olla ruumishautakuoppa. Kuopanteita on ollut useita, mutta huvilan omistaja on täyttänyt niitä risuilla ja lehtikarikkeella.

Lähilöytöjä Salla 9 Kallunki, Kaartiniemi, Leskelä, Salla 13 Kallunki

SALLA 11 NARUSKA MOIVAINSOKKA

tk 4713 05 Toresvaara
 x 7477 6 x 7475 8
 x 4472 4 tai y 4472 9
 z n. 270 z n. 255

KYLÄ: Naruska

KOHDE: Pronssikautinen löytöpaikka, lk II/III

LÖYDÖT: KM 7162:3, pronssikautisen pronssikirveen keskente-
 koinen valinmuotti

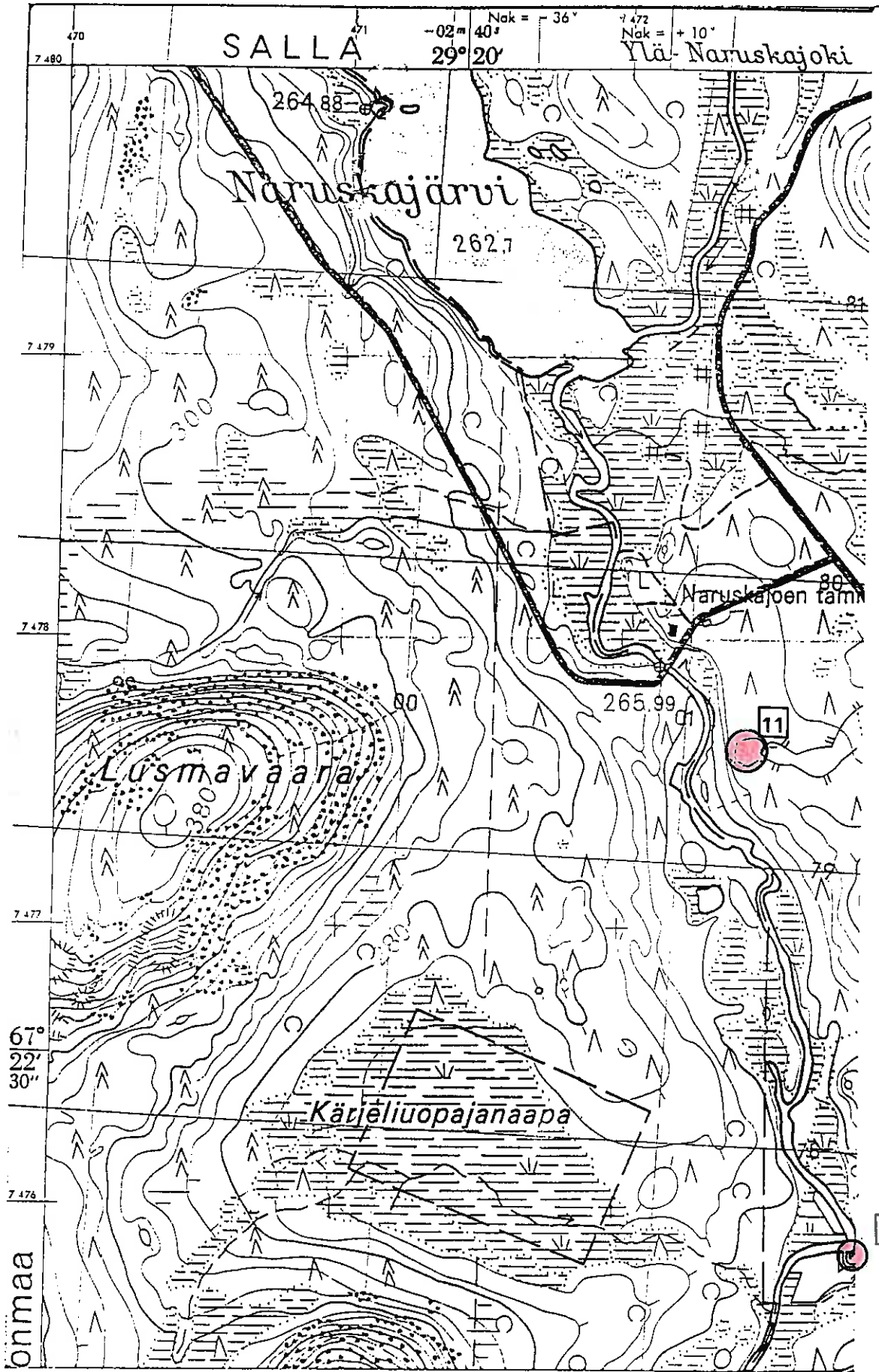
YMPÄRISTÖNKUVAUS: 1) Kuolajärven kirkolta noin 1 pk pohjoi-
 seen, pienen puron rannalta (ks. huomautuksia). 2) Kuolajär-
 ven kirkonkylästä noin 10 peninkulmaa pohjoiseen, Kemijoen
 Tenniön syrjäjoen Naruskan rannalta. Löytöpaikan nimi Moi-
 vainsokka. Tällä kohdalla tekee Naruskajoki pienen polven:
 paikka kasvaa "jäkkiheinää", vieressä on suuri suo, löytö
 nuotiotulen tuhkasta. Lähin ihmisasunto on 6 peninkulman
 päässä (Ks. huomautuksia).

TUTKIMUKSIA: Erä-Esko 1962 inv., Torvinen 1985 tark.

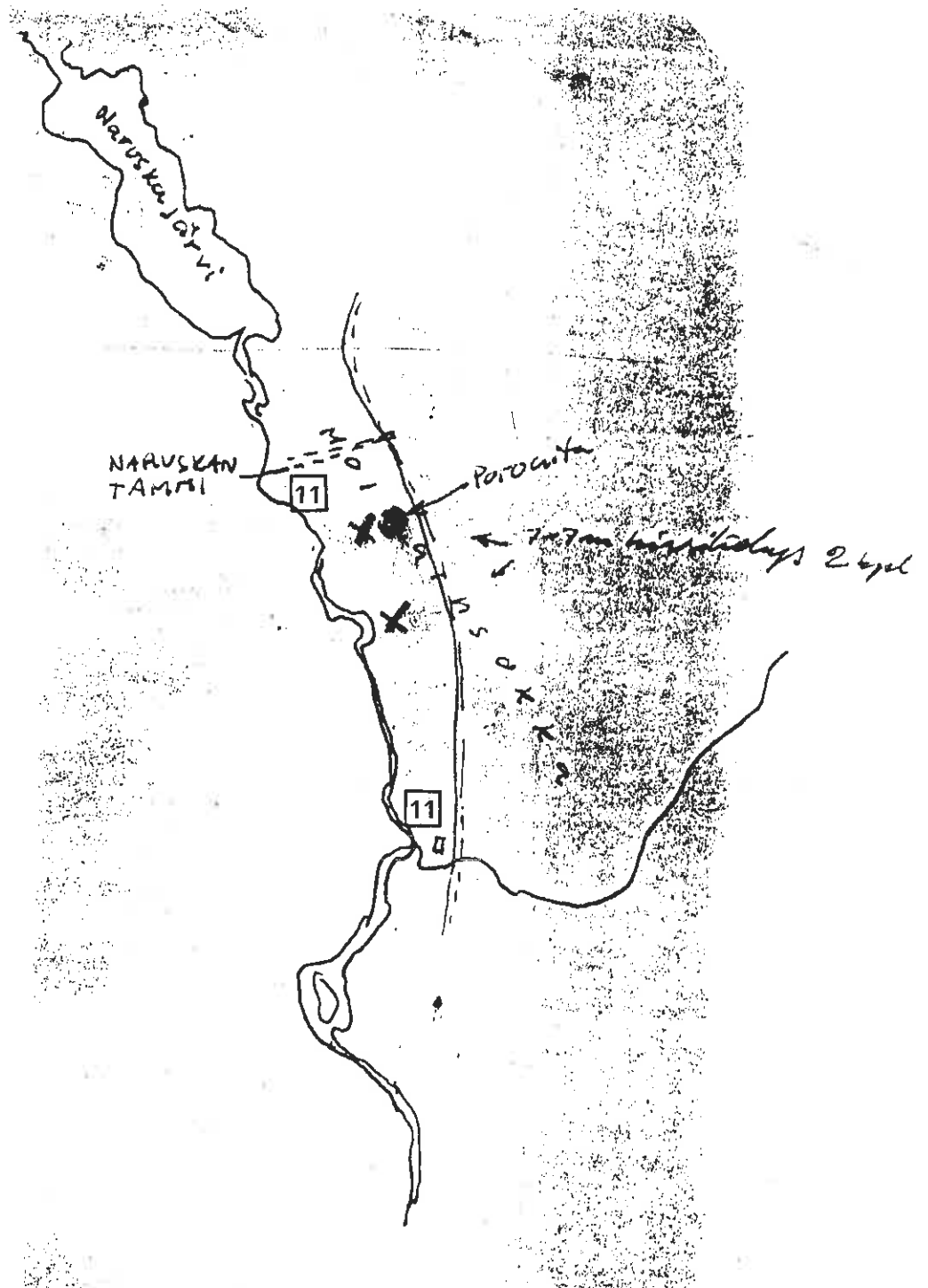
HUOMAUTUKSIA: Erä-Eskon tarkastuskertomuksessa on löydöstä
 kahdet löytötiedot (ks. kohta "ympäristönkuvaus" tässä inv.
 kertomuksessa). Erä-Esko kirjoittaa löydöstä seuraavasti:

"---kirkkoherra Hakkaraisen ilm. muk. 1. 1916

- a) n. 1 pk. Kuolajärven kirkolta N pienen puron ran-
 nalta. - Op. Erkki Mäkelän 1917 ilm. muk. 1.
- b) Kemijoen Tenniön syrjäjoen Naruskan rannalta Kuo-
 lajärven kirkon kl:stä n. 10 pk. N Lp:n nimi Moi-
 vainsokka. Tällä kohden tekee Naruskajoki pienen
 polven; paikka kasvaa "jäkkiheinää", vieressä on
 suuri suo, 1. nuotiotulen tuhkasta. Lähin ihmisasun-
 to on 6 pk. päässä. (pr.k.)"

(tk-ote 4713 05 Toresvaara 1971)

(Ote - pienennös 70% - yleiskarttaluonnoksesta, jonka pohjana käytetty Talouskarttaa Sallan hoitoalueesta | 3. karttalehti | 1:40 000/A. Erä-Esko 1962 inv.)

Salla 11 Naruska Moivainsokka

SALLA 12 ONKAMO

tk -

x -

y -

z -

KYLÄ: Onkamo

KOHDE: Rautakautisen kirveen löytöpaikka

LÖYDÖT: KM 11228:2, myöhäisrautakautinen rautakirves

YMPÄRISTÖNKUVAUS: -

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv.

HUOMAUTUKSIA: Esine on peräisin vuodelta 1940, kansakoulun-
tarkastaja Antti Hämäläisen kokoelmista; Erä-Esko on ajoitta-
nut sen 900-1000-luvulle.

SALLA 13 KALLUNKI KAARTINIEMI

Pk 4612 12 Kallunki

x 7396 50

y 4454 90

z 240

KYLÄ: Kallunki

TILA: Saari

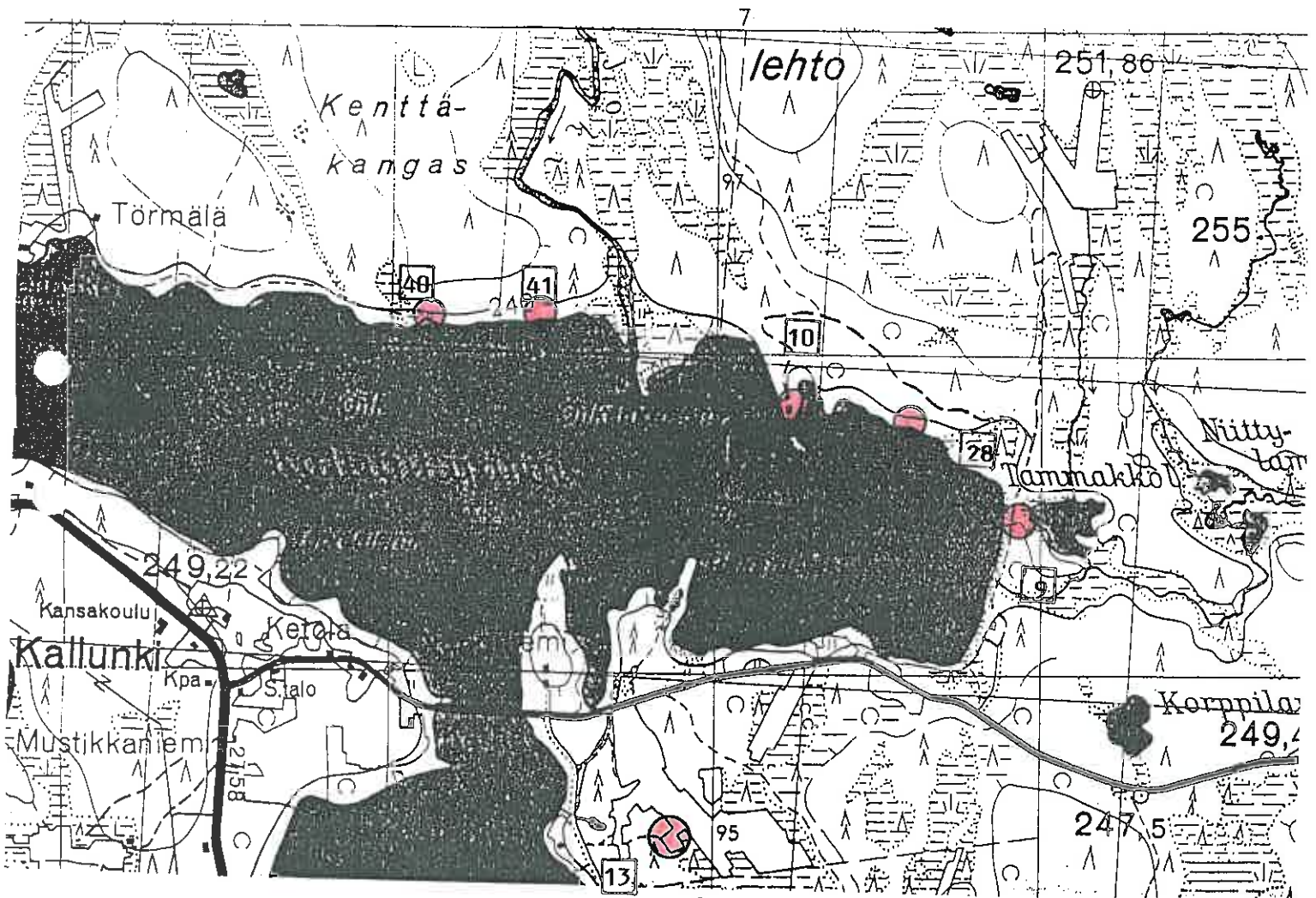
KOHDE: Rautakautisen kupurasoljen löytöpaikka

LÖYDÖT: KM 13687, soikea karjalainen kupurasolki; koristeltu ns. rapuaiheisella palmetilla.

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Löytynyt uudispeltoa raivatessa Kallunki-järven Iivananlahden rannassa olevasta talosta noin 400 m itään. Pelto on nyttemmin metsittynyt uudestaan. Maaperä hiekansekaista savimultaa, maasto kangasta.

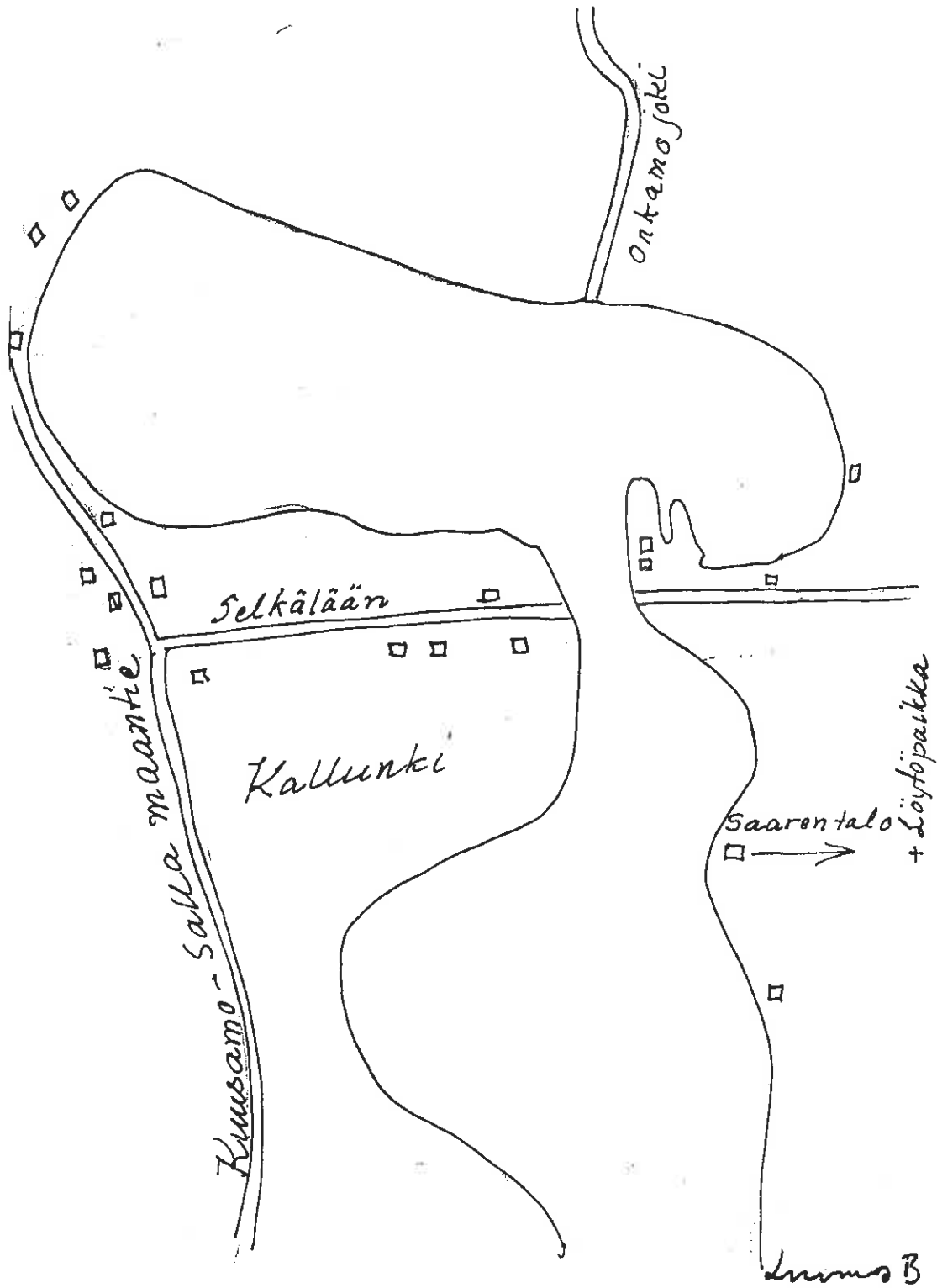
TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv.

HUOMAUTUKSIA: Soljen on löytänyt Valtter Saari peltoa raiva-
tessaan noin 20 cm syvyydestä ja toimittanut Kansallismuseoon
Olavi Kantola v. 1955. Löytöpaikasta karttaluonnos kysymys-
lehdessä.

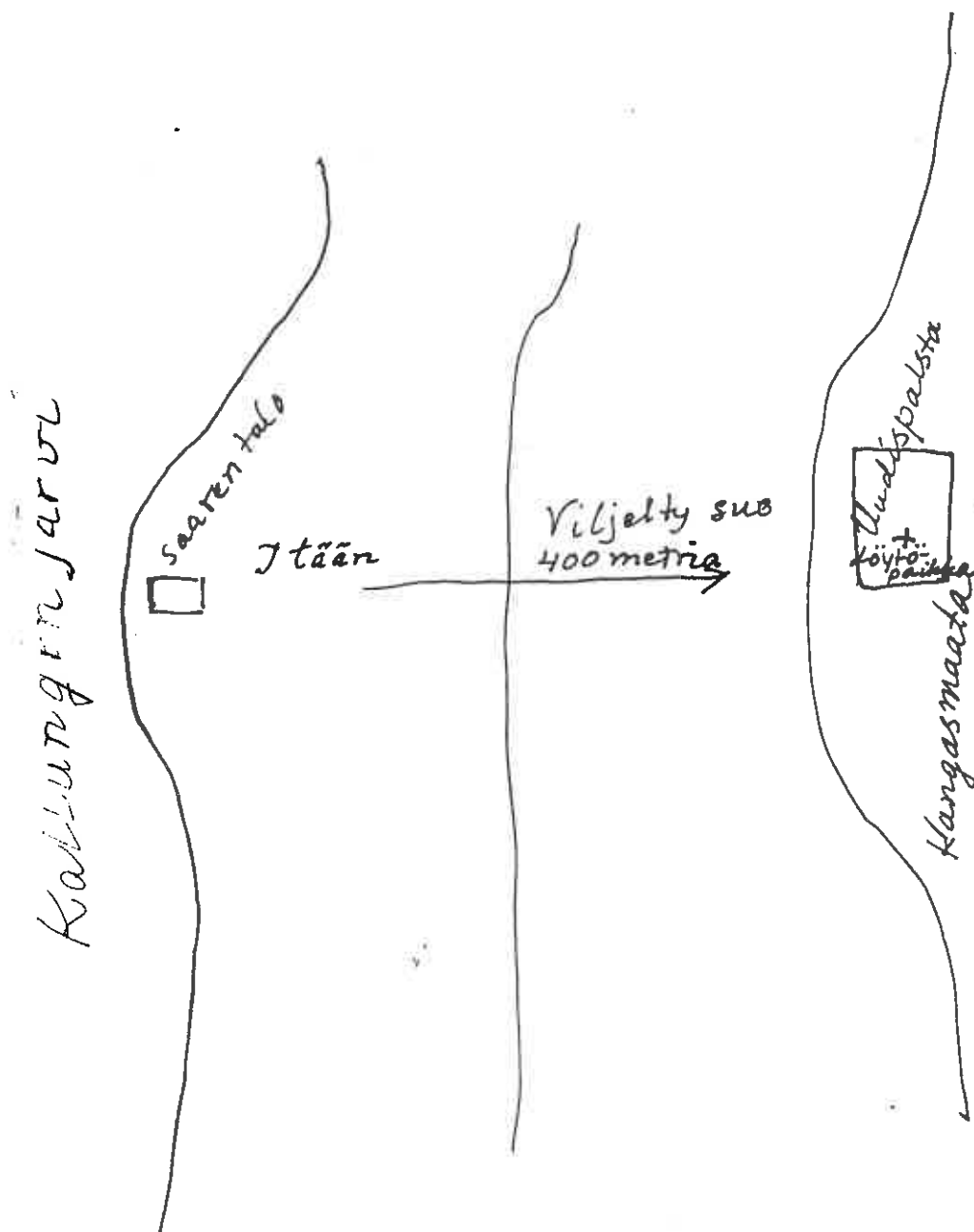

44.55 (tk-ote 4612 12 Kallunki 1964)

- Salla 9 Kallunki Leskelä
- Salla 10 Kallunki Rakkulaisniemi
- Salla 13 Kallunki Kaartiniemi
- Salla 40 Kallunki Kenttäkangas
- Salla 41 Kallunki Onkamojokisuu
- Salla 28 Kallunki Erauspoikien maja

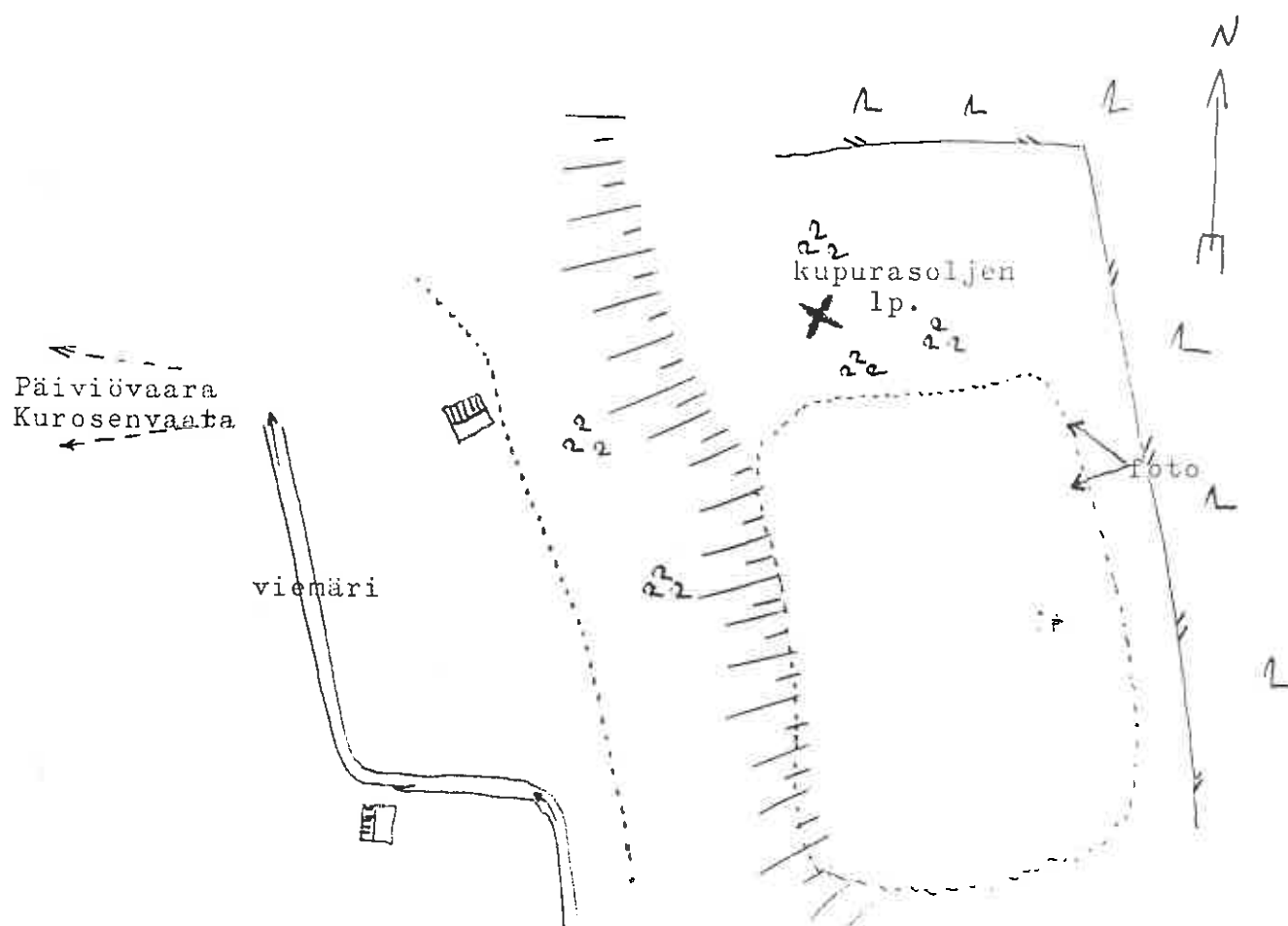

(Kopio karttaluonnoksesta/A. Erä-Esko 1962 inv.)

luonnos A

(Kopio karttaluonnoksesta/A. Erä-Esko 1962 inv.)

(Karttaluonnos - kopio -/A. Erä-Esko 1962 inv.)

Salla 13 Kallunki Kaartiniemi

SALLA 14 SUOMUJÄRVI KELKKAKANGAS

tk 3634 05 Morottaja

x n. 7388 46

y n. 3556 52

z 255-260

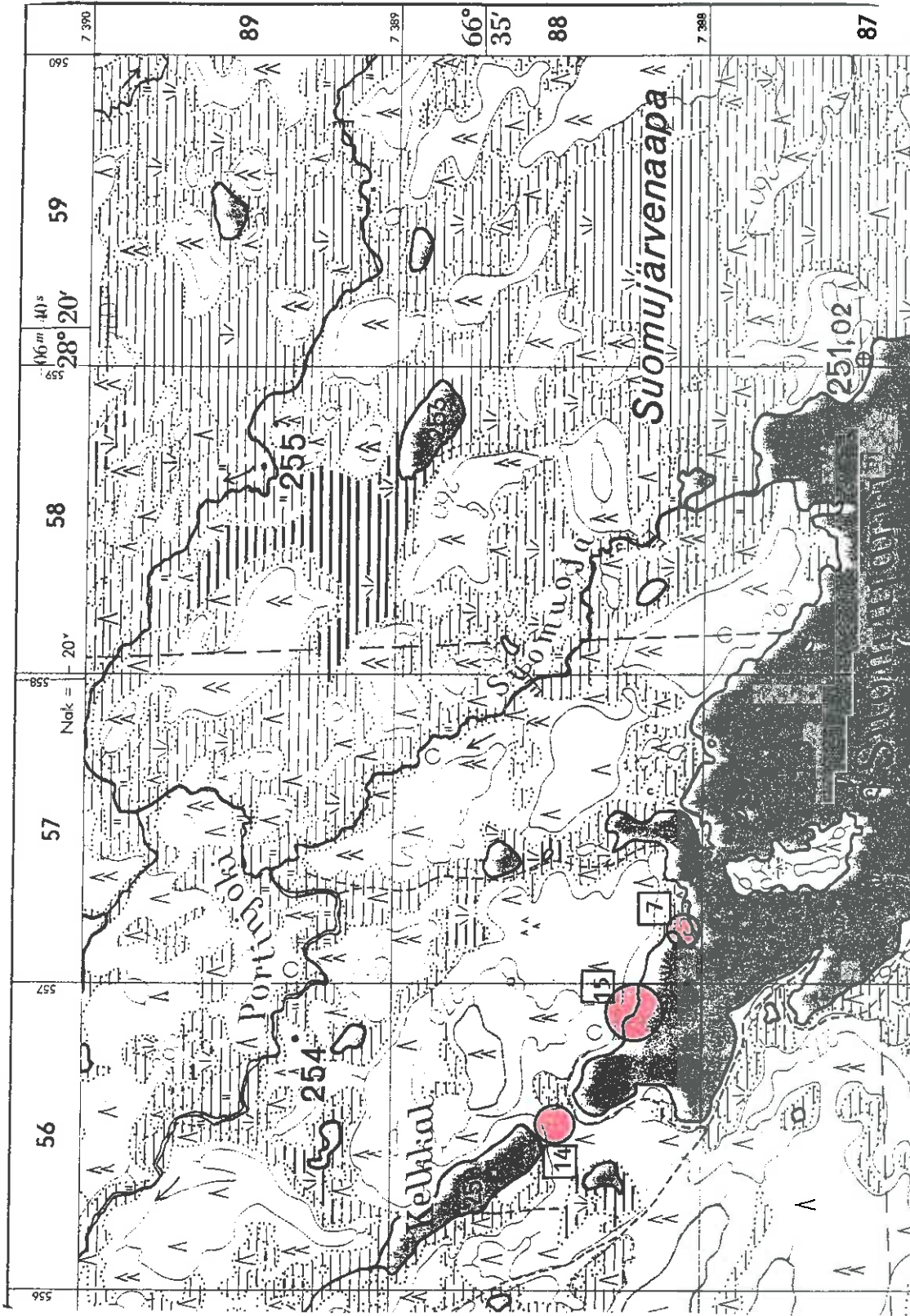
KYLÄ: Hietajärvi

KOHDE: Pyyntikuoppia, lk II

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kunnan lounaisosassa, Karhujärven ja Morottajan pohjoispuolella. Pyyntikuopat - yhteensä toistakymmentä - ovat Suomujärven luoteispäässä, Kelkkalammen ja Suomujärven välisellä kannaksella.

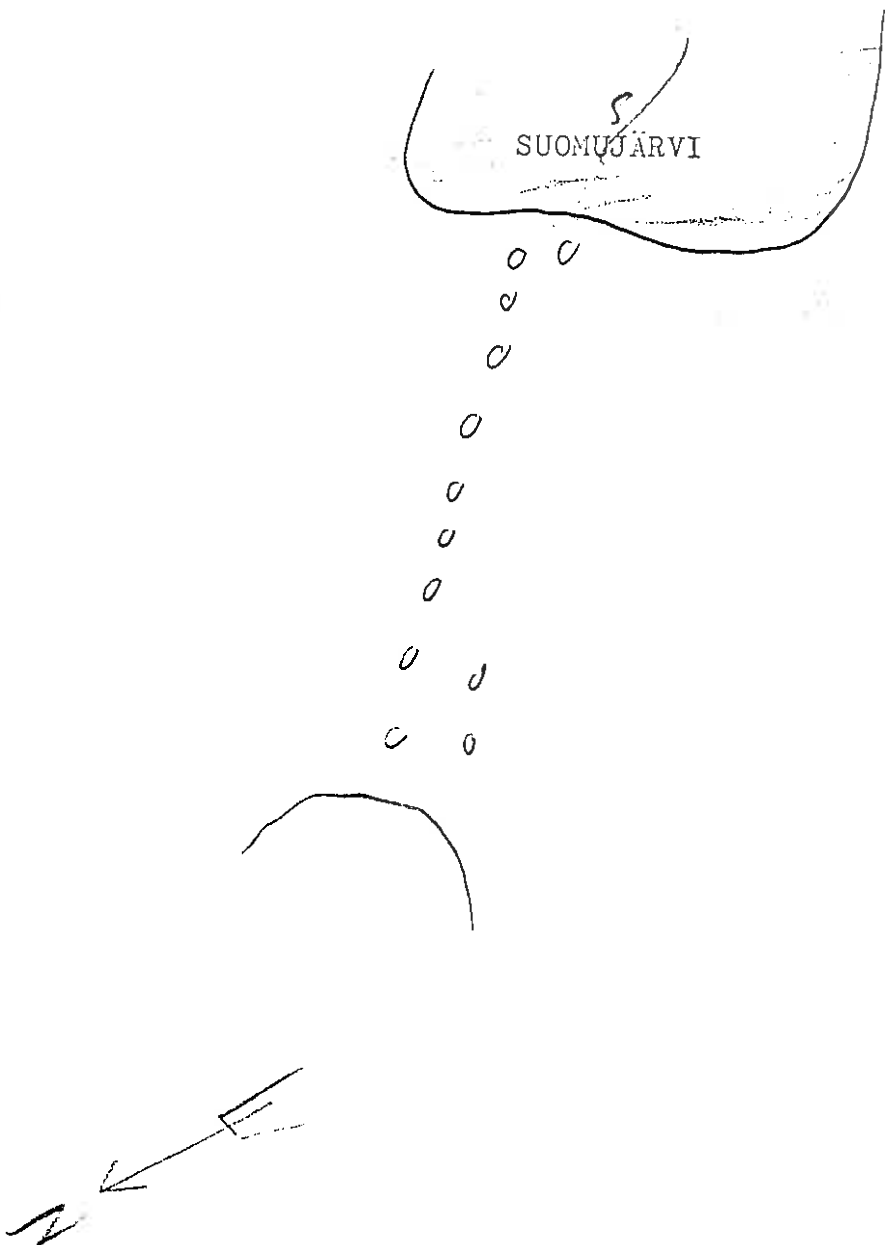
TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1961 inv.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 7 Hietajärvi Suomujärvi, Salla 15 Suomujärvi Seitakivi.

(tk-ote 3634 05 Morottaja 1963)

- Salla 7 Hietajärvi Suomujärvi
- Salla 14 Suomujärvi Kelkkakangas
- Salla 15 Suomujärvi Seitakivi

(Kopio karttaluonnoksesta/A. Erä-Esko 1961 inv.)

Salla 14 Suomujärvi Keikkakangas

o o o "Peurahautoja" eli pyyntikuoppia

SALLA 15 SUOMUJÄRVI SEITAKIVI

tk 3634 05 Morottaja
x 7388 2
y 3556 9
z n. 255

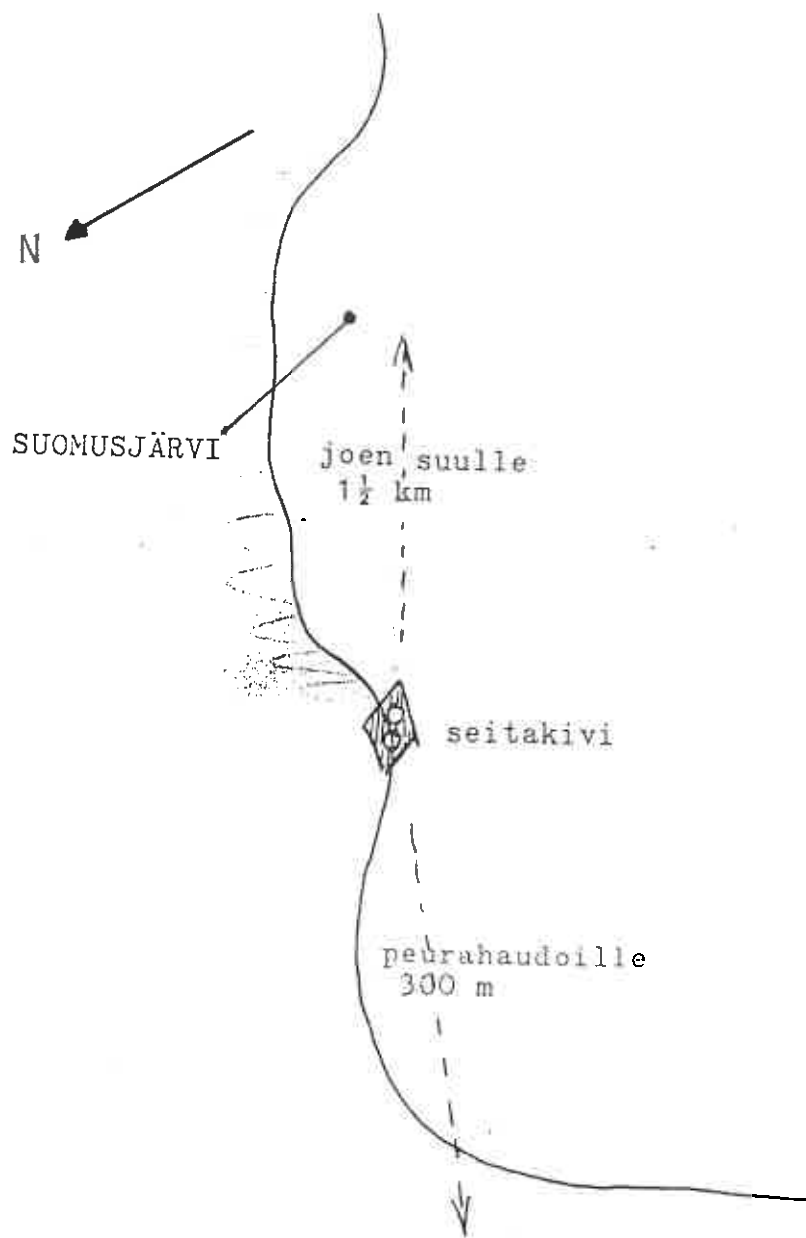
KYLÄ: Hietajärvi

KOHDE: Seitakivi, lk II

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kunnan lounaisosassa, Karhujärven ja Morottajan pohjoispuolella. Seitakivi on Suomujärven pohjoisrannan länsipäässä.

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1961 inv.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 7 Hietajärvi Suomujärvi, Salla 14 Suomujärvi Kelkkakangas.

(Kopio karttaluonnoksesta/A. Erä-Esko 1961 inv.)

Salla 15 Suomusjärvi Seitakivi

(Kopio seitakiveä esittävästä piirroksesta/
A. Erä-Esko 1961 inv.)

Salla 15 Suomujärvi Seitakivi

SALLA 16 KARHUIÄRVI KOIRALAMMINOJA

tk 3634 08 Taivalvaara
x 7380 3
y 3560 3
z n. 250-255

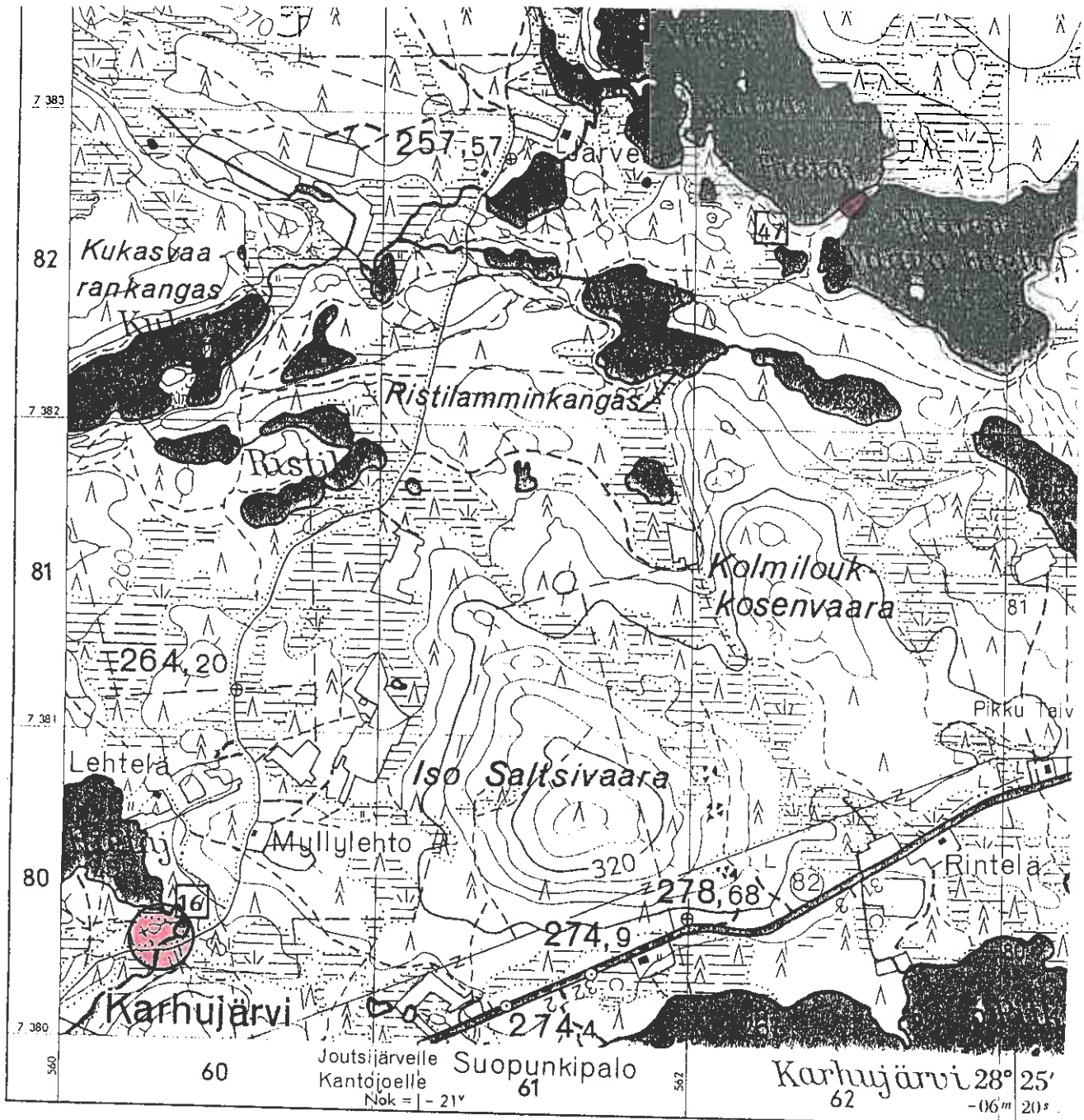
KYLÄ: Hietajärvi

KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka, lk -

LÖYDÖT: KM 18410, Tuura

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kunnan lounaisosassa, lähellä Posion ja Sallan kunnan välistä rajaa. Lounaaseen, Kuusamo - Kemijärvi -tielle on löytöpaikasta noin 1 km. Tuura löytyi Vilmantien varrelta, Hietajärven ja Karhujärven väliseltä kannakselta, Koiralamminojan ja Karhujoen välistä (noin 50 m joesta). Alue on vanhaa vesijättöä.

HUOMAUTUKSIA: Po tuuran löysi Olavi Korva v. 1970 tienteon jälkeen ja lahjoitti sen Kansallismuseolle v. 1971. Lähilöytöjä Salla 47 Ylinen Vaara-Hietajärvi, Salla 48 Morottaja Pitkäniemi, Salla 49 Morottaja Härkäharjunkangas.

(tk-ote 3634 08 Taivalvaara 1963)

Salla 47 Karhujärvi Ylinen Vaara-Hietajärvi

Salla 16 Karhujärvi Koiralamminoja

SALLA 17 NARUSKA NARUSKAJÄRVEN LUUSUA

tk 4713 05 Toresvaara
 x 7478 90
 y 4471 88
 z n. 265

KYLÄ: Naruska

KOHDE: Kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 23285, kvartseja

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan Naruskajärven luusuan kaakkoisrannalla. Naruskajoen padolta on paikalle matkaa n. 1 km pohjoisluoteeseen ja Sallan kirkolta n. 70 km luoteeseen. *kaikki*

Luusuan ranta on löytöpaikan kohdalla matala, kasvaa heinikkoa ja kohoaa loivasti. Sen yläpuolella on matala tulvaveden kuluttama törmä, jonka yläpuolella on noin 150x150 m:n kokoinen tasanne. Maaperä on karkeahkoa, punertavaa hiekkaa. Törmän luiskassa havaittiin kohtalaisen runsaasti hyvänlaatuisia kvartsi-iskoksia sekä palanutta hiekkaa ja tulen rapauttamia kiviä. Näistä pintahavainnoista päätellen on paikalla mitä ilmeisimmin esihistoriallinen asuinpaikka.

TUTKIMUKSET: M. Torvinen tark. 1985

HUOMAUTUKSIA: Keskentekoisen onsikeltin valinmuotin puolikas (KM 7162:3) on löydetty Moivainsokasta Naruskajoen rannalta n. 3 km ko. kohteesta eteläkaakkoon. Lähilöytöjä Salla 18 Naruska Naruskajärvi SW-ranta, Salla 22 Naruska Ylä-Naruska-joki

SALLA 18 NARUSKA NARUSKAJÄRVI SW-RANTA

tk 4713 05 Toresvaara
x 7478 98
y 4471 50
z n. 265

KYLÄ: Naruska

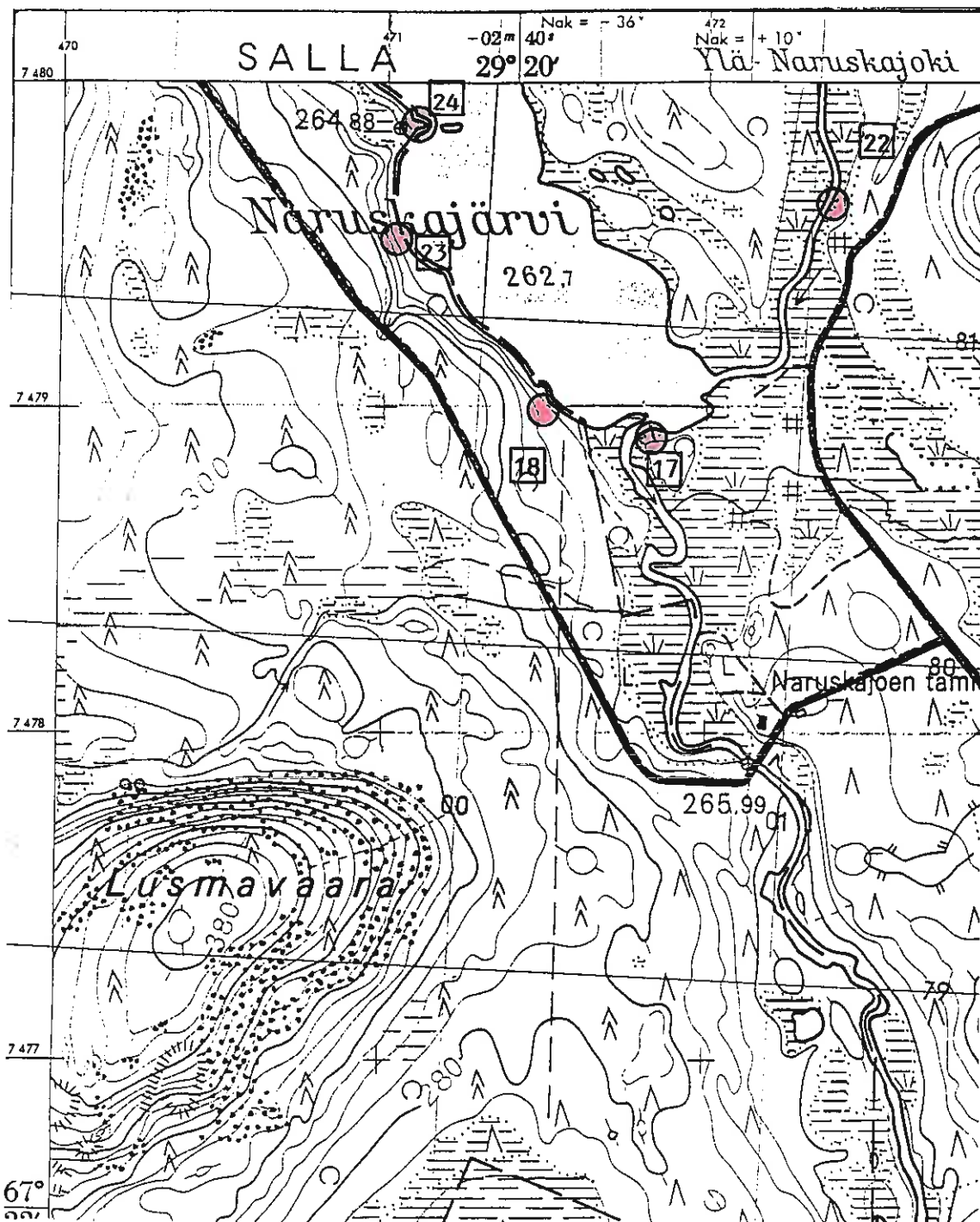
TILA: Valtionmaa

KOHDE: Kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II, KM 23286

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Naruskan kylässä Naruskajärven lounaisrannalla, Naruskajärven luusuassa olevasta kohteesta Salla 17 Naruskajärven luusua noin 450 m luoteeseen. Löytöpaikka on loivasti järveen viettävä hiekkarinne, joka vaikuttaa tulvavesien huuhtomalta. Löydöt, kvartsi-iskoksia, poimittiin alle 10 m²:n kokoiselta alueelta. Siellä täällä havaittiin tulen rapauttamia kiviä, ilmeisiä liesikiviä, joiden esihistoriallisuus on kuitenkin kyseenalainen. Sallan kirkolta on paikalle matkaa noin 70 km.

TUTKIMUKSET: M.Torvinen tark. 1985

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 17 Naruska Naruskajärven luusua

(tk-ote 4713 05 Toresvaara 1971)

- Salla 17 Naruska Naruskajärven luusua
- Salla 18 Naruska Naruskajärvi SW-ranta
- Salla 22 Naruska Ylä-Naruskajoki
- Salla 23 Naruska Naruskajärven W-ranta
- Salla 24 Naruska Naruskajärven niemi

SALLA 19 MÄRKÄJÄRVI PYHÄJÄRVI SW-RANTA

pk 4621 08 Salla
x 7411 86
y 4444 52
z n. 220-225

KYLÄ: Märkäjärvi

TILA: Rn:o 19:1 & 19:35

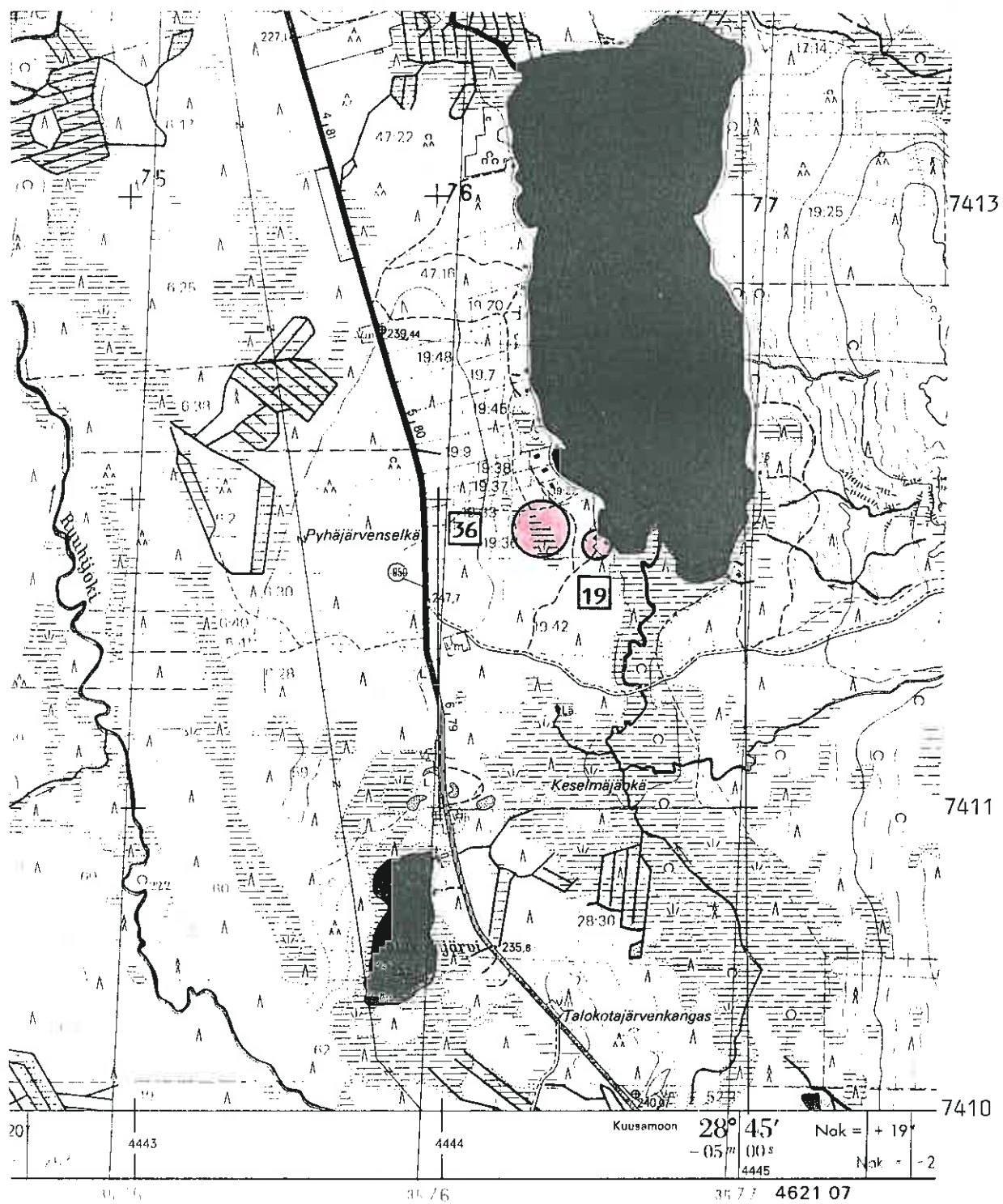
KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka (?), lk II

LÖYDÖT: KM 23287:1-2, kvartsikaavin (?) ja -iskoksia

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan Pyhäjärven rannassa erotettujen kahden huvilapalstan rajalla, Sallan kirkosta 5.3 km eteläkaakkoon. Löytöpaikka on huvilan pihamaata; asuinrakennuksen kaakkoispuolella, järvenrannasta noin 20 m. Löydöt poimi M.Torvinen 2-3 m²:n alalta.

TUTKIMUKSET: M.Torvinen tark. 1985

HUOMAUTUKSIA: Kävimme museoviraston aluesuunnittelijan A.Arposen kanssa tarkastamassa paikan inventoinnin yhteydessä ja löysimme pari pientä kvartsi-iskosta; muilta osin ei ole liisättävää Torvisen tarkastuskertomukseen tämän kohteen osalta. Läheisyydestä löytyi kuitenkin toinen kvartsipaikka ja todennäköisiä pyyntikuoppia (ks. kohde Salla 36)

(pk-ote 4621 08 Salla 1981)

Salla 19 Märkäjärvi Pyhäjärvi SW-ranta

Salla 36 Märkäjärvi Pyhäjärvenkangas

SALLA 20 MÄRKÄJÄRVI TALVISKOTALAMPI

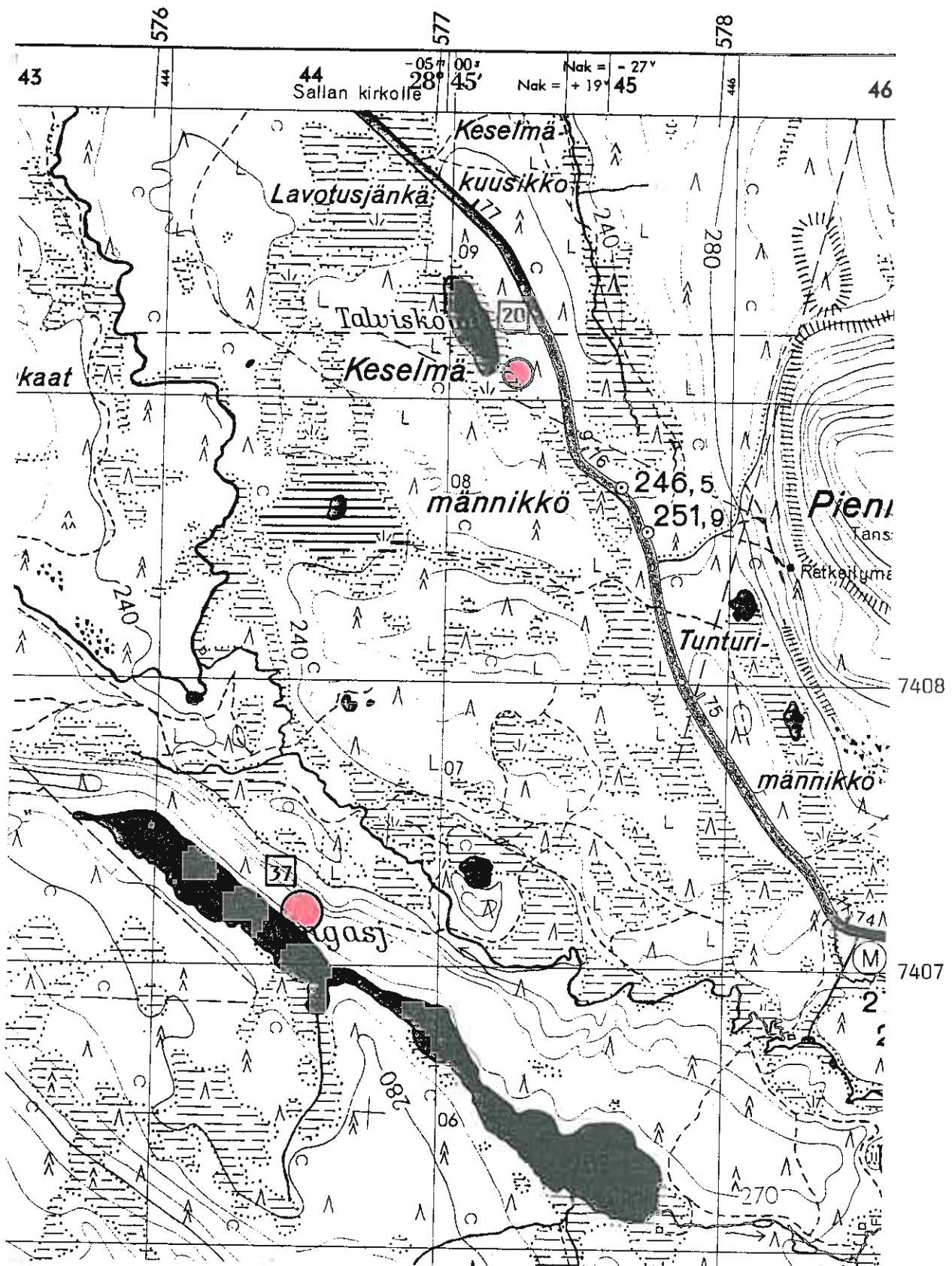
tk 4621 07 Ruuhitunturi
x 7409 10
y 4445 30
z n. 250

KYLÄ: Märkäjärvi

KOHDE: Kivilatomus, lk II

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkosta vajaat 10 km eteläkaakkoon, Pienen Pyhätunturin länsipuolella olevan Talviskotalammen itärannalla. Alueen pohjakaasvillisuus on rehevä (mättäikköä, tunturikoivua, katajaa jne.). Sallan kirkolle johtavan maantien reunaan on matkaa (itään) noin 60 m. Kivilatomus on matala, halkaisijaltaan 1,5x1,0 m, koottu päänsäikeisistä kivistä, jotka ovat nyt sammalpeitteisiä.

TUTKIMUKSET: Kohteen löysi tutkija Markku Torvinen v. 1987 ja muistiinpanoistaan antoi suullisesti tiedot tämän inventointikertomuksen laatijalle maaliskuussa 1990.

(tk-ote 4621 07 Ruuhitunturi 1963)

Salla 20 Märkäjärvi Talviskotlampi

Salla 37 Märkäjärvi Hangasjärvi

SALLA 21 NARUSKA ALIMMAINEN SUOLTIJOKI

tk 4713 01 Jauratustuntu-
ri

x 7465 22

y 4464 68

z n. 220

KYLÄ: Naruska

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 2466611-3, kvartseja (kaapinimisiä ja isokiteisiä)

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kunnan pohjoisosassa, Karhutunturista pohjoiskoilliseen ja Jauratustunturista koilliseen, Naruskajoen ja Alimmaisen Suoltijoen yhtymäkohdassa. Löytöpaikka on Tuntsalle vievästä tiestä erkanevan ja Suoltijoen pirtille johtavan tien länsipuolella ja Naruskajoen rannasta noin 20 m länteen. Paikalla on epävirallinen leiripaikka ja maanpinta on kulunut. Kvartseja löytyi 50 m:n matkalla joen sortuvan törmän alueelta.

TUTKIMUKSET: M.Torvinen 1987 tark., lehti 5.4.-90

HUOMAUTUKSIA: Löytötiedot saatu M.Torviselta suullisesti 9.3.1990.

SALLA 22 NARUSKA YLÄ-NARUSKAJOKI

pk 4713 05 Toresvaara
x 7479 65
y 4472 40
z 265

KYLÄ: Naruska

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 245301-2, kvartsi-iskoksia ja -ytimiä

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Löytöpaikka sijaitsee 69,5 km Sallan kirkolta pohjoiskoilliseen, Naruskajärven pohjoispäähän laskevan Ylä-Naruskajoen itärannalla, noin 650 m joensuusta ylävirtaan. Tuntsalelle vievä hiekkatie kulkee löytöpaikan itäpuolelta, n. 100 m:n päässä; tältä tieltä pääsee metsäautotietä pitkin löytöpaikalle.

Löytöpaikan kohdalla ovat joenrannat matalat ja soiset (tulvarantoja) - asuinpaikka onkin rantakaistaletta ylemmällä terassilla, n. 3 km joenpinnan yläpuolella, moreeniperäisessä kangasmaastossa, jossa kasvaa pääasiassa mäntyjä. Em metsäautotie kulkee terassin reunassa rannan suuntaisesti - löydöt tulivat tieuralta, 100-120 m:n matkalta. Koska tieuralla on runsaasti luonnonkvartssia, tehtiin tieuran ulkopuolelle muutama koekuoppa, jolloin voitiin todeta, että koskemattomassa podsolimaassa oli sekä luonnollisen muotoista että iskettyä kvartssia. Löydöt olivat tieuralla pesäkkeittäin, mikä kuvastui myös koepistoissa.

TUTKIMUKSET: A.Arponen inv. 1988

SALLA 23 NARUSKA NARUSKAJÄRVEN W-RANTA

pk 4713 05 Toresvaara
x 7479 52
y 4471 02
z n. 264

KYLÄ: Naruska

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 24531, kvartsi-iskoksia

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee 70 km Sallan kirkosta pohjoiskoilliseen, Naruskajärven länsirannalla, laajan lahden pohjukassa. paikasta on n. 1 km Ylä-Naruskajoen suuhun ja Naruskajoen niskalle sekä 2 km Naruskajoen padolle; kaikki kohteesta katsoen kaakossa. Padolta Pimiäselkään menevä metsäautotie kulkee Naruskajärven länsipuolella ja on noin 200 m:n päässä kohteesta, sen lounaispuolella olevan korkean harjanteen päällä.

Kohteen tienoilla on melko tasainen, 1-1,5 m järvenpinnan yläpuolella oleva rantakaistale, jonka lounaispuolella maasto kohoaa 20-25 m ennen metsäautotietä. Maasto on hiekkaperäistä kangasta, jossa valtapuulajina on mänty. Melko korkeat rantatöyryt sortuvat järveen - kvartsit on poimittu yhdestä sortumakielekkeestä -, mutta yksittäisiä iskoksia oli pitkälti keskittymän molemmin puolin.

TUTKIMUKSET: A.Arponen inv. 1988

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 17 Naruska Naruskajärvi luusua, Salla 18 Naruska SW-ranta, Salla 22 Naruska Naruskajärvi Ylä-Naruskajoki, Salla 24 Naruska Naruskajärven niemi

SALLA 24 NARUSKA NARUSKAJÄRVEN NIEMI

pk 4713 05 Toresvaara
 x 7479 84
 y 4471 11
 z n. 264

KYLÄ: Naruska

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

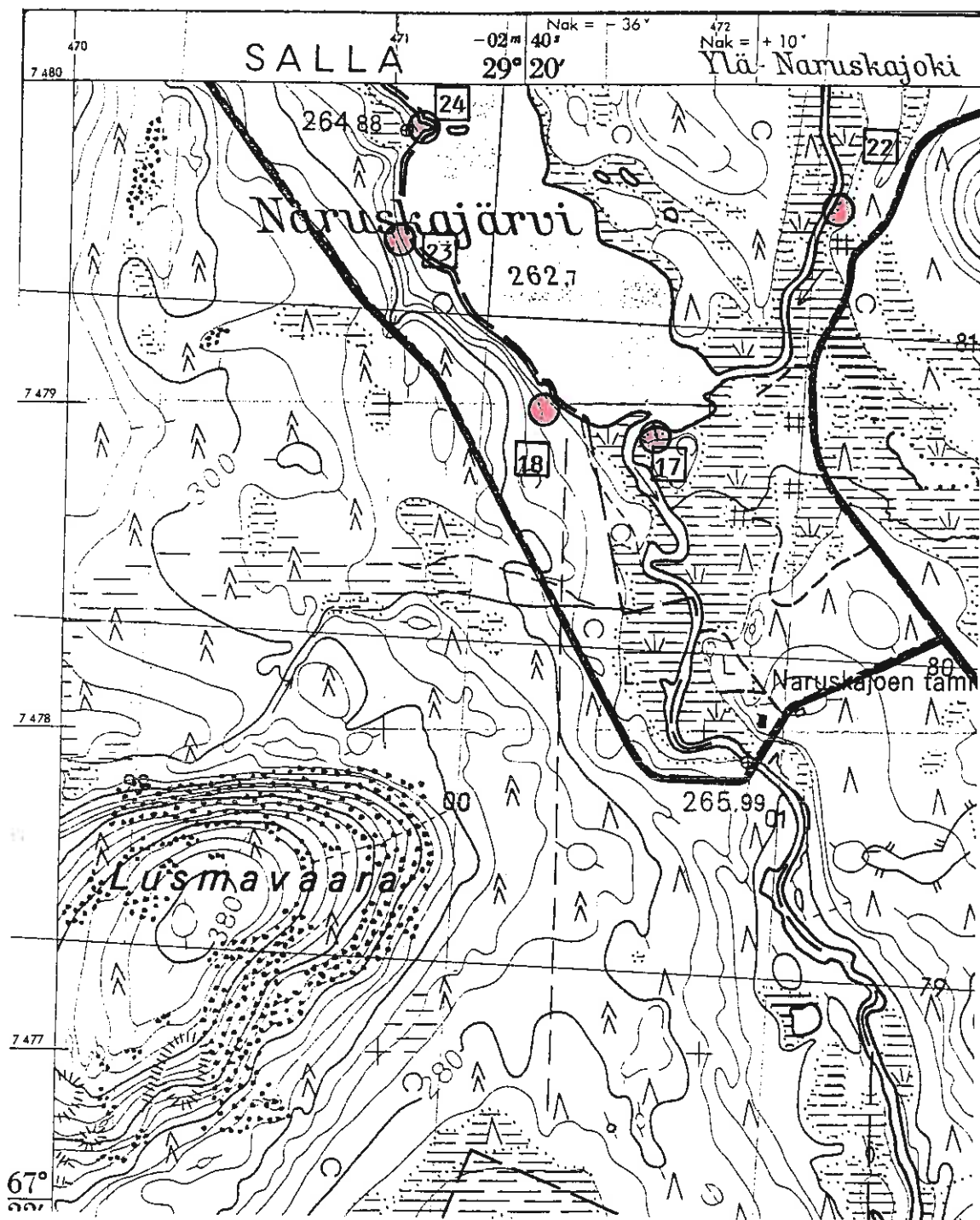
LÖYDÖT: KM 24532, kvartsi-iskoksia

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Löytöpaikka sijaitsee 70 km Sallan kirkolta pohjoiskoilliseen, Naruskajärven länsipuolella olevassa pienessä niemessä, jonka edustalla, noin 50 m:n levyisen salmen erottamana pieni saari. Niemestä on noin 1,2 km Ylä-Naruskajoen suuhun ja Naruskajoen niskalle sekä 2,2 km Naruskajoen padolle; kaikki niemestä katsoen kaakossa.

Niemi, jolla kohde sijaitsee, on kolmiomainen, noin 30 m pitkä ja sen melko tasainen laki on n. 2 m järvenpinnan yläpuolella. Niemi on hiekkaperäinen ja sortuvista rantatörmistä näkyy paksu rautaoksidikerrostuma. Niemen peittää hyvin paksu turvekerros ja sen kärki on puuton - niementyvessä kasvaa mäntyjä ja koivuja. Niemenkärjen sortuvista törmistä löytyi kvartseja suppealta alueelta. Lisäksi niemen tyvessä - n. 30 m löytökohdasta länteen - on soikea kuopanne (3x4 m ja 70 cm syvä) ja toinen kuopanne edellämainitusta n. 50 m luoteeseen (halkaisija 1,5x2,5 m, syvyys 70 cm).

TUTKIMUKSET: A.Arponen inv. 1988

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 17 Naruska Naruskajärvi luusua, Salla 18 Naruska SW-ranta, Salla 22 Naruska Ylä-Naruskajoki, Salla 23 Naruska Naruskajärvi W-ranta

(tk-ote 4713 05 Toresvaara 1971)

- Salla 17 Naruska Naruskajärven luusua
- Salla 18 Naruska Naruskajärvi SW-ranta
- Salla 22 Naruska Ylä-Naruskajoki
- Salla 23 Naruska Naruskajärven W-ranta
- Salla 24 Naruska Naruskajärven niemi

SALLA 25 NARUSKA SAUKKOJÄRVI NW-PÄÄ

pk 4713 04 + 4713 07 Sät-
sivaara

x 7467 37

y 4474 50

z n. 270

KYLÄ: Naruska

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

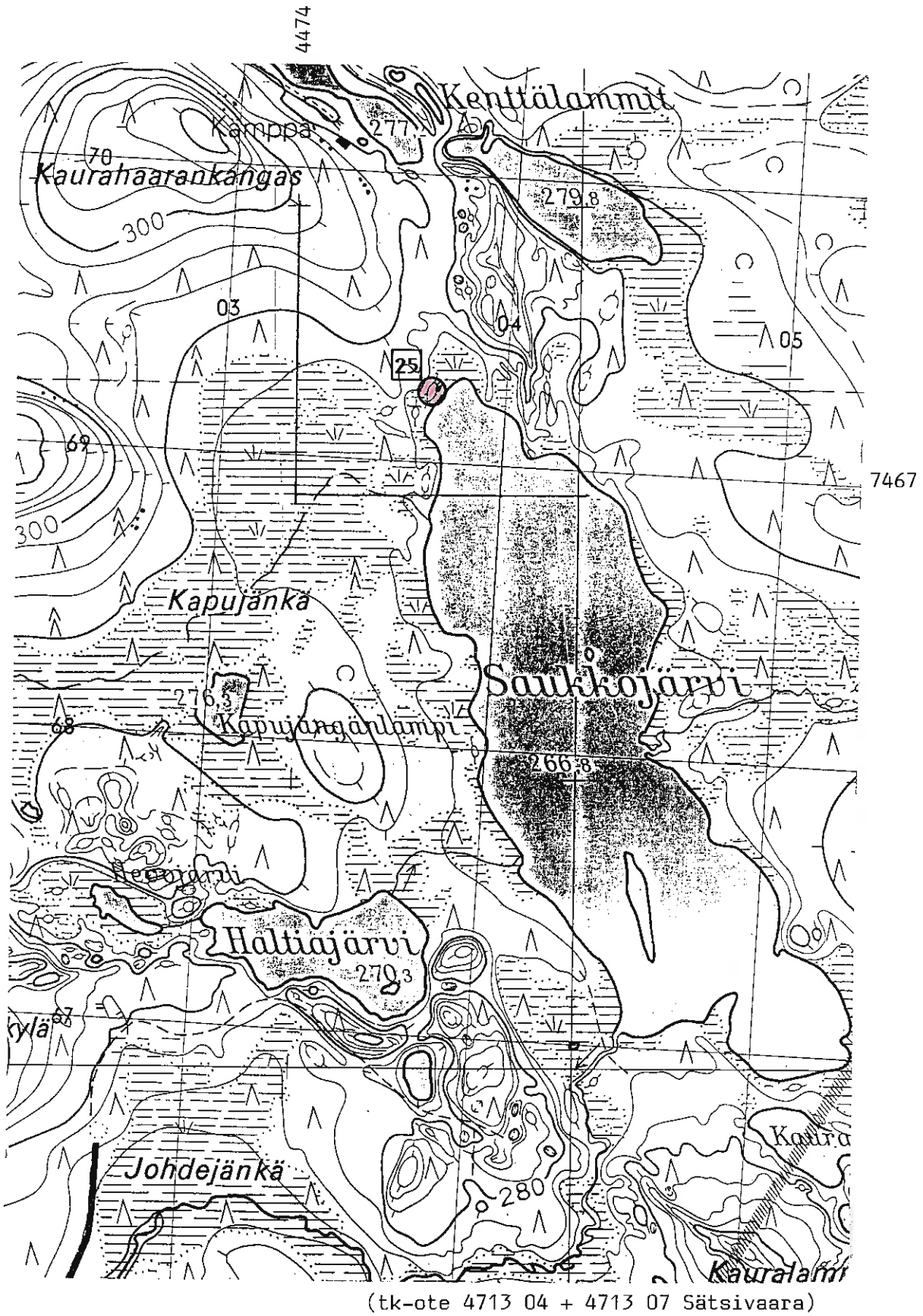
LÖYDÖT: KM 24533, kvartsi-iskoksia

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Löytöpaikka sijaitsee n. 60,5 km Sallan kirkolta koilliseen, Saukkojärven luoteispäässä, jonne pääsee Kotala - Naruskajärvi -tieltä Saukko-ojan suusta Kenttälammien metsätyökämpille tulevaa metsäautotietä pitkin. Kenttälammien kämppä on kohteen pohjoispuolella, n. 900 m:n päässä; metsäautotie n. 50 ja ranta n. 30 m:n päässä.

Em. metsäautotieltä menee Saukkojärven rantaan, venevalkamaan, kärrytie. Tämän eteläpuolella on pieni, matalahko harjanne, jota tie on hiukan leikannut; tienleikkauksessa ja pyräköinti-levähdysalueella, joka on tien eteläpuolella, oli melko paljon kvartseja. Löytöpaikan kohdalla on ranta jänkämäistä, samoin löytökohdan koillispuoli; pohjoisessa on suota. Em. harjanne, kuten maasto löytökohdan luoteis-, länsi- ja lounaispuolella on hiekka- ja moreeniperäistä kangasta, jossa valtapuulajina on mänty.

Muinaisjäännöksen laajuus pintalöytöjen perusteella halkaisijaltaan n. 5 metriä.

TUTKIMUKSET: A.Arponen inv. 1988

Salla 25 Naruska Saukkojärvi NW-pää

SALLA 26 ONKAMO ONKAMOJOKI

pk 4623 01 Siekankangas
 x 7406 70
 y 4460 94
 z n. 295

KYLÄ: Onkamo

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 24534;1-3, kvartsia ja palanutta luuta
 YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee n. 21,5 km Sallan kirkolta itäkaakkoon. Löytöpaikka on Onkamon kylän itäpäässä, Onkamojoen itäpuolella, n. 250 m rajavartiostosta länteen. Löytökohdan eteläpuolella kulkee kaksi tietä, jotka molemmat ylittävät Onkamojoen: Salla-Kuusamo -tieltä Onkamon rajavartiostoon tuleva kylätie ja tästä joen länsipuolella erkaneva ja mm. Lehtolaan vievä metsäautotie. Lähemmälle, metsäautotien sillalle on matkaa n. 50 m (lounaaseen). Onkamojärvi ja Onkamojoenniska ovat kohteesta n. 750 metriä luoteeseen.

Kohteen luona on Onkamojoki lävistänyt pitkän itä-länsisuuntaisen, Onkamojärven etelärantaa myötäilevän ja Neuvostoliiton puolelle jatkuvan harjun, Kangasharjun - Siekankankaan, jonka rinteillä ja laella Onkamon kylä sijaitsee. Harjun etelä- ja pohjoispuolella ovat Onkamojoen rannat matalat ja soiset. Erityisesti Onkamojoen itäranta on löytöpaikan kohdalla hyvin jyrkkä ja 10-15 m korkea. Em. metsäautotie, joka tulee Onkamojoen yli löytökohdan lounaispuolella, haarautuu löytökohdalla, minkä lisäksi Onkamojoen itäreunaa, pitkin korkeaa harjannetta, tulee löytökohdalle toinen metsäautotie. Risteyskohdassa, josta löytyi kvartseja, on hiekkaharju matalampaa, vain n. 3-5 metriä joenpinnan yläpuolella. Suurin osa kvartseista sekä palanut luu ja palaneet kivet löytyivät risteuksen lounaispuolelta, korkean harjun ja sillan yli tulevan metsäautotien välissä olevan koskemattoman kaistaleen reunasta, tienleikkauksesta; ko. kaistaleella on myös matalahko, pyöreä painanne, jonka halkaisija on n. 3 m.

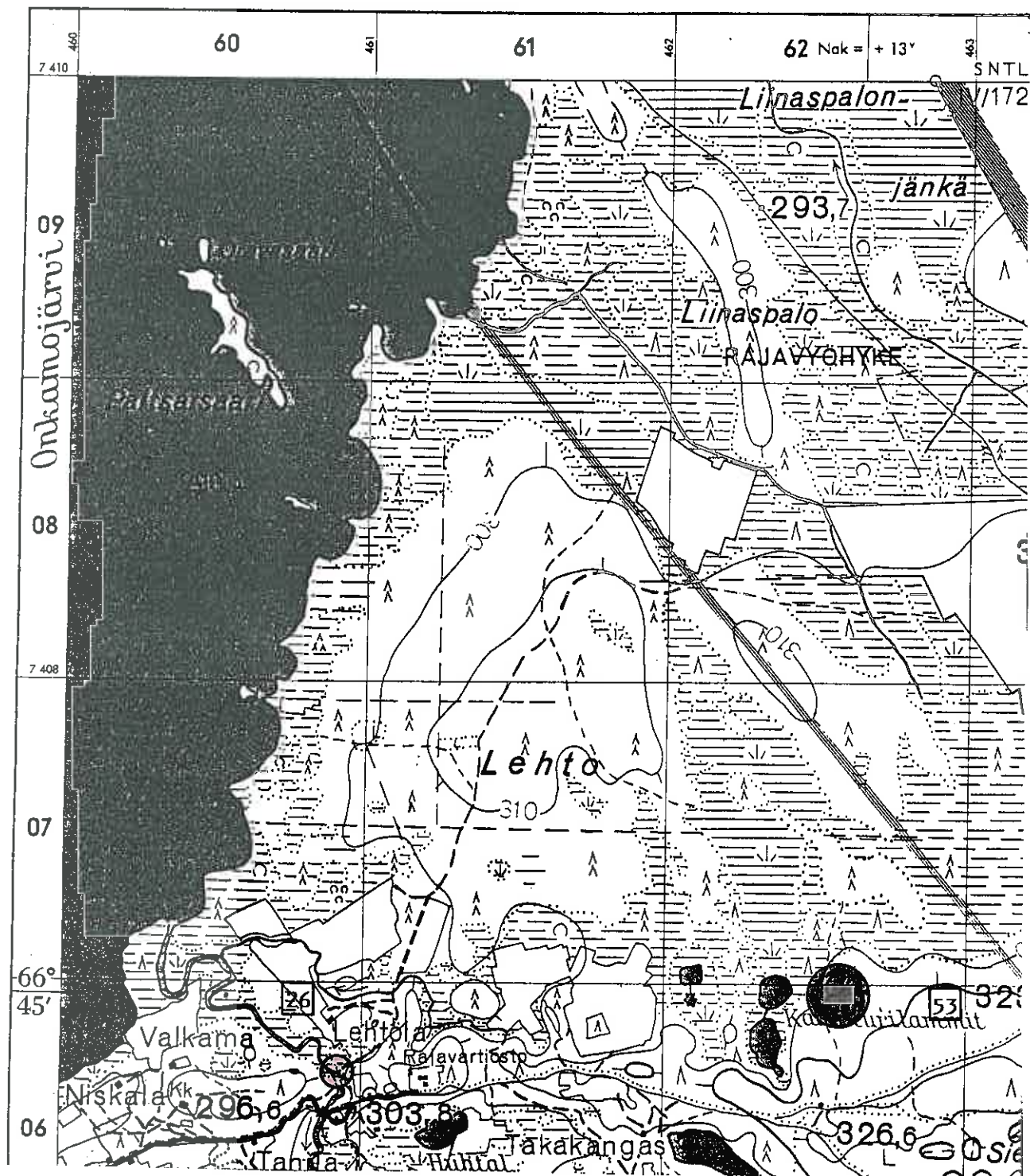
Muinaisjäännöksen laajuus on noin (maksimi) 25x25 m.

Suurin osa asuinpaikasta on tuhoutunut metsäautoteiden raken-

tamisen yhteydessä ja tuhoutuu edelleen, sillä maaperä on hienoa hiekkaa ja monin paikoin paljaana sekä kovan kulutuksen vaivaama.

TUTKIMUKSET: A.Arponen inv. 1988

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 4 Onkamo Keski-Mattila, Salla 12 Onkamo, Salla 26 Onkamo Kenttälampi.

(tk-ote 4623 01 Siekakangas 1963)

Salla 53 Onkamo Kaakkurilampi

Salla 26 Onkamo Onkamojoki

SALLA 27 ONKAMO KENTTÄLAMPI

pk 4621 10 Sallan Onkamo
x 7405 68
y 4457 70
z n. 295

KYLÄ: Onkamo

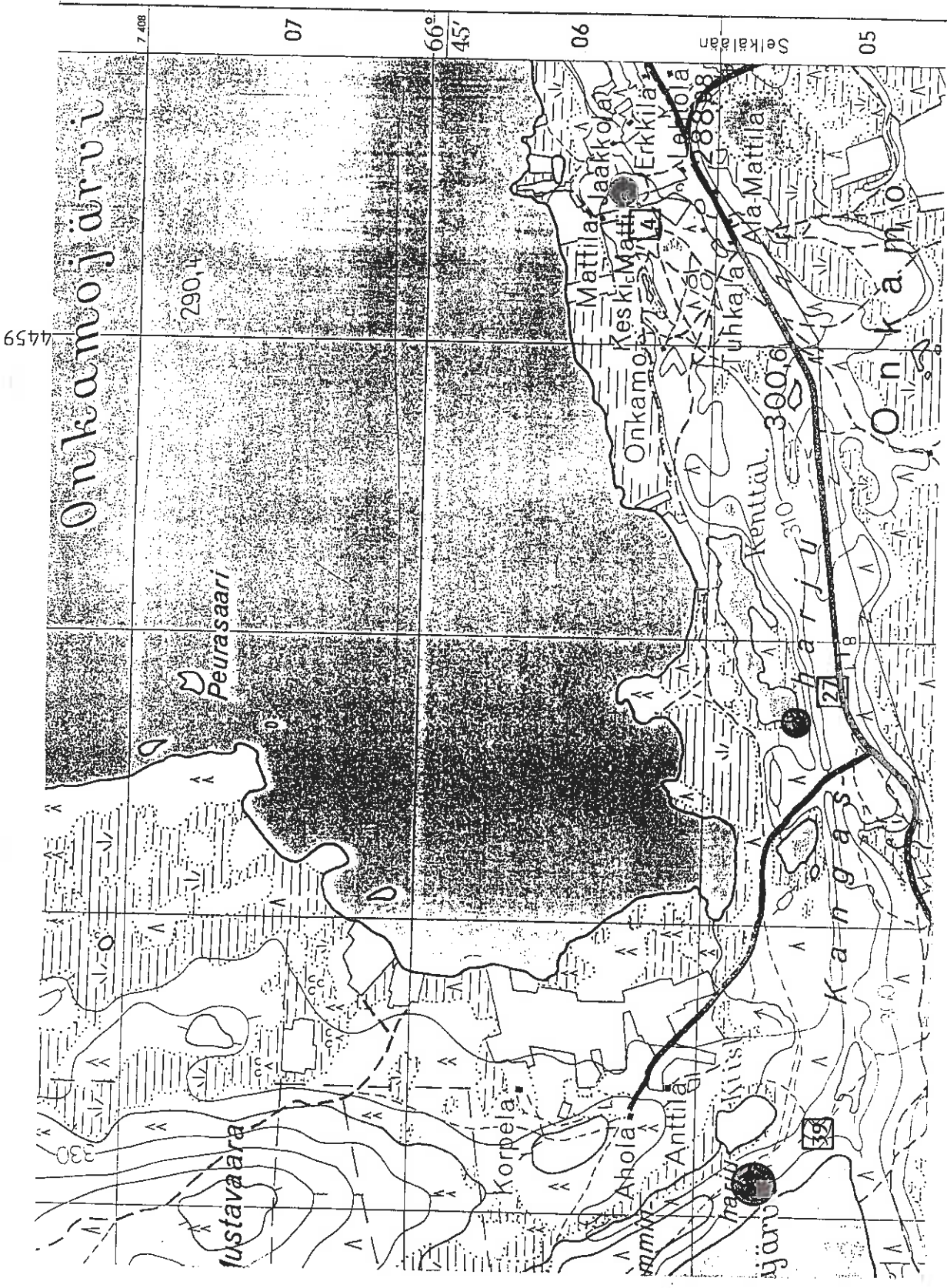
KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 24535;1-3, kvartsikaavin, -iskoksia ja liusketta
YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee n. 19 km Sallan kirkolta
kaakkoon, Kenttälammella, joka puolestaan sijaitsee Onkamon
kylän länsipuolella, Onkamojärven ja Kangasharjun välissä.
Kenttälammen länsipäähän, jossa löytökohta ja leirintäalue
sijaitsevat, tulee metsäautotie Kangasharjulta. Kenttälammen
eteläpuolella kulkeva Kangasharju on noin 20 m korkea ja sii-
tä ulottuu lammen itä- ja länsipäihin matalammat sivuharjut.

Kenttälammen länsipäästä maasto kohoaa terasseittain kohti
länttä, Kangasharjun ja sen sivuharjun väliin jäävässä laak-
sossa. Löytöjä tuli lammen päästä lukien ensimmäiseltä (kor-
keus 1-1,5 m lammenpinnan yläpuolella) ja toiselta (korkeus
3-4 m lammenpinnan yläp.) terassilta; toisella terassilla oli
lisäksi pyöreä, halkaisijaltaan noin 1 m oleva kuopanne.
Aluetta on käytetty leirintään ja siellä on ajettu runsaasti
moottoripyörällä, joten maanpinta oli osin pahoinkin kulunut
(rikastumiskerrokseen saakka).

TUTKIMUKSET: A.Arponen inv. 1988

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 4 Onkamo Keski-Mattila, Salla
12 Onkamo, Salla 26 Onkamo Onkamojoki.

(tk-ote 4621 10 Sallan Onkamo 1963)

Salla 4 Onkamo Keski-Mattila

Salla 39 Onkamo Haltiajärvi

Salla 27 Onkamo Kenttälampi

SALLA 28 KALLUNKI ERAUSPOIKIEN MAJA

tk 4612 12 Kallunki
x 7396 78
y 4455 52
z n. 239

KYLÄ: Kallunki

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk. II

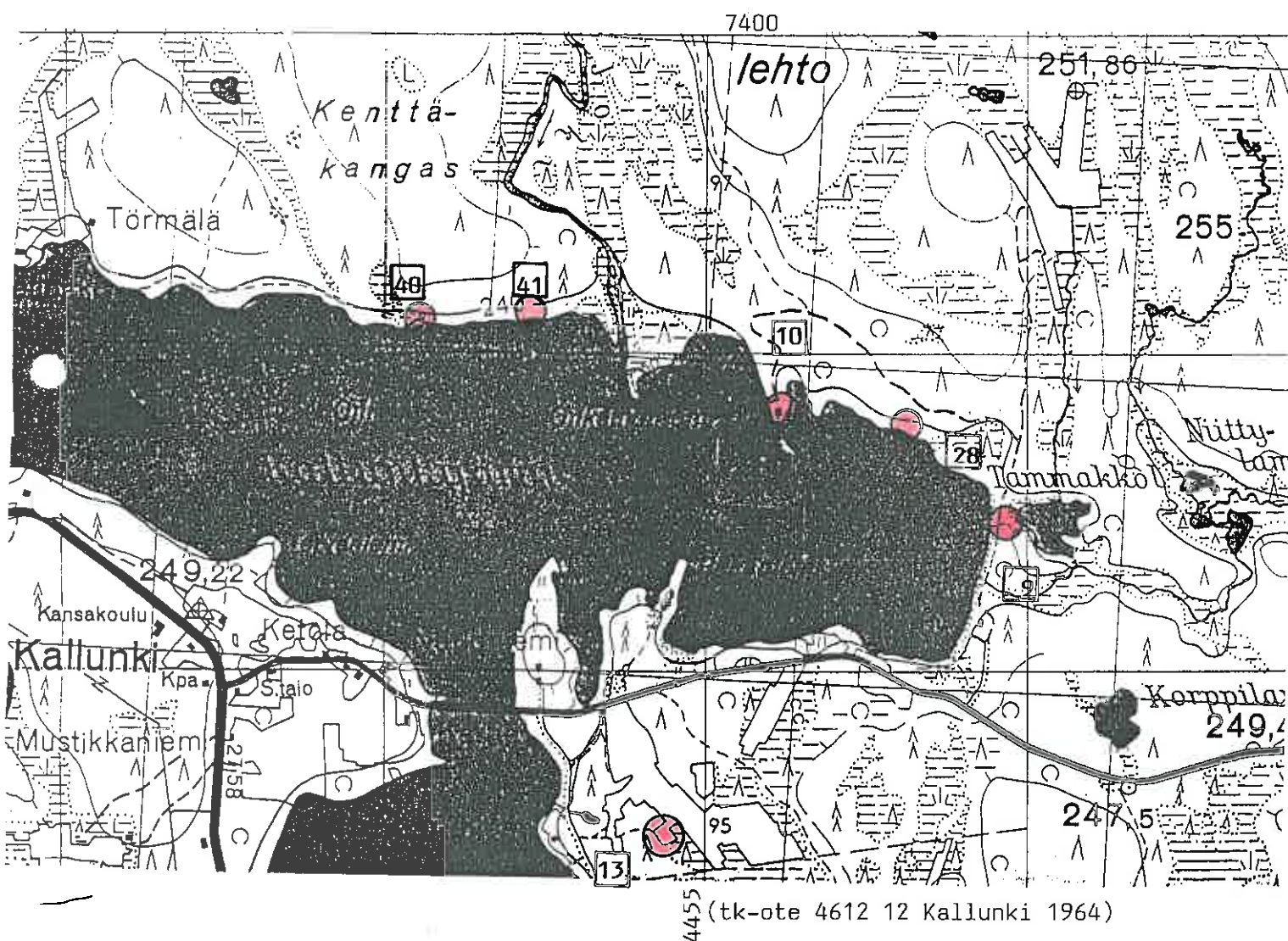
LÖYDÖT: KM 24536, kvartsi-iskoksia

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee 23,5 km Sallan kirkolta kaakkoon, Kallunkijärven pohjoisrannan itäpäässä Rakkulaisniemien ja Kallungin uimarannan välissä, Sallan partiolaisten, Erauspoikien majan itäpuolisella ranta-alueella. Majan pohjoispuolella, n. 100 m:n päässä kulkee hiekkatie, joka tulee Kallunki-Selkälä -tieltä Kallunkijärven uimarannan kautta ja jatkuu edelleen läntisempään Rakkulaisniemeen.

Kvartseja oli noin 10x30 m:n laajuisella alueella em. majasta itäänpäin olevalla melko tasaisella rantakaistalla, joka on noin 1 m:n järvenpinnan yläpuolella. Löytöalueella oli myös mahdollisesti palaneita kiviä - varsinaista liesikiveystä ei kuitenkaan ollut näkyvissä.

TUTKIMUKSET: A.Arponen 1988 tark.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 10 Kallunki, Rakkulaisniemi, Salla 13 Kallunki Kaartiniemi, Salla 9 Kallunki, Leskelä.

- Salla 9 Kallunki Leskelä
- Salla 10 Kallunki Rakkulaisniemi
- Salla 13 Kallunki Kaartiniemi
- Salla 40 Kallunki Kenttäkangas
- Salla 41 Kallunki Onkamojokisuu
- Salla 28 Kallunki Erauspoikien maja

SALLA 29 AATSINGINJOKI PATOHARJUNMAA

tk 4622 07 Varpuselkä

x 7435 9

y 4447 4

z n. 190

KYLÄ: Sallansivu

KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka, lk. -

LÖYDÖT: KM 25478, kourutaltoa

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 20 km pohjoiseen, laajan suoalueen halki virtaavan Aatsinginjoen itäpuolella. Taltoa löytyi muutama sata metriä joesta itään olevasta Patoharjunmaasta.

HUOMAUTUKSIA: Po. esineen löysi Jalmari Tolonen ja se tuli Kauko Kellokummun välityksellä Sallan kotiseutumuseoon.

4450

(tk-ote 4622 07 Varpuselkä 1971)

Salla 29 Aatsinginjoki Patoharjunmaa

SALLA 30 LAPAJÄRVI VANHALA

tk 3643 04 Kursu

x 7407 96

y 3557 50

z n. 205

KYLÄ: Lapajärvi

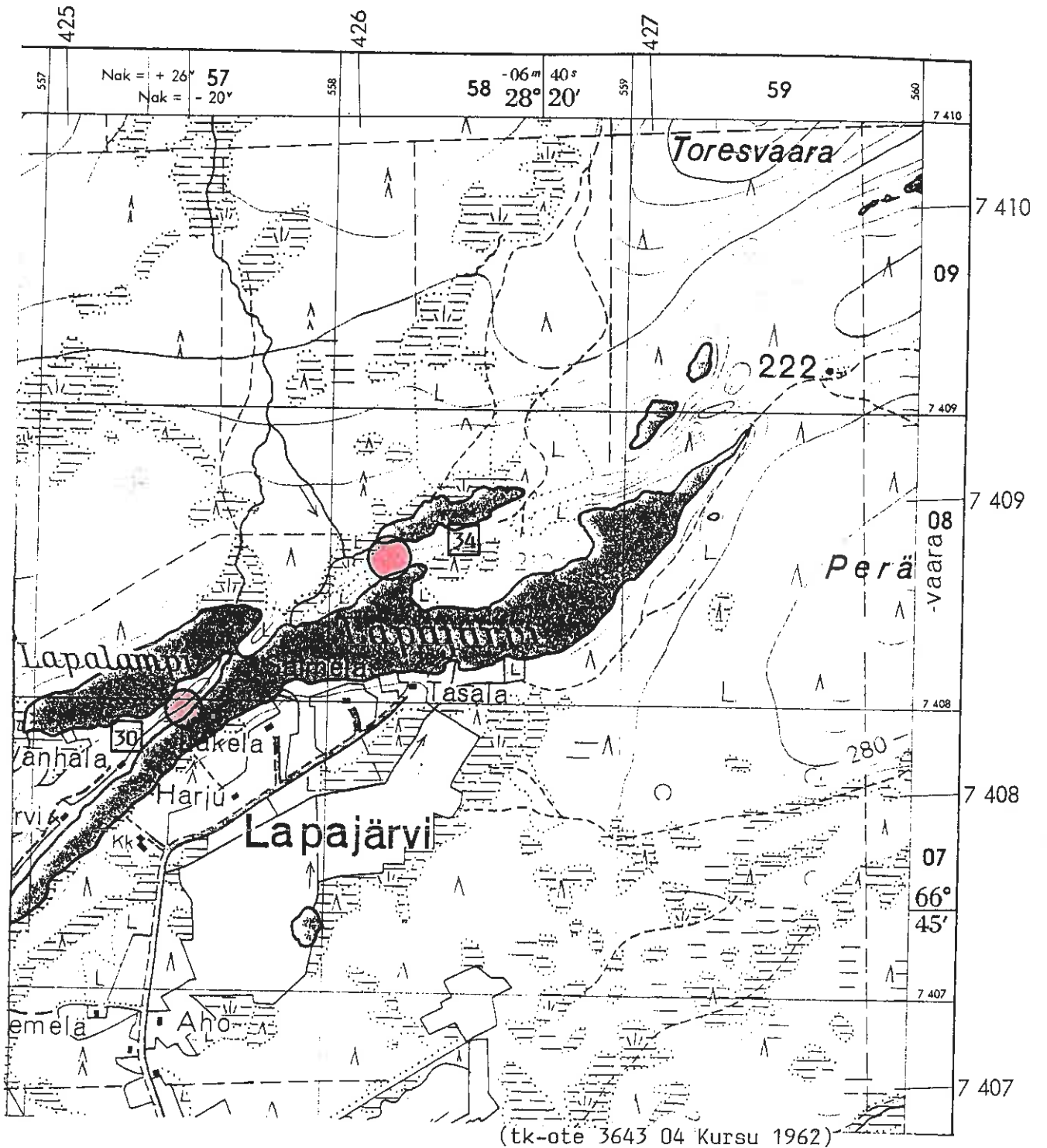
KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka, lk. II/III

LÖYDÖT: KM 2.5479 , pohjalainen tasataltta

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 20 km Sallan kirkolta lounaaseen Lapajärven ja Lapalammen väliin lounaasta työntyvässä pitkässä ja kapeassa niemessä, suurinpiirtein sen puolivälissä.

HUOMAUTUKSIA: Esineen löysi v. 1946 Edvin Tiikkaja. Tarkastimme A.Arposen kanssa löytöpaikan syyskuussa 1990; oppaana toimi Edvin Tiikkaja. Tiikkajan kuvauksen perusteella paikalla on mahdollisesti ollut myös kiinteitä rakenteita, kenties liesi. Kaivoimme löytöpaikalle yhden koekuopan, mutta emme havainneet mitään mahdolliseen muinaisjäännökseen viittaavaa: pelto on viljelyksellä - nyt se oli nurmella - ja koekuopan seinämässä havaitsimme vaaleanpunertavanruskeaan hiesuun sekoittuneena turvetta ja vaaleanharmaata hiesua (ilmeisesti "vanha" huuhtoutumiskerros). Topografian ja maaperän puolesta paikka olisi kyllä soveltunut esihistorialliseksi asuinpaikaksi.

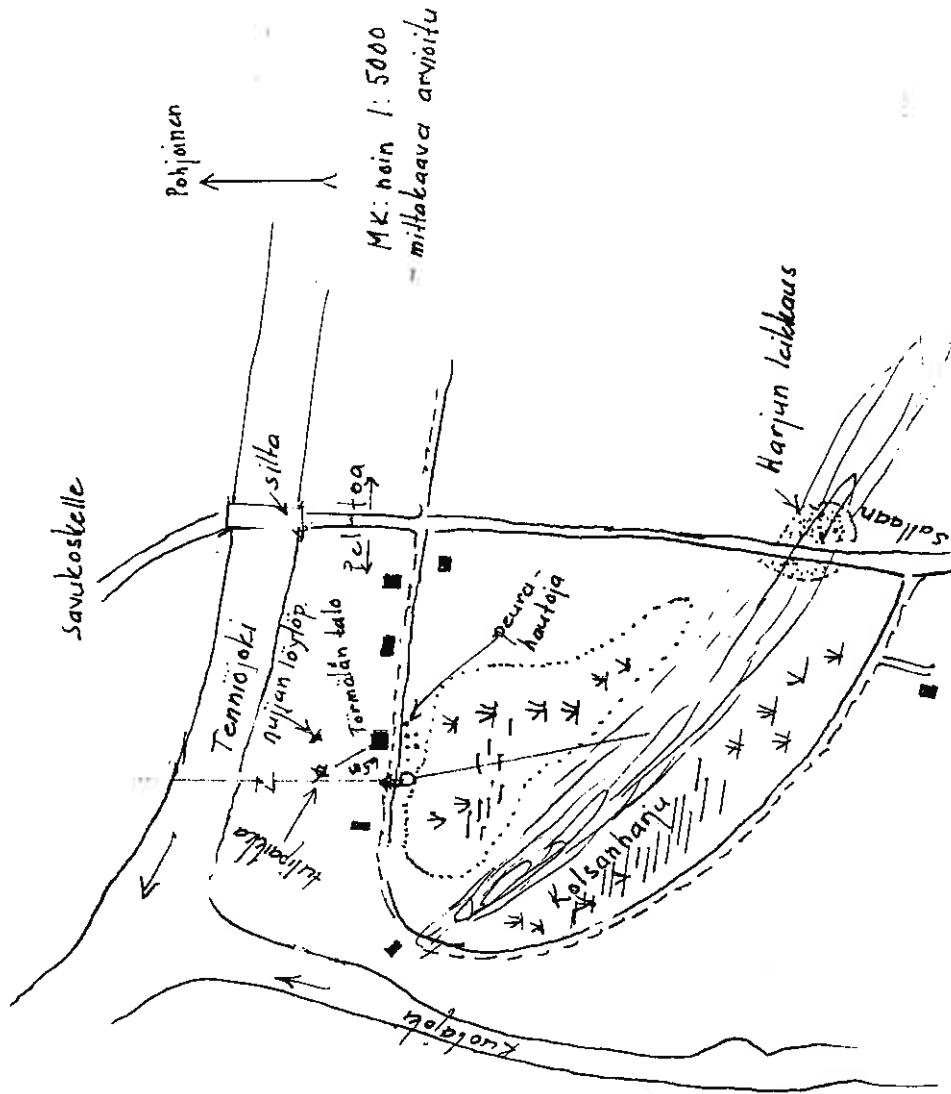
Lähilöytöjä Salla 34 Lapajärvi Lapajärvi.

Salla 30 Lapajärvi Vanhala

Salla 34 Lapajärvi Lapajärvi

Karttapirros Saijan muinaislöydöistä

(Op. Mauno Lassilan laatima yleiskaarttaluonnos v:lta 1986, pienennös 70%)

Salla 31 Saija Törmälä

SALLA 31 SAIJA TÖRMÄLÄ

tk 4622 08 Saija

x n. 7446 40

y n. 4448 04

z n. 180

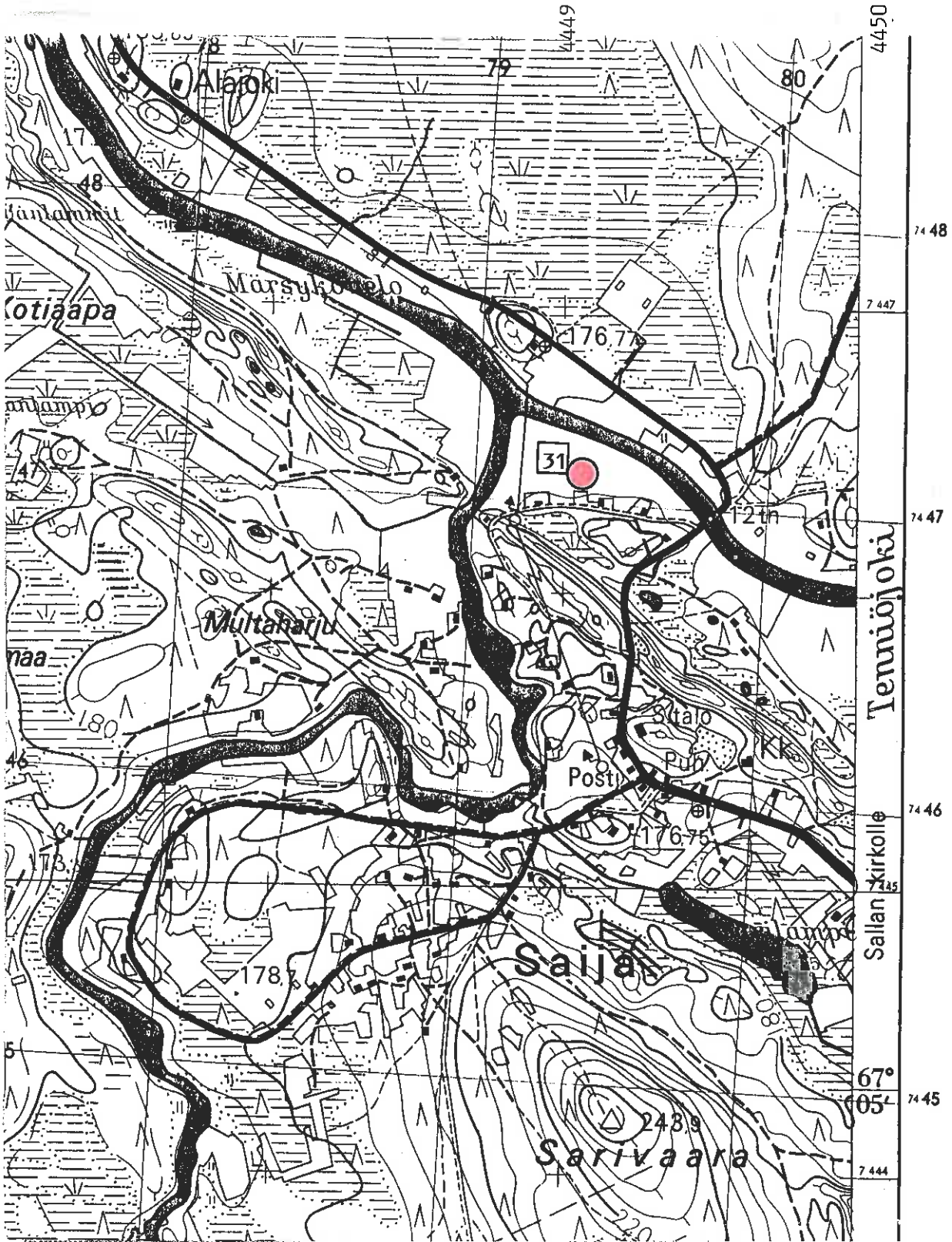
KYLÄ: Saija

KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka, lk. II/III

LÖYDÖT: KM 25476 , kivinen nuija

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 25 km pohjoiskoilliseen Saijan kylätaajaman pohjoispuolella, Teniöjoen ja Kuolajoen yhtymäkohdassa. Löytöpaikka on eräänlainen kahden joen saartama "niemeke", jonka poikki kulkee luode - lounas -suuntainen kapea harjanne; varsinainen löytökohta on tasainen ja/tai loivasti jokeen päin viettävä ja maalajiltaan hiesua ja hietaa.

HUOMAUTUKSIA: Po. esineen ja joukon muita löytöjä toimitti Kansallismuseoon Saijan koulun opettaja Mauno Lassila. Kirjeessään (v:lta 1986) hän mainitsee alueella olevan "peura-hautoja" eli pyyntikuoppia. (Ks. myös oheinen karttaliite, joka on kopio M.Lassilan laatimasta yleiskarttaluonnoksesta). Tarkastimme löytöalueen A.Arposen kanssa syyskuussa 1990. Alue oli pääosin peitteinen so. peltosarat olivat nurmella, halmeella ja perunalla - ei siis parhaassa mahdollisessa kunnossa ajatellen inventointia; pelloilta emme löytäneet mitään muinaisjäännökseen viittaavaa, mutta sortuvien joentörmien alaosasta - aivan vedenrajasta - löysimme muutamia mahdollisia kvartsi-iskoksia, mutta ne olivat niin veden hiomia, että niiden "aitous" jäi kyseenalaiseksi (emme ottaneet niitä talteen). Lassilan mainitsemia pyyntikuoppia emme onnistuneet paikantamaan; mahdollisesti syynä tähän oli - kuten Lassila kirjoittaa - että kuoppiin oli kasattu rojua.

(tk-ote 4622 08 Saija 1971)

Salla 31 Saija Törmälä

Kiveli:
 Hilja Maria Gehör (→ Julia Tapio (n)) — "Kalle" Gehör

Veikko Gehör

SALLA 32 KURSU KOSKENKANGAS

*→ Tyttö
 Gehör*

15:23 - Kangas, om. Hilja Maria tk 3643 05 Talvinkovaara
 Kiveliän perik. x 7411 14

2:12 - Essala, om. Tapio, Lempi y 3550 22
 Vilma Kaarina

Rytimäentie 5 67200 Karkhola z. n. 170

136: = kursun hautausmaa

om. Sallan srk
KYLÄ: Kursu 15:23, 136:, 2:12

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 25358, kvartsi-iskoksia

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 20 km Sallan kirkolta länsilounaaseen ja Salla - Kemijärvi -maantiestä noin 20 km

luoteeseen. Löytöalueen eteläpuolella olevan Kursunjärven pohjoisrantaan kertyy matkaa noin 500 m ja löytöpaikasta noin 200 m pohjoiseen virtaa Tuuranjärveen vesiään laskeva Käsmänjoki. Alueen maaperä on lähinnä hienoa hiekkaa. Kvartsit ja kuopanteet löysin Kursun kylän hautausmaan pohjois- ja itäpuolelta, sitä reunustavalta terassimaiselta muodostumalta (kyseessä on mahdollisesti vanha rantaterassi) - iskokset nimenomaan hautausmaan pohjoispuolta kiertävältä polulta, missä oli pienialaisia hiekkapaljastumia.

Alueella on myös, kuten edellä mainittiin, joitakin kuoppia ja kuopanteita, joista seuraavassa lyhyt kuvaus (olen antanut kullekin kuopalle numerotunnuksen dokumentoinnin yhteydessä):

- 1) Säännöllisen muotoinen, pyöreä; vallit hyvin matalat ja noin 1 m leveät; halk 6x6 m, syv. 0,5 m. Sijaitsee tasaisella hiekkakankaalla.
- 2) Halk. 5x5 m, muutoin kuten ed.
- 3) Halk. noin 1x1 m, syv. 0,5 m.
- 4) Muodoltaan soikea, halk. 2,5x3 m, syv. 0,5 m.
- 5) Pyöreät, matalat vallit; halk. 4x4 m, syv. 0,8 m.
- 6) Säännöllisen pyöreä, selvät vallit, joiden lev. noin 2 m; halk. 5x5 m, syv. 1 m.
- 7) Halk. 1,5x1,5 m, syv. 0,5 m, selvät matalat vallit.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 32 Kursu Jaakontalonniemi, Salla 8 Kursu Luusua, Salla 6 Kursu Tuuranjärvi.

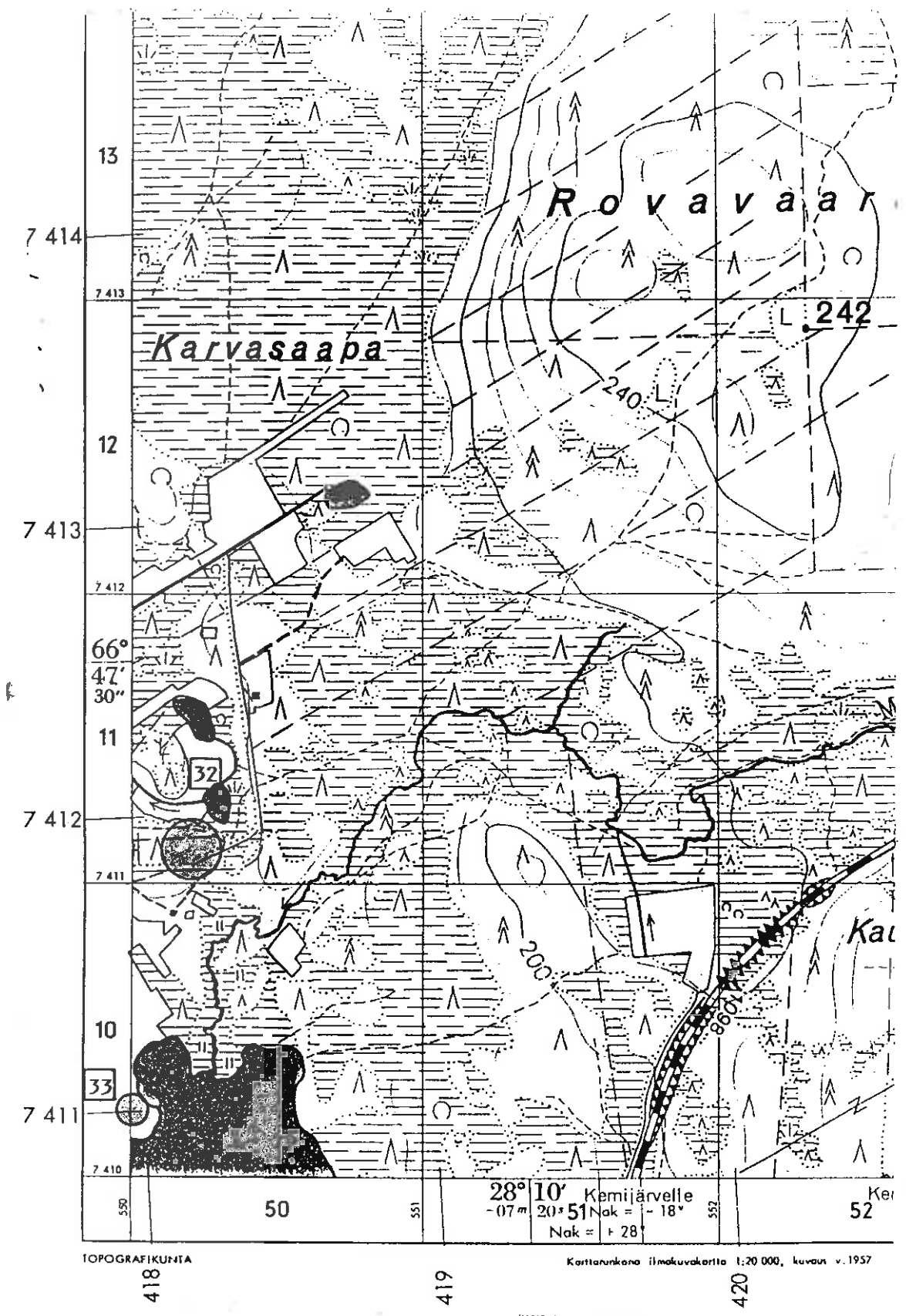
15:23 kitan

hautausmaa

(yhtiö perijä 5.5%)

Matti Gehör

28600 Kersu

(tk-ote 3643 05 Talvinkovaara 1962)

Salla 32 Kursu Koskenkangas

Salla 33 Kursu Jaakontalonniemi

SALLA 32 KURSU KOSKENKANGAS

tk 3643 05 Talvinkovaara
 x 7411 14
 y 3550 22
 z n. 170

KYLÄ: Kursu

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 25358, kvartsi-iskoksia

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 2 km Sallan kirkolta ²⁰ länsilounaaseen ja Salla - Kemijärvi -maantiestä noin 21 km luoteeseen. Löytöalueen eteläpuolella olevaan Kursunjärven pohjoisrantaan kertyy matkaa noin 500 m ja löytöpaikasta noin 200 m pohjoiseen virtaa Tuuranjärveen vesiään laskeva Käsmänjoki. Alueen maaperä on lähinnä hienoa hiekkaa. Kvartsit ja kuopanteet löysin Kursun kylän hautausmaan pohjois- ja itäpuolelta, sitä reunustavalta terassimaiselta muodostumalta (kyseessä on mahdollisesti vanha rantaterassi) - iskokset niemenomaan hautausmaan pohjoispuolta kiertävältä polulta, missä oli pienialaisia hiekkapaljastumia.

Alueella on myös, kuten edellä mainittiin, joitakin kuoppia ja kuopanteita, joista seuraavassa lyhyt kuvaus (olen antanut kullekin kuopalle numerotunnuksen dokumentoinnin yhteydessä):

- 1) Säännöllisen muotoinen, pyöreä; vallit hyvin matalat ja noin 1 m leveät; halk 6x6 m, syv. 0,5 m. Sijaitsee tasaisella hiekkakankaalla.
- 2) Halk. 5x5 m, muutoin kuten ed.
- 3) Halk. noin 1x1 m, syv. 0,5 m.
- 4) Muodoltaan soikea, halk. 2,5x3 m, syv. 0,5 m.
- 5) Pyöreät, matalat vallit; halk. 4x4 m, syv. 0,8 m.
- 6) Säännöllisen pyöreä, selvät vallit, joiden lev. noin 2 m; halk. 5x5 m, syv. 1 m.
- 7) Halk. 1,5x1,5 m, syv. 0,5 m, selvät matalat vallit.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 32 Kursu Jaakontalonniemi, Salla 8 Kursu Luusua, Salla 6 Kursu Tuuranjärvi.

SALLA 33 KURSU JAAKONTALONNIEMI

tk 3643 05 Talvinkovaara &
3643 02 Lätäjärvi
x n. 7410 30
y n. 3550 00
z n. 170

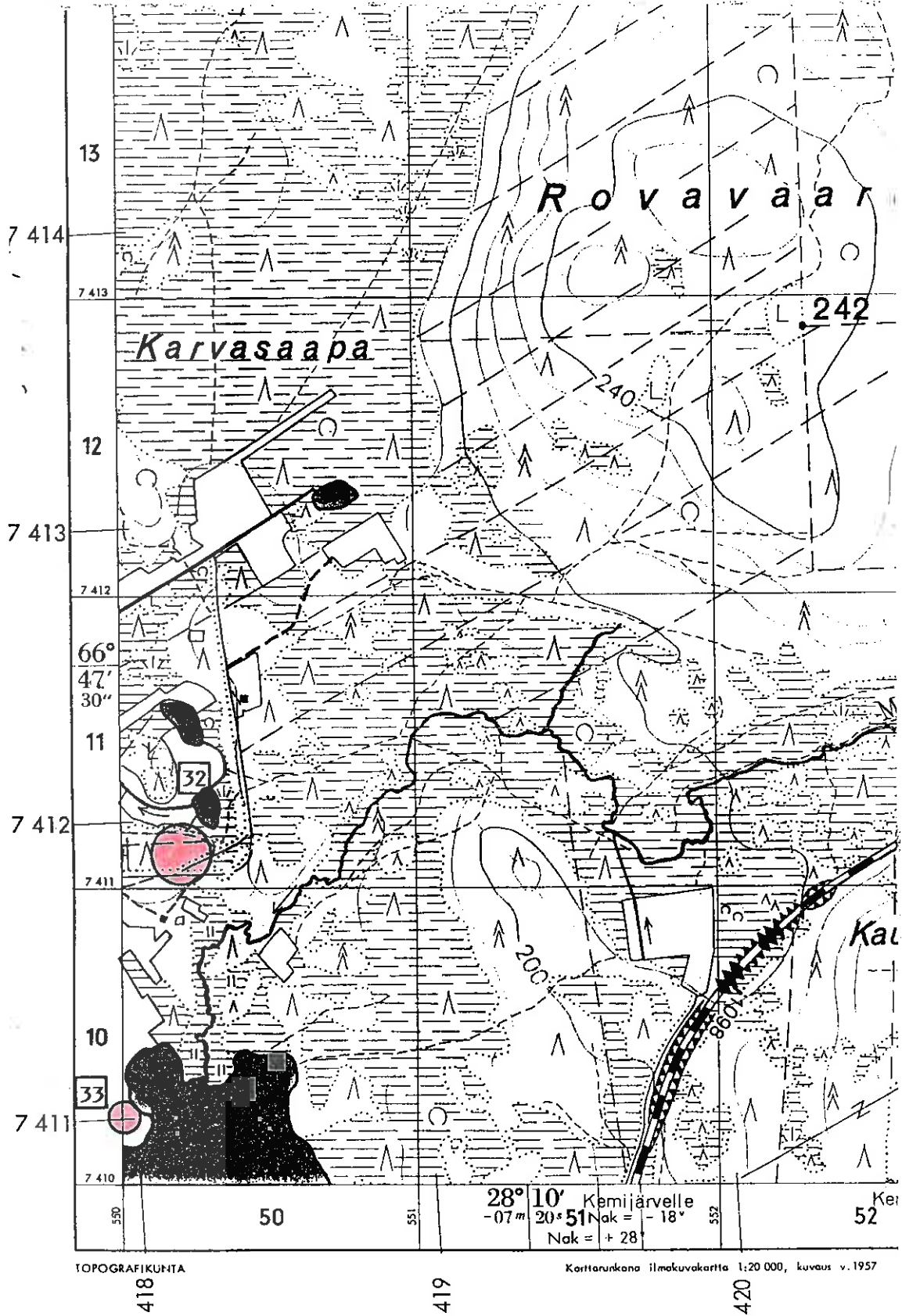
KYLÄ: Kursu

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 25359, taltta, kvartsi- ja pii-iskoksia

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 20 km Sallan kirkolta länsilounaaseen ja Salla - Kemijärvi -maantiestä noin 1 km luoteeseen. Löytöalue on Kursunjärven luoteisnurkassa olevan Jaakontalonniemen kärki. Paikka oli inventointihetkellä peltoa - muokattu ja peitteetön - josta kaikki löydöt tulivat pintalöytöinä noin 100x100 m:n alalta. Maa-aines lienee hie-taa ja alue on korkokuvaaltaan jokseenkin tasainen viettäen kuitenkin loivasti rantoihin päin.

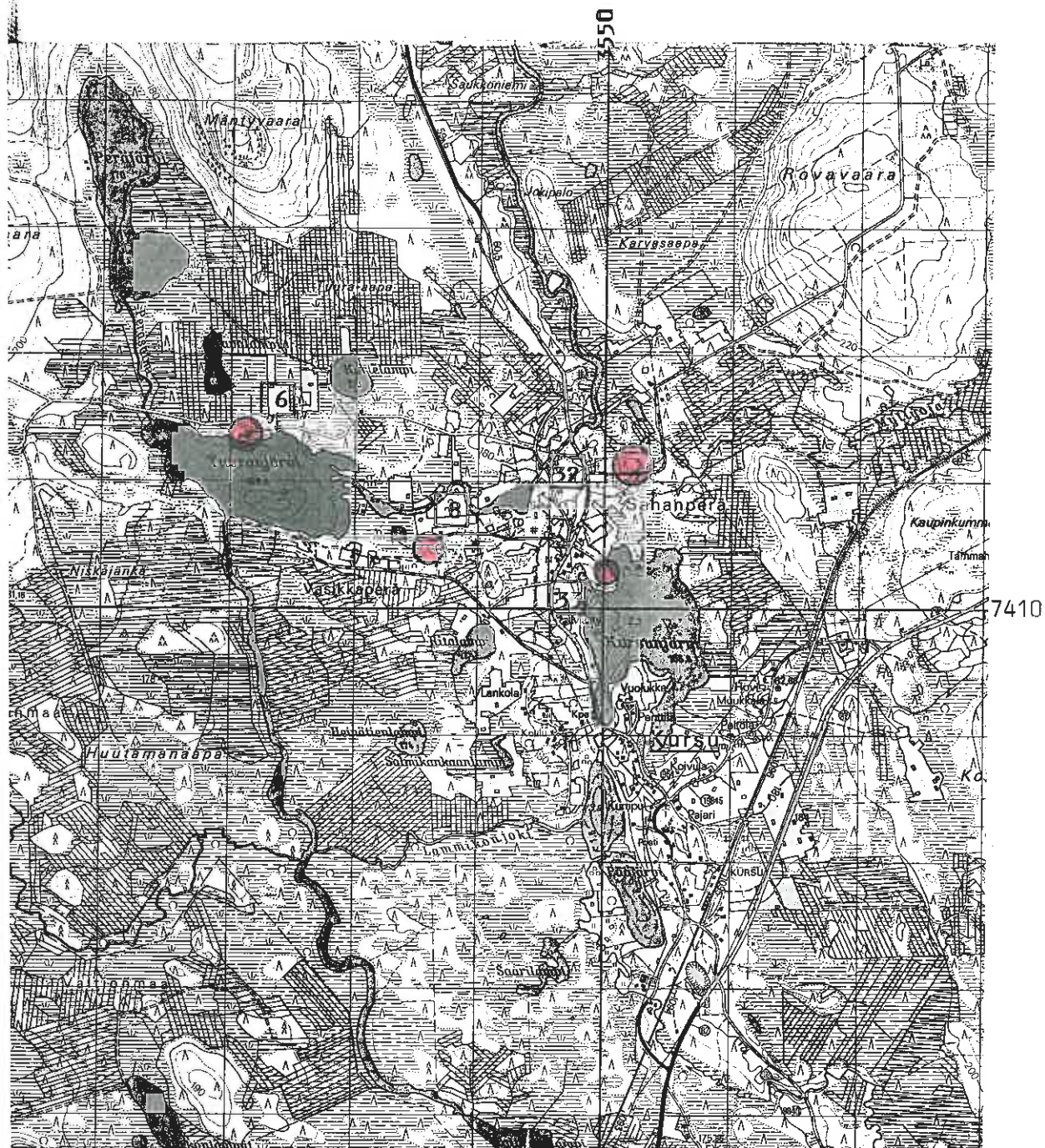
HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 32 Kursu Koskenkangas, Salla 8 Kursu Luusua ja Salla 6 Kursu Tuuranjärvi.

(tk-ote 3643 05 Talvinkovaara 1962)

Salla 32 Kursu Koskenkangas

Salla 33 Kursu Jaakontalonniemi

(tk-ote 3643 1 + 3643 2 Kursu 1983,
mk 1:50 000)

- Salla 6 Kursu Tuuranjärvi
- Salla 8 Kursu Luusua
- Salla 32 Kursu Koskenkangas
- Salla 33 Kursu Jaakontalonniemi

SALLA 34 LAPAJÄRVI LAPAJÄRVI

tk 3643 04 Kursu

x n. 7408 48

y n. 3558 20

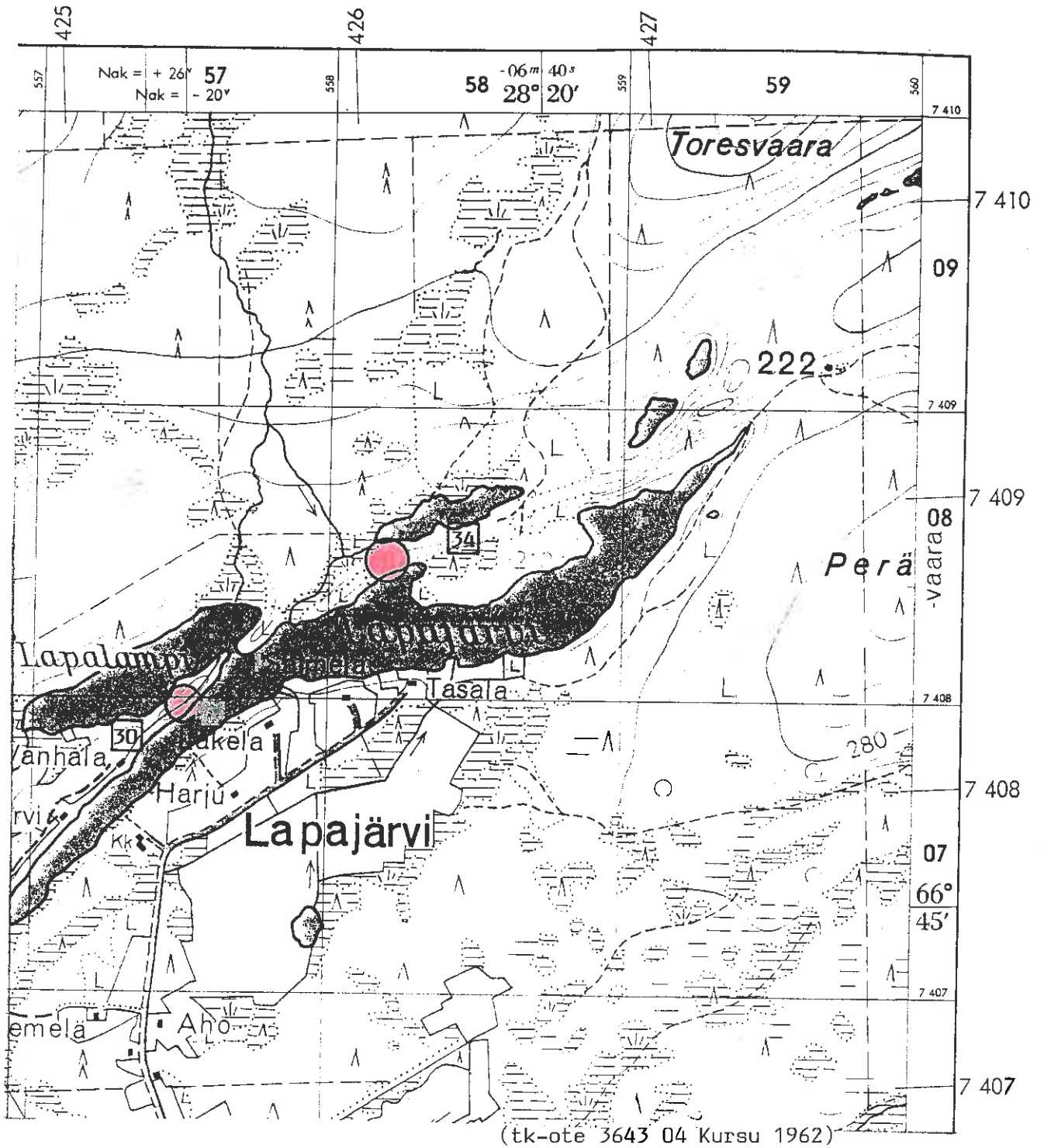
z n. 205

KYLÄ: Kursu

KOHDE: Pyyntikuoppia, lk II

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 20 km Sallan kirkolta lounaaseen, Lapajärven pohjoispuolella olevan kapean, lounas - koillinen -suuntaisen harjanteen laella; ko. harjanne alkaa koillisen suunnalla jo Nuottalammen kaakkoispuolelta ja jatkuu mataloituen Lapajärveen saakka ja pienen katkoksen so. salmen jälkeen vielä jonkin matkaa. Harjanteen luoteispuolella on jonossa viisi lampea: koillisessa Nuottalampi, lounaassa Lapalampi ja näiden välissä kolme lampea, joiden kohdalla ei kartassa ole nimeä. Pyyntikuopat ovat po. varsin jyrkkärinteisen harjanteen laella, eräänlaisessa notkelmassa Lapajärven ja sen pohjoispuolella olevan lammen välissä. Löysimme A.Arposen kanssa alueelta puolentusinaa pyyntikuoppaa. Ne ovat halkaisijaltaan noin 2x3 m, soikeita ja noin 0,5 m syviä. Maaperä alueella on hiekkaa ja hietaa, alarinteissä jopa hiesua. "Peurakuoppien" lähellä on myös yksi korsu ja ainakin yksi muu resentti kuoppa.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 30 Lapajärvi Vanhala.

- Salla 30 Lapajärvi Vanhala
- Salla 34 Lapajärvi Lapajärvi

SALLA 35 SALMIVAARA KÄRPPÄ

tk 3643 08 + 4621 05 Salmivaara

x n. 7415 12

y n. 3562 52

z n. 200 - 205

KYLÄ: Salmivaara

KOHDE: Historiallisen (?) ajan rakennuksen pohjia, lk II/III

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 10 km länteen, Salmijärven koillispuolella ja Kotijärven eteläpuolella. Paikka on Salmivaaran kylän kaupalta lähtevän ja suurinpiirtein Kotijärven etelärannan suuntaisesti kulkevan kylätien pohjoispuolella. Kotijärven etelärantaan kertyy kohteesta matkaa alle 200 m. Alue on rakennuksen pohjien kohdalla melko loivasti Kotijärven rantaan päin viettävä rinne, mutta kylätien eteläpuolella rinne nousee jyrkästi. Kotijärven etelä- ja kaakkoispuoliset ranta-alueet ovat nurmella ja rakennusten pohjien luode - pohjoispuolelta menee (vanha) oja. Kasvillisuus koostuu pääasiassa katajasta ja heinäkasveista. Rakennuksen pohjista merkitsin muistiin seuraavat seikat:

Nro 1) Halk. 6x5,5 m, vallien leveys 1,4 m ja kork. 30''60 cm; vallien sisäpuolella tasainen alue(jossa kasvaa katajaa) ja mahdollinen tulisija; tämän halk. 2x2 m, korkeus 30 cm. Muodoltaan kohde on suorakaide. SE sijaitsee loivahkossa rinteessä muodostaen ikäänkuin terassin.

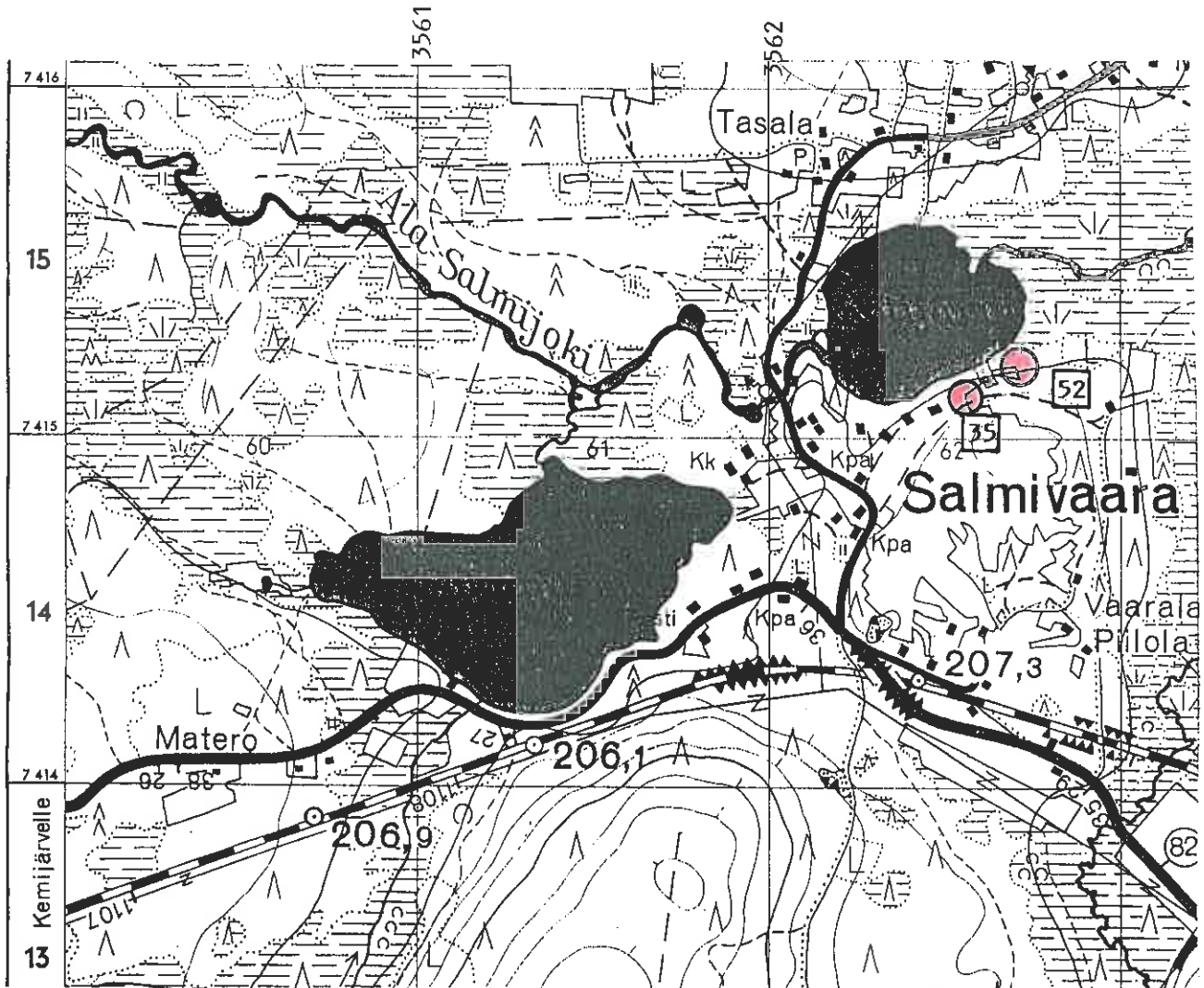
Kaivoin kaksi koekuoppaa, toisen (a) vallien sisäpuolella olevaan tasaiseen alueeseen ja toisen (b) mahdolliseen tulisijaan: a) Koekuopan syvyys 24 cm, halk. 30 cm - Turve 5 cm, nokea & humus & hiili 1 cm, punertava hiesu 1-2 cm, nokimaa & hiili 1-2 cm, sekoittunut ruskea hieno hiekka 5-8 cm, vaaleanharmaa hieno hiekka (huhuttumiskerros?) 1-4 cm, jonka alta tuli esiin punertavanruskea kivinen hieno hiekka. b) Turve 5 cm, ruskea humuksen sekainen hiekka; turpeen alla kiven päällä ja hiekan seassa hiilenkappaleita, nokea ja jotain kuonaantunutta materiaalia sekä kivien välissä punaiseksi palanutta hiesua.

Nro 2) Halk 9x5 m, seinävallien leveys 80-100 cm ja kork.

20''*50 cm. Vallit ovat kivistä ja maasta. Kohde on soikean muotoinen ja se on ilmeisesti kaivettu osittain alkuperäistä maanpintaa alemmas siten, että rinteeseen on muodostunut eräänlainen terassi.

Kaivoin vallien sisäpuolelle yhden koekuopan: Turve 5 cm, heikosti muodostunut huuhtoutumiskerros 0,5-1 cm, sekoittunut harmaanruskea hieno hiekka (jonka yläosassa hieman | n. 0,5 cm | punertavaa väriä) 12 cm, jonka alla punertavanruskea kivinen hieno hiekka.

HUOMAUTUKSIA: Paikalle saapunut ja myöhemmin oppaanani toiminut Väinö Piisilä tiesi kertoa, että ko. alueella oli Kärppä-nimisellä suvulla ollut riihi joskus 1700-luvulla. Piisilä näytti myös vanhan kesähautapaikan, joka sijaitsee po. kohteesta muutamia metrejä itään; paikalla näkyi vielä joitakin suorakaiteen tai soikean muotoisia kuopanteita, joskin varsin heikosti (aikoinaan ne ovat Piisilän mukaan olleet paljon selvempiä). Piisilä näytti myös vanhan hetteen paikan, josta hänen mukaansa oli 1950-luvulla löydetty linnun- ja poronluita sekä hiiltä; saman lähteen liepeiltä on löydetty myös rahoja. Hetteen vierellä oli lappalaisilla tapana yöpyä matkoillaan. Ko. lähde sijaitsee Kotijärven etelärannalla (x = n. 7415 10, y = n. 3562 04, z = n. 195 - 200). Paikka oli nyt rakennus- ja maataloustöiden yhteydessä myllerretty varsin perusteellisesti. Piisilä onnistui kuitenkin löytämään lapiolla kohdan, missä maannoksessa oli pienellä alueella noin 20 cm paksu, melkein musta nokimaakerros. Luita ei löytynyt. Lähilöytöjä Salla 52 Salmivaara Kotijärvi.

(tk-ote 3643 08 + 4621 05 Salmivaara 1963)

Salla 35 Salmivaara Kärppä

Salla 52 Salmivaara Kotijärvi

SALLA 36 MÄRKÄJÄRVI PYHÄJÄRVENSELKÄ

pk 4621 08 Salla
 x n. 7411 96
 y n. 4444 30
 z n. 230

KYLÄ: Märkäjärvi

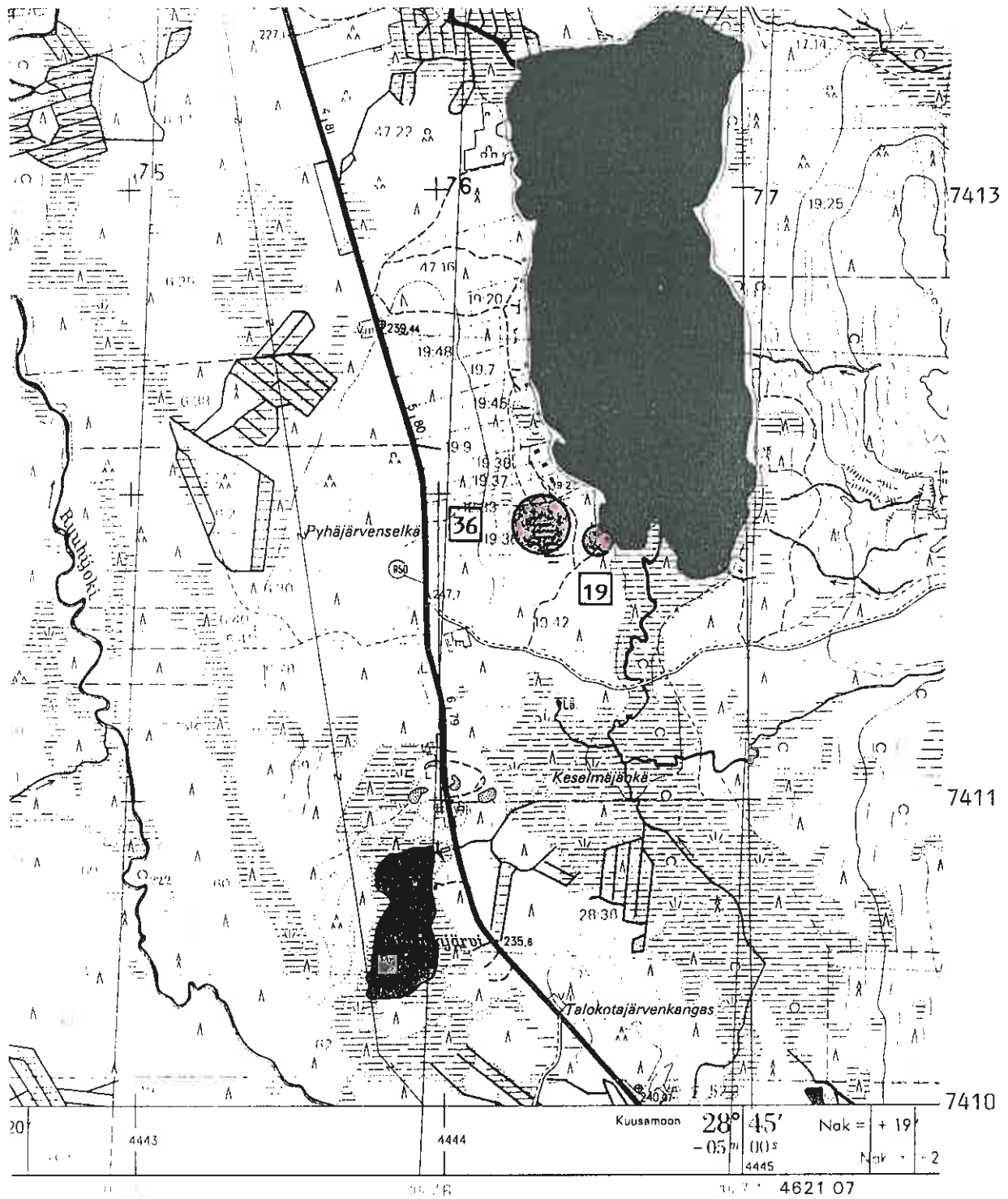
KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka ja pyyntikuoppia, lk II

LÖYDÖT: KM 25360, kvartsi-iskoksia

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkosta noin 5 km eteläkaakkoon, Pyhäjärven eteläpään länsipuolella. Pyyntikuopat ovat kapeahkolla hiekkaharjanteella, joka on Pyhäjärven puoleisilta rinteiltään melko jyrkkä mutta laskee länsipuolella huomattavasti loivemmin kohti eräänlaista laaksonpohjaa, missä on hyvin matala ja osittain umpeen kasvanut lampi. Kuoppia on niin harjanteen laella kuin sen loivemmalla, läntisellä rinteellä; kaiken keikkiaan niitä on puolisen kymmentä ja ne ovat pyöreähköjä tai soikeita halkaisijan vaihdellessa noin 1 m:stä noin 2,5 m:iin.

Kvartsit löytyivät em. matalan lammen pohjoisrannalta^{nr}. Paikka on hyvin suojainen, sillä sitä ympäröivät harjanteet kaikilta ilmansuunnilta. Alueella oli pienialaisia hiekkapaljastumia, joista poimin artefaktit pintalöytöinä. Maaperä on hienoa hiekkaa. Kävimme löytöpaikalla myöhemmin yhdessä aluesuunnittelija A.Arposen kanssa.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 19 Märkäjärvi Pyhäjärvi SW-ranta

(pk-ote 4621 08 Salla 1981)

Salla 19 Märkäjärvi Pyhäjärvi SW-ranta

Salla 36 Märkäjärvi Pyhäjärvenkangas

SALLA 37 MÄRKÄJÄRVI HANGASJÄRVI

tk 4621 07 Ruuhitunturi

x n. 7407 20

y n. 4444 50

z n. 280

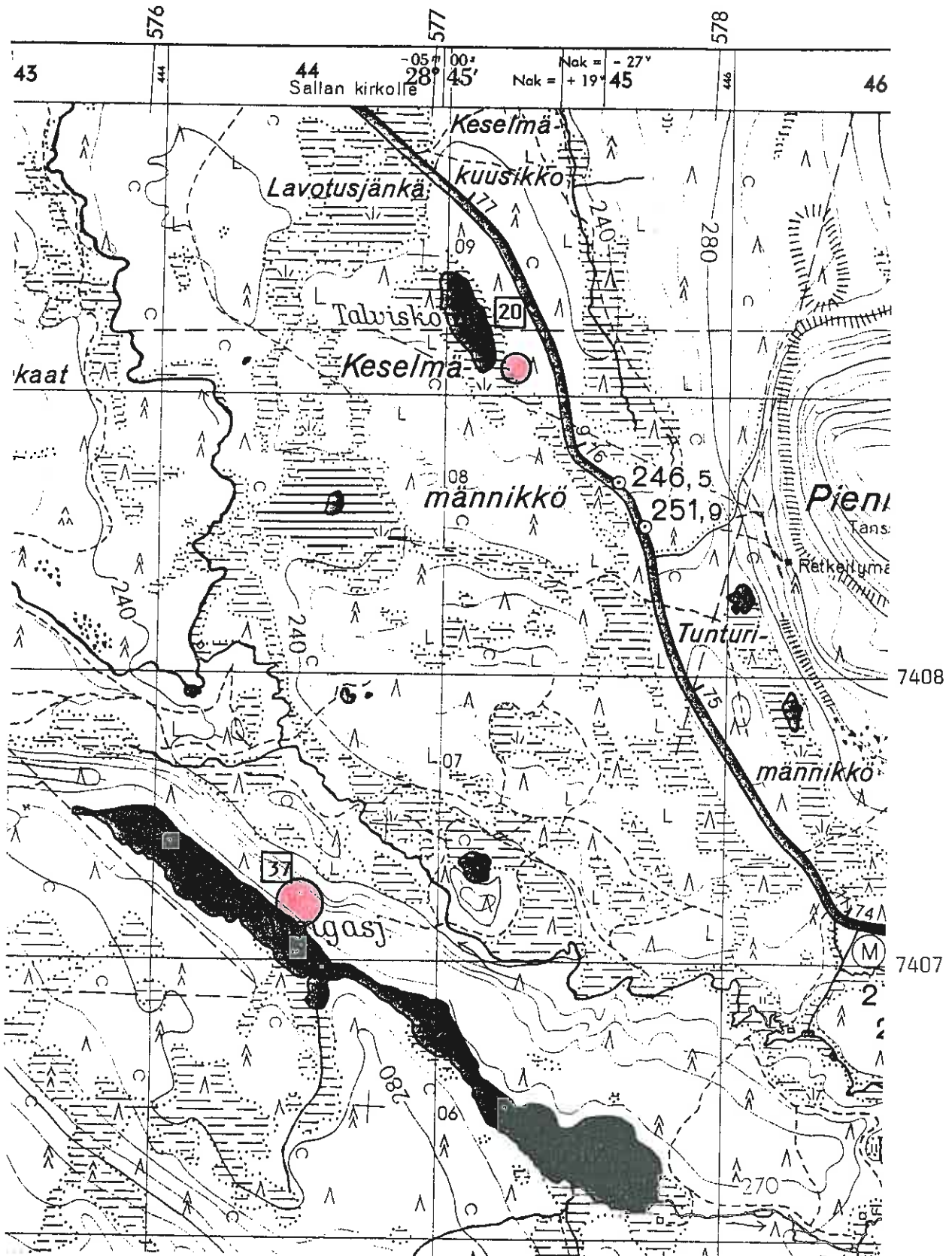
KYLÄ: Märkäjärvi

KOHDE: Pyyntikuoppa(?), lk II

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 10 km etelään, Hangasjärven itäpuolella, suurinpiirtein sen puolivälissä. Järven itäpuolella luode-kaakko -suuntaisesti kulkeva harjanne on juuri po. alueella varsin kapea ja erittäin jyrkkärintainen; sen laella kulkee Hangasjärven kiertävä metsäautotie, jonka länsipuolella ja aivan sen vieressä ko.

pyyntikuoppa on. Kuoppa on halkaisijaltaan noin 2,5x3 m ja noin 0,5 m syvä. Maaperä alueella moreenia tai kivistä soraa.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 20 Märkäjärvi Talviskotalampi.

(tk-ote 4621 07 Ruuhitunturi 1963)

Salla 20 Märkäjärvi Talviskotälampi

Salla 37 Märkäjärvi Hangasjärvi

SALLA 38 ONKAMO LATVAJÄRVI

tk 4621 10 Sallan Onkamo
x n. 7407 74
y n. 4453 20
z n. 230

KYLÄ: Onkamo

KOHDE: Kvartsi-iskosten löytöpaikka ja pyyntikuoppa, lk II

LÖYDÖT: KM 25361, kvartsi-iskoksia

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 10 km kaakkoon Sallan kirkolta, Latvajärven pohjoisrannalla. Latvajärvi on Onkamojärven länsipuolella, siitä noin 4 km:n päässä ja sinne pääsee pitkin Aatsinkiin johtavaa polku- tai metsäautotietä, joka erkanelee Onkamon tieltä. Em. metsäautotieltä johtaa polku Latvajärven pohjoisrannalla olevalle metsästysmajalle. Tämän polun varrella ja Haudanjoen länsipuolella on muutamia kuoppia ja kuopanteita, joista yksi näytti mielestäni mahdolliselta pyyntikuopalta. Kvartsi-iskokset löytyivät em. metsäautotien ja Haudanjoen välissä olevista hiekkapaljastumista.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 39 Onkamo Haltiajärvi, Salla 27 Onkamo Kenttälampi.

SALLA 39 ONKAMO HALTIAJÄRVI

tk 4621 10 Sallan Onkamo
x n. 7405 80
y n. 4456 10
z n. 305-310

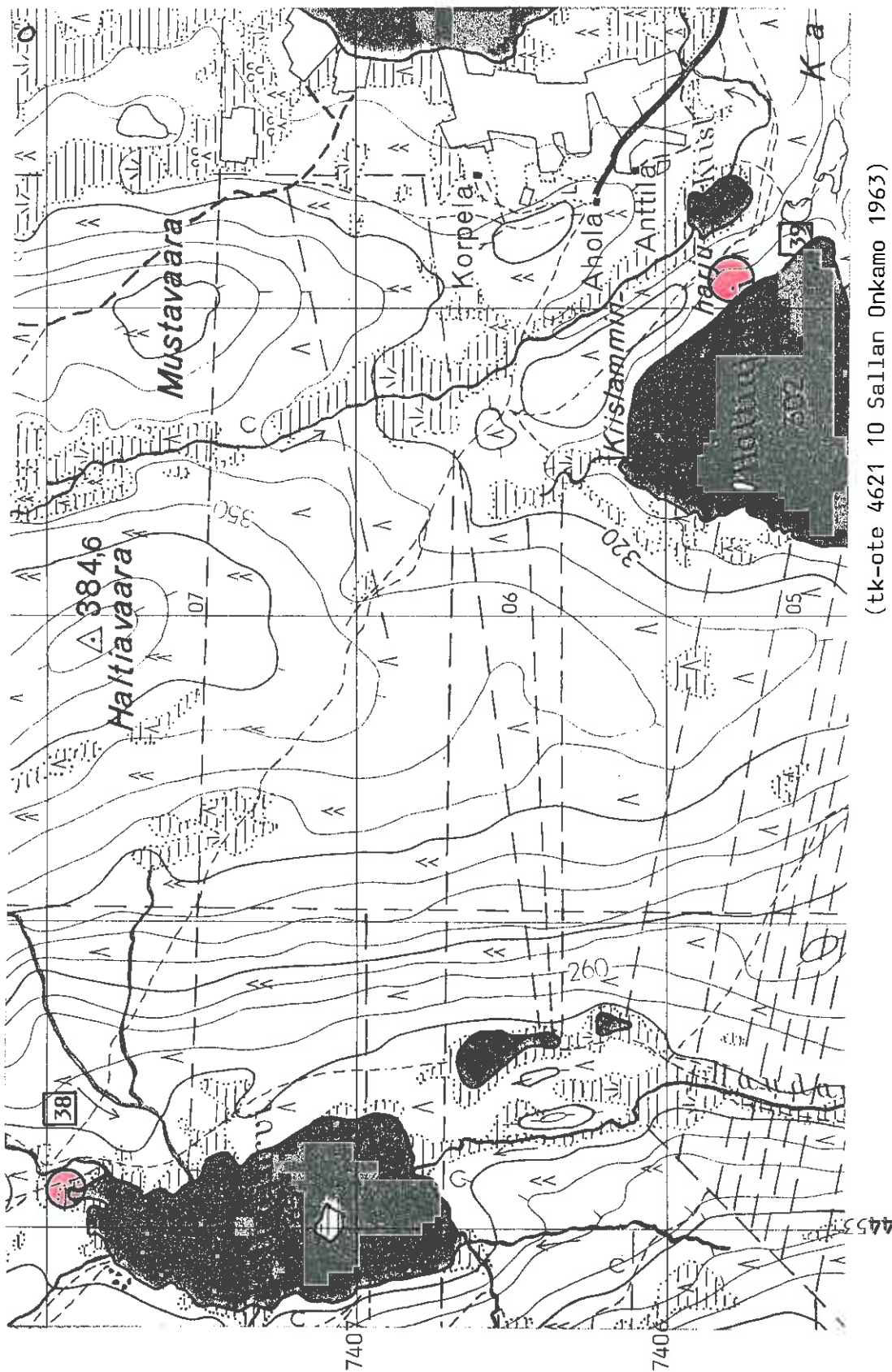
KYLÄ: Onkamo

KOHDE: Pyyntikuoppia(?), lk II

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee runsaat 10 km Sallan kirkolta kaakkoon, Onkamojärven lounaispuolella olevan Haltiajärven itärannalla. Haltiajärven ja sen itäpuolella olevan Kiislammen välissä kulkee luode - kaakko -suuntainen harjanne, Kiislamminharju, jonka päällä ja sen loivemmalla länsirinteellä on kolme kuopannetta; näistä kaksi on pitkin harjun lakea kulkevan metsätien länsi- ja yksi sen itäpuolella ("läntisistä" kuopanteista yksi aivan Haltiajärven itärannalla olevan kesämökin vieressä).

Kaikki kuopat tai kuopanteet ovat selviä ja erottuvat maastossa hyvin. Ne ovat halkaisijaltaan noin 3 m ja syvyydeltään puolisen metriä.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 27 Onkamo Kenttälampi.

(tk-ote 4621 10 Sallan Onkamo 1963)

Salla 38 Onkamo Latvajärvi

Salla 39 Onkamo Haltiajärvi

SALLA 40 KALLUNKI KENTTÄKANGAS

tk 4612 12 Kallunki
x 7397 10
y 4454 12
z n. 240

KYLÄ: Onkamo

KOHDE: Kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 25362, kvartseja

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 20 km kaakkoon Sallan kirkolta, Kallunkijärven pohjoisrannalla, Onkamojoen suulta noin 0,6 km länteen. Löytöpaikka on Saarnijoen huvilan piha-
piiriä ja iskokset löytyivät polulta noin 10 m rannasta. Maa-
perä on alueella varsin kivistä ja lohkareista sekä maasto
korkokuvaltaan epätasaista.

HUOMAUTUKSIA: Kvartsit poimi Lapin selkosten tarkkasilmäinen
inventoija A.Arponen ollessamme tutustumassa Kallungin maise-
miin syyskuun ensimmäisenä viikonloppuna v. 1989.

Lähilöytöjä Salla 41 Kallunki Onkamojokisuu, Salla 10 Kal-
lunki Rakkulaisniemi, Salla 28 Kallunki Erauspoikien maja.

SALLA 41 KALLUNKI ONKAMOJOKISUU

tk 4612 12 Kallunki
x 7397 14
y 4454 56
z n. 240

KYLÄ: Kallunki

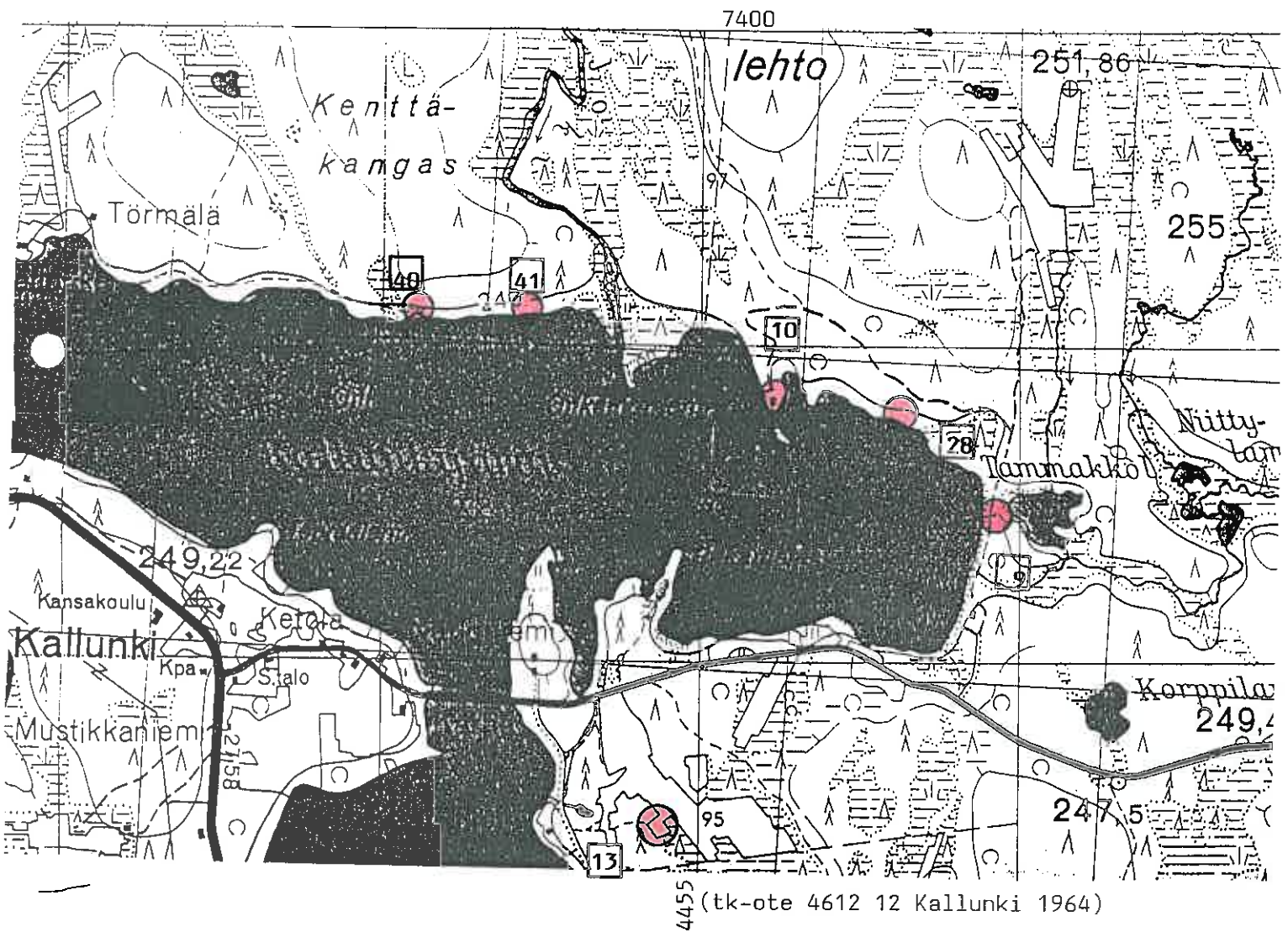
KOHDE: Kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 25363, kvartseja

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 20 km kaakkoon Sallan kirkolta, Kallunkijärven pohjoisrannalla, Onkamojoen suulta noin 300 m länteen. Löytöpaikka on Kenttäkankaan eteläpuolella ja Kallunkijärven rantaan siitä kertyy matkaa noin 10 m. Maaperä alueella on varsin kivistä ja lohkareista sekä maasto korkokuvaltaan epätasaista.

HUOMAUTUKSIA: Kohde löytyi ollessamme Aki Arposen kanssa kiertelemässä Kallunkijärven rantamia sunnuntaipäivän ratoksi syyskuun ensimmäisenä viikonloppuna.

Lähilöytöjä Salla 40 Kallunki Onkamojokisuu, Salla 10 Kallunki Rakkulaisniemi, Salla 28 Kallunki Erauspoikien maja.

- Salla 9 Kallunki Leskelä
- Salla 10 Kallunki Rakkulaisniemi
- Salla 13 Kallunki Kaartiniemi
- Salla 40 Kallunki Kenttäkangas
- Salla 41 Kallunki Onkamojokisuu
- Salla 28 Kallunki Erauspoikien maja

SALLA 42 NIEMELÄ UMPILAMPI

tk 4612 12 Kallunki
x 7390 48
y 4456 50
z n. 240

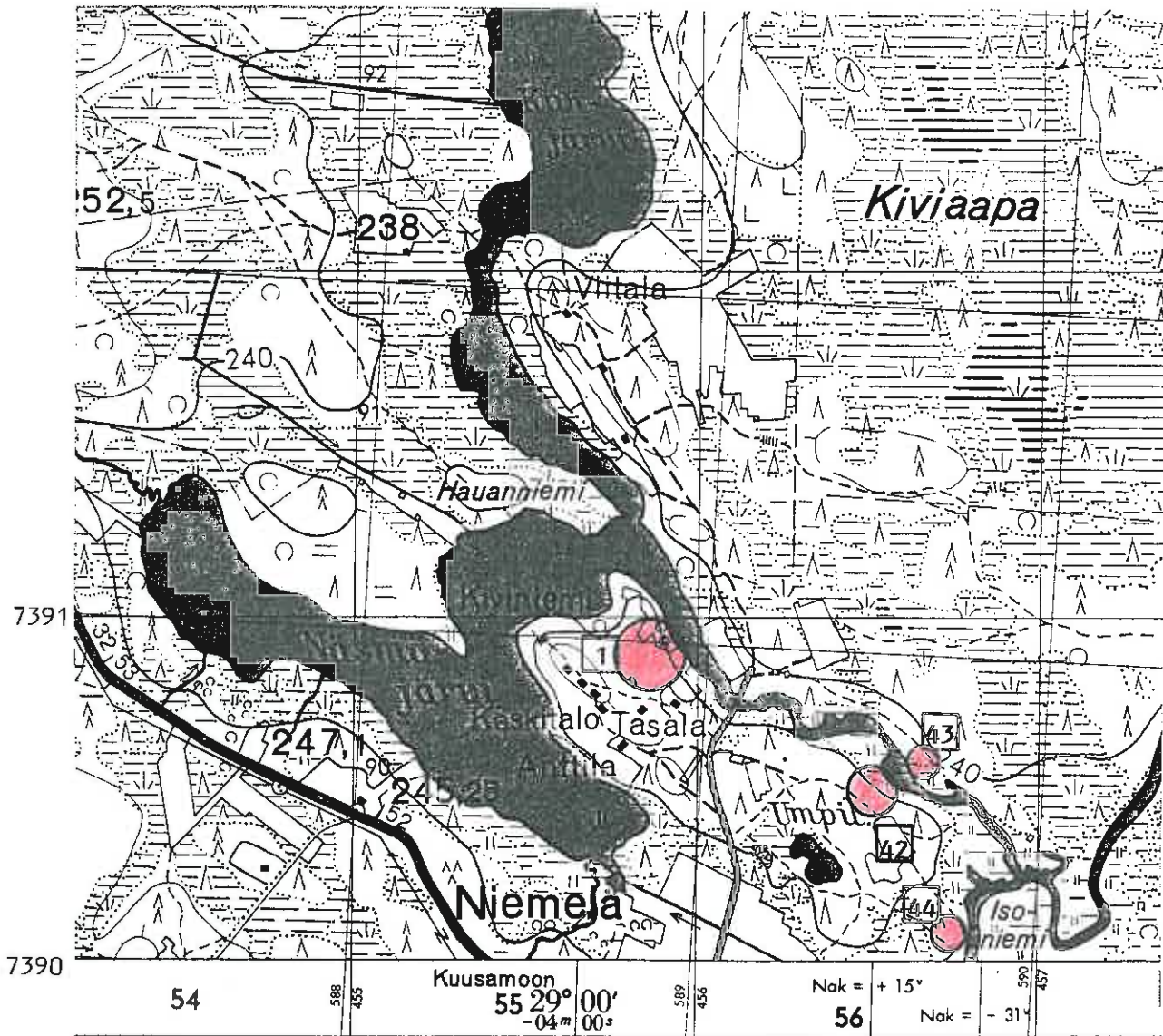
KYLÄ: Niemelä

KOHDE: Kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II/III

LÖYDÖT: KM 25364, kvartseja

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 25 km kaakkoon Sallan kirkolta ja Kallunkijärven eteläpuolella olevasta Näsmäjärvestä noin 1 km itään. Löytöpaikka on Näsmäjärvestä kaakkoon päin virtaavan Savinajoen ja sen eteläpuolella olevan Umpilammen välissä. paikalla on suurehko sorakuoppa, jonka koilliskulmalta noukin kvartsit; tästä kohdasta on Savinajoen etelärantaan matkaa 50 - 100 m.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 1 Niemelä Kenttäniemi, Salla 43 Niemelä Savinajoki, Salla 44 Niemelä Isoniemi.

(tk-ote 4612 12 Kallunki 1964)

- Salla 1 Niemejä Kenttäniemi
- Salla 42 Niemejä Umpilampi
- Salla 43 Niemejä Savinajoki
- Salla 44 Niemejä Isoniemi

SALLA 43 NIEMELÄ SAVINAJOKI

tk 4612 12 Kallunki
x 7390 62
y 4456 66
z n. 240

KYLÄ: Niemelä

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 25365, kvartseja

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 25 km kaakkoon Sallan kirkolta, Kallunkijärven eteläpuolella olevasta Näsmäjärvestä noin 1 km itään. Löytöpaikka on Näsmäjärvestä kaakkoon päin virtaavan Savinajoen pohjoisrannalla; jokeen on paikasta 50 - 100 m. Kvartsit löytyivät metsätieltä ja sen pohjoisreunalla olevasta pienestä leikkauksesta. Lähellä on myös pieni sora-kuoppa. Maaperä alueella on hiekkaa tai soraa ja maasto on hivenen epätasaista.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 1 Niemelä Kenttäniemi, Salla 42 Niemelä Umpilampi, Salla 44 Niemelä Isoniemi.

SALLA 44 NIEMELÄ ISONIEMI

tk 4612 12 Kallunki
x 7390 10
y 4456 78
z n. 240

KYLÄ: Niemelä

KOHDE: Kivikautinen asuinpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 25366, kvartseja

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 25 km kaakkoon Sallan kirkolta, Kallunkijärven eteläpuolella olevasta Näsmäjärvestä noin 1 km itäkaakkoon ja Savinajoen sekä Ala-Kieskisjoen yhtymäkohdasta noin 200 m lounaaseen. Löytöpaikka on Umpilammen itäpuolella ja aivan Savinajoen länsirannalla sekä vastapäätä joen toisella rannalla olevaa Isoniemeä. Maasto on tasainen hiekkakangas, jossa kasvaa mäntyä. Joen rannat ovat soistuneet - ilmeisesti tulvien takia - mutta turvekerros lienee varsin ohut ja sen alla hiekka, kuten muuallakin alueella. Löytöpaikasta luoteeseen on vanha pelto, joka on istutettu männylle. Hiekkakankaalla on ajeltu autoilla ja moottoripyörillä, minkä seurauksena kenttäkerros on monin paikoin kulu-
nut pois. Kvartsit löytyivät autolla ajettavan polun päästä ja siellä täällä näkyi myös nokea, punertavaksi palanutta hiekkaa sekä mahdollisesti rapautuneita kiviä; liettä tms. en kuitenkaan löytänyt ja saattaakin olla, että maaperässä erot-
tuvat vähäiset anomaliat ovat syntyneet metsäpalon seuraukse-
na. Löytöpaikasta parisataa metriä luoteeseen on em. polun varrella turpeen peittämä kuopanne.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 1 Niemelä Kenttäniemi, Salla 42 Niemelä Umpilampi, Salla 43 Niemelä Savinajoki

SALLA 45 HIRVASVAARA SISKELIJÄRVI

tk 4612 05 Hirvasvaara
x 7381 90
y 4436 00
z 255

KYLÄ: Ahola

KOHDE: Pyyntikuoppia, lk II

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee noin 30 km etelälounaaseen Sallan kirkolta ja Hautajärveltä Karhujärvelle johtavalta maantieltä sekä Hirvasjärven etelärannasta noin 2 km etelään. Pyyntikuopat ovat Joutsenlammen ja sen pohjoispuolella olevan Siskelijärven välisellä kapealla, itä - länsi -suuntaisella kannaksella. Pitkin tätä kannasta kulkee autolla ajettava metsätie, joka kiertää kannakselle olevat kaksi pientä lampea niiden pohjoispuolelta. Kuopat ovat itäisemmän lammen ja Siskelijärven välisessä kapeikossa; tämän kapean harjanteen molemmilla puolilla rinteet putoavat varsin jyrkästi. Kirjoitin pyyntikuopista muistiin seuraavat tiedot (annoin niille dokumentoinnin yhteydessä myös numerotunnukset):

- 1) Muodoltaan soikea, säännölliset matalat vallit; halk. 2,5x 3m, syvyys 0,6...1,0 m.
- 2) Sijaitsee edellisestä 5 m pohjoiseen, osittain metsätien alla.
- 3) Sijaitsee edellisestä 8 m pohjoiseen; muodoltaan soikea, selvät vallit; halk. 2,5x 3 m, syvyys 0,8 m.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 46 Hirvasvaara Joutsenlampi.

SALLA 46 HIRVASVAARA JOUTSENLAMPI

tk 4612 05 Hirvasvaara

x 7381 70

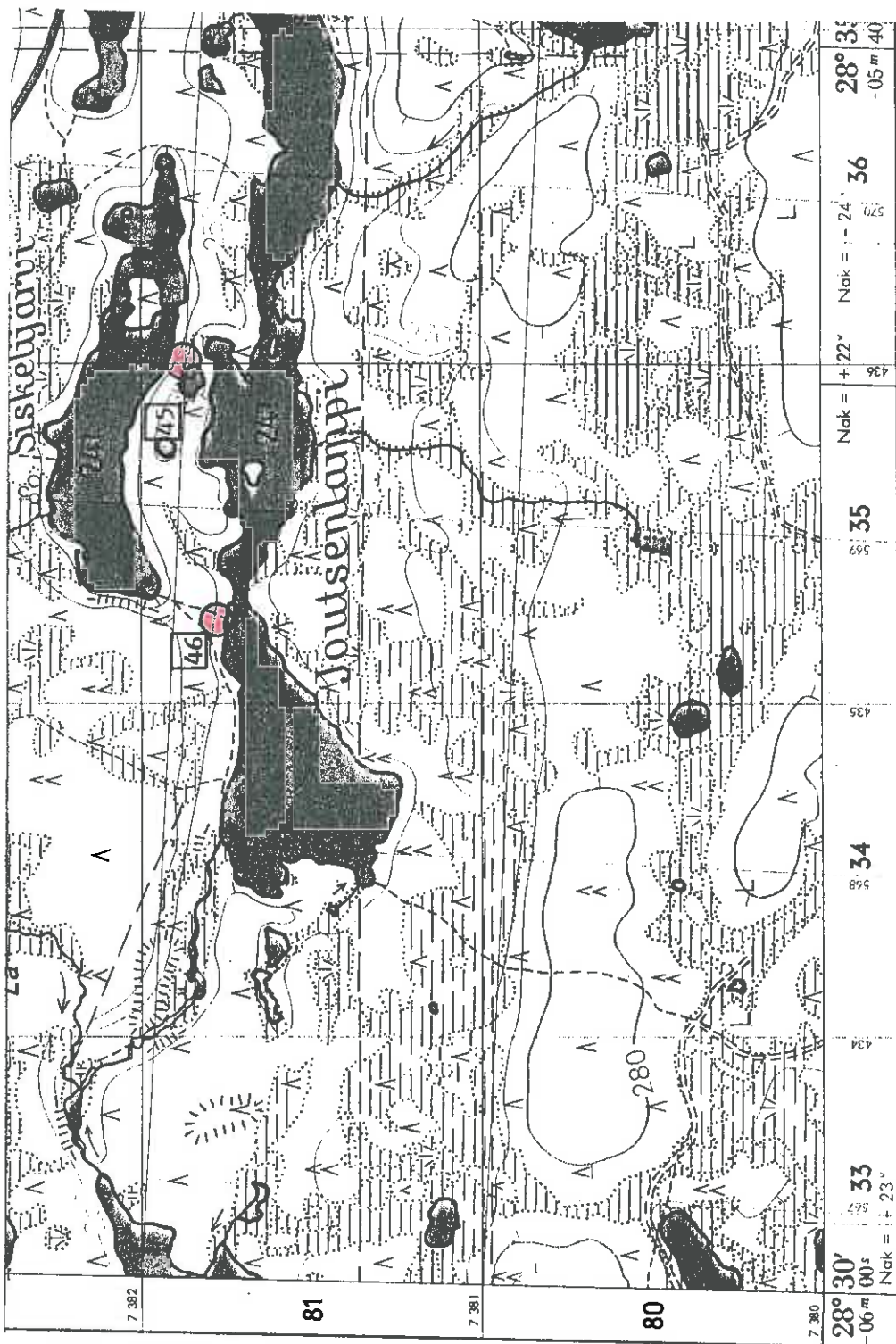
y 4435 26

z 250

*KM 25347, luovutria?***KYLÄ:** Ahola**KOHDE:** Kivikautinen asuinpaikka(?), lk II

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 30 km etelälounaaseen; Hautajärveltä Karhujärvelle johtavalta maantieltä ja Hirvasjärven etelärannasta kertyy kohteeseen matkaa noin 2 km. Löytöpaikka on Joutsenlammen pohjoisrannalla, lammen läntisimmän kapeikon kohdalla ja Siskelijärven länsipään eteläpuolella. Paikalle pääsee pitkin Joutsenlammen ja Siskelijärven välistä kapeaa, itä - länsi -suuntaista kannasta; tämä on maaperältään hiekkaa - samoin kuin artefaktien löytöpaikkana oleva ranta - mutta lännessä kannas muuttuu epätaiseimmaksi, lohkareisemmaksi ja maaperä kiviseksi ja kovaksi.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 45 Hirvasvaara Siskelijärvi

(tk-ote 4612 05 Hirvasvaara 1964)

Salla 46 Hirvasvaara Joutsenlampi

Salla 45 Hirvasvaara Siskelijärvi

SALLA 47 KARHUJÄRVI YLINEN VAARA-HIETAJÄRVI

tk 3634 08 Taivalvaara
 x 7382 74
 y 3562 52
 z 260

KYLÄ: Hietajärvi

KOHDE: Kvartsi-iskosten löytöpaikka ja pyyntikuoppia, lk II

LÖYDÖT: KM 25368, kvartseja

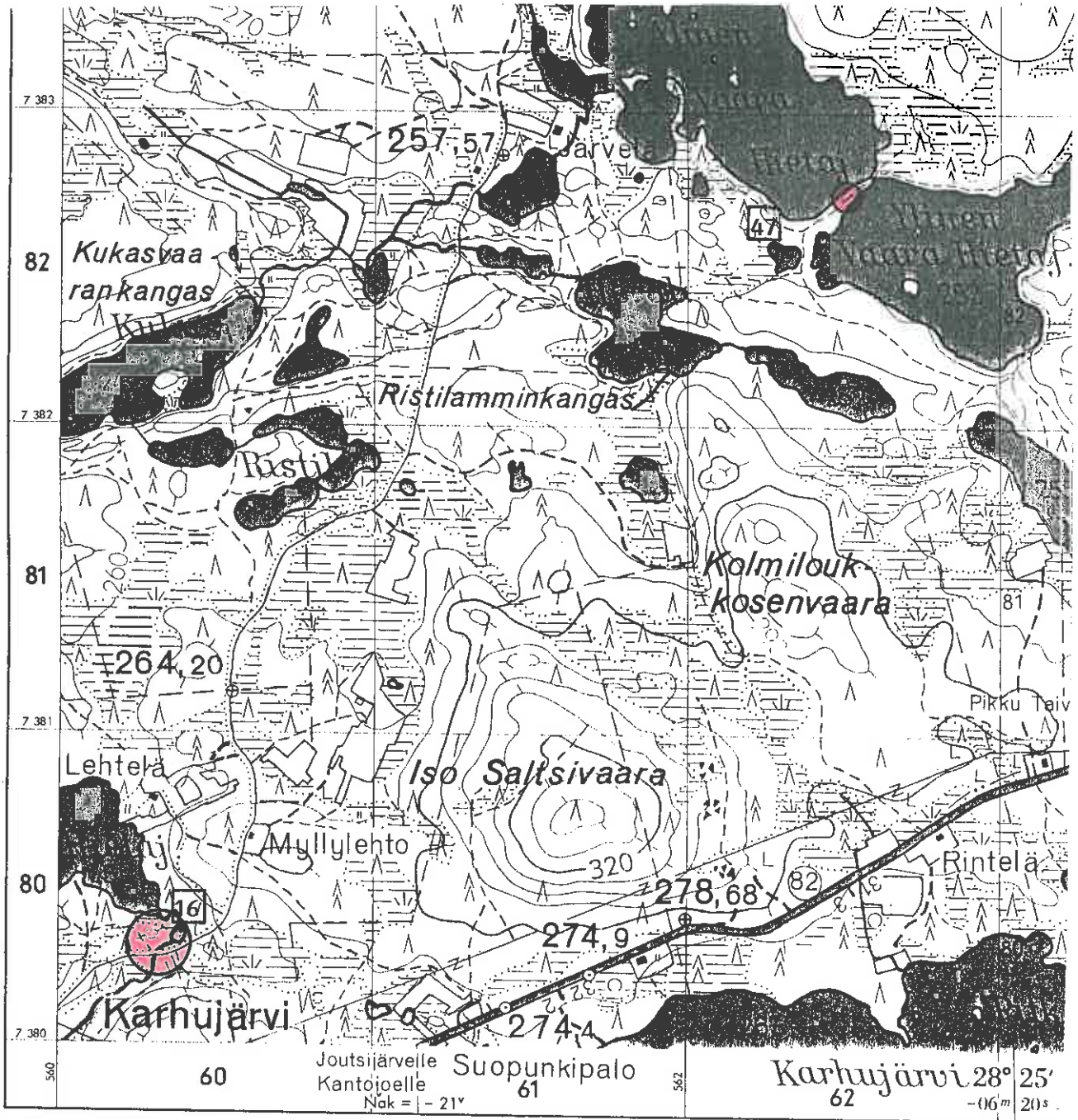
YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 30 km etelälounaaseen ja Karhujärven pohjoisrannasta noin 2,5 km pohjoiseen. Löytöpaikka on Ylinen Vaara-Hietajärven ja Alinen Vaara-Hietajärven välissä oleva etelänpuoleinen, lounais - koillis -suuntainen kannas; myös järvien pohjoisrannalla, niiden välissä on samantapainen kannas. Näiden kannasten välissä on kapea aukko, josta kuitenkin pääsee kahlaamalla yli. Kvartsit ja kuopat löytyivät em. kannaksen "hiekkahännästä", sen Ylinen Vaara-Hietajärven puoleiselta rannalta; iskokset eräänlaisesta poukamasta ja pyyntikuopat harjanteessa olevasta notkelmasta.

Merkitsin kuopista muistiin seuraavat tiedot:

- 1) Soikean muotoinen, toisella puolella selvä matala valli; halk. 2,5x3,5 m, syvyys 0,5 m; 10 m:n etäisyydellä rannasta.
- 2) Kuten ed. mutta halk. 2,5x2,5 m; sijaitsee kuopasta nro 1. 10 m itään ja 5 m:n etäisyydellä rannasta.

Iskokset löytyivät kuoppa nro 2:sta 5''10 m pohjoiseen olevasta hiekkapaljastuma-alueesta. Harjannetta pitkin kulkee erittäin selvä porojen tallaama polku.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 16 Koiralamminoja, Salla 48 Morottaja Pitkäniemi, Salla 49 Morottaja Härkäharjunkangas.

(tk-ote 3634 08 Taivalvaara 1963)

Salla 47 Karhujärvi Ylinen Vaara-Hietajärvi

Salla 16 Karhujärvi Koiralamminoja

SALLA 48 MOROTTAJA PITKÄNIEMI

732010048

tk 3634 05 Morottaja

x 7381 16 ...50

y 3559 32

z 255

KYLÄ: Hietajärvi

KOHDE: Pyyntikuoppia, lk II

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta runsaat 30 km etelälounaaseen, Hietajärven pohjoisrannalla; viitostieltä koillisen suuntaan tulee paikalle matkaa noin 0,6 km. Pyyntikuopat ovat Pitkäniemen kärjessä, joka on Härkäharjunkankaasta lähtevä pohjois - etelä -suuntainen hiekkamuodostuma ja joka ulottuu keskelle Hietajärven selkää. Niemi on erittäin kapea - kapeimmillaan vain parikymmentä metriä - ollen kuitenkin noin 400 m pitkä.

Tein pyyntikuopista seuraavat muistiinpanot ja annoin niille numerotunnukset dokumentoinnin yhteydessä (nro 1. on aivan niemen kärjessä ja muut siitä pohjoiseen):

- 1) Halk. 1,5x3 m, syv. 0,5 m.
- 2) Halk. 2x3 m, syvyys 0,5 m, matalat vallit; edellisestä 60 m pohjoiseen.
- 3) Halk. 1,5x2 m, syv. alle 0,5 m; edellisestä 30 pohjoiseen.
- 4) Halk. 1,5x3 m, syv. alle 0,5 m, matalat vallit; edellisestä 250 m pohjoiseen.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 49 Morottaja Härkäharjunkangas.

SALLA 49 MOROTTAJA HÄRKÄHARJUNKANGAS

tk 3634 05 Morottaja

x 7381 86

y 3558 70

z 265

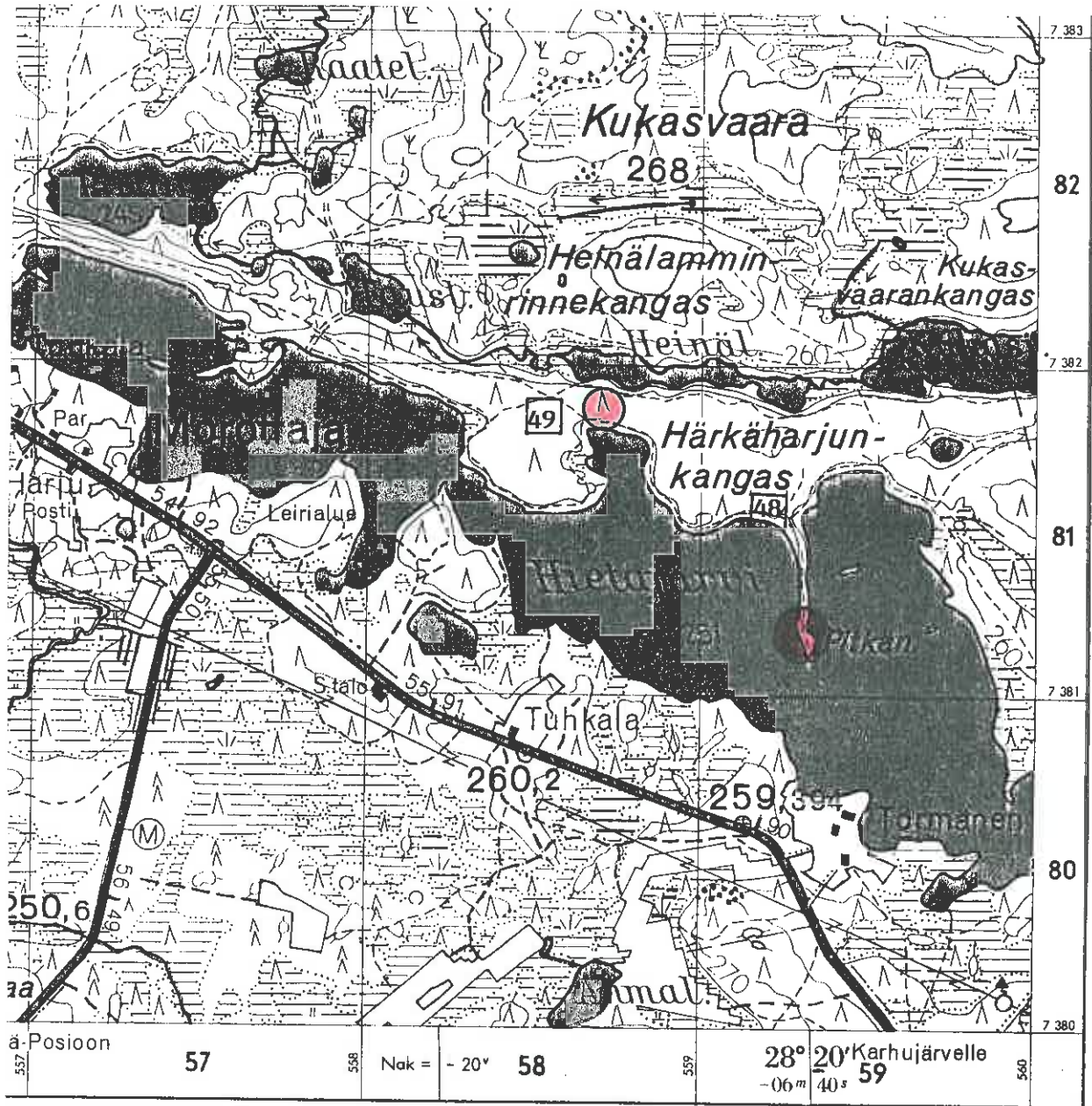
KYLÄ: Hietajärvi

KOHDE: Pyyntikuoppia, lk II

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta runsaat 30 km etelälounaaseen, Hietajärven pohjoisrannalla; viitostieltä pohjoiseen tulee paikalle matkaa noin 1,1 km. Pyyntikuopat ovat Härkäharjun laella; tämä harju on Hietajärven pohjoisrantaan noudatteleva lounas - kaakko -suuntainen ja varsin kapea - kapeimmillaan vain noin 100 m - hiekkamuodostuma. Korkeimmillaan sen laki kohoaa yli 20 m viereisen järvenpinnan yläpuolelle. Rinteet ovat paikoitellen erittäin jyrkät. Porot näyttävät usein ja mielellään kulkevan pitkin tämän harjun lakea. Tein pyyntikuopista seuraavat muistiinpanot ja annoin niille numerotunnukset dokumentoinnin yhteydessä.

- 1) Halk. 3,3x5 m, syv. 0,5 m; 20 m jyrkänteen reunasta; läntisimmistä kahdesta kuopasta Hietajärven puoleinen.
- 2) Halk. 3,3x5 m, syv. 0,5 m; 40 m jyrkänteen reunasta; läntisimmistä kahdesta kuopasta Kukasjärven puoleinen.
- 3) Halk. 2x2,5 m, syv. 0,5 m; runsaat 10 m Hietajärven puoleisesta jyrkäntheestä; kuopasta nro 1. 80 m itään.
- 4) Halk. 2,5x3 m, syv. 0,5 m; 35 m Kukasjärven puoleisesta jyrkäntheestä; kuopasta nro 3. 25 m pohjoiseen.
- 5) Halk. 2,5x3 m, syv. 0,5 m; 5 m Hietajärven puoleisesta jyrkäntheestä; 60 m itään kuopasta nro 3.
- 6) Halk. 2x3 m, syv. 0,5 m; 40 m Kukasjärven puoleisesta jyrkäntheestä, ja 40 m luoteeseen kuopasta nro 5. sekä 25 m kaakkoon kuopasta nro 4.
- 7) Halk. 3,5x3,5 m, syv. alle 0,5 m; 20 m pohjoiseen kuopasta nro 6.

HUOMAUTUKSIA: Lähilöytöjä Salla 48 Morottaja Pitkäniemi.

(tk-ote 3634 05 Morottaja 1963)

Salla 48 Morottaja Pitkäniemi

Salla 49 Morottaja Härkäharjunkangas

SALLA 50 AATSINKI SELKÄRANKA

tk 4621 12 Kelloselkä
x 7422 40
y 4452 66
z 190

KYLÄ: Aatsinki

KOHDE: Kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM 25 369, kvartseja

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 10 km koilliseen ja nykyiseltä itärajalta noin 6 km länteen. Löytöpaikka on Aatsinginjoen ja Aatsinginjärven länsipuolella; itään, Aatsinginjärven länsirantaan on paikalta matkaa noin 300 m. Kvartsit tulivat pintalöytöinä jyrkkärinteisen, pohjois - etelä -suuntaisen soraharjun loivahkosta alarinteestä. Löytöpaikasta etelään on entisen pienehkön sorakuopan kohdalla uudehko omakotitalo; pohjois- ja osittain länsipuolella on uudempi, varsin iso soramonttu.

HUOMAUTUKSIA: Po. Alueella on myös poteroita ja ainakin yksi (täytetty) korsu.

SALLA 51 AATSINKI TIELTO-OJA

tk 4621 12 Kelloselkä
x 7424 28
y 4452 62
z 200

KYLÄ: Aatsinki

KOHDE: Kvartsi-iskosten löytöpaikka, lk II

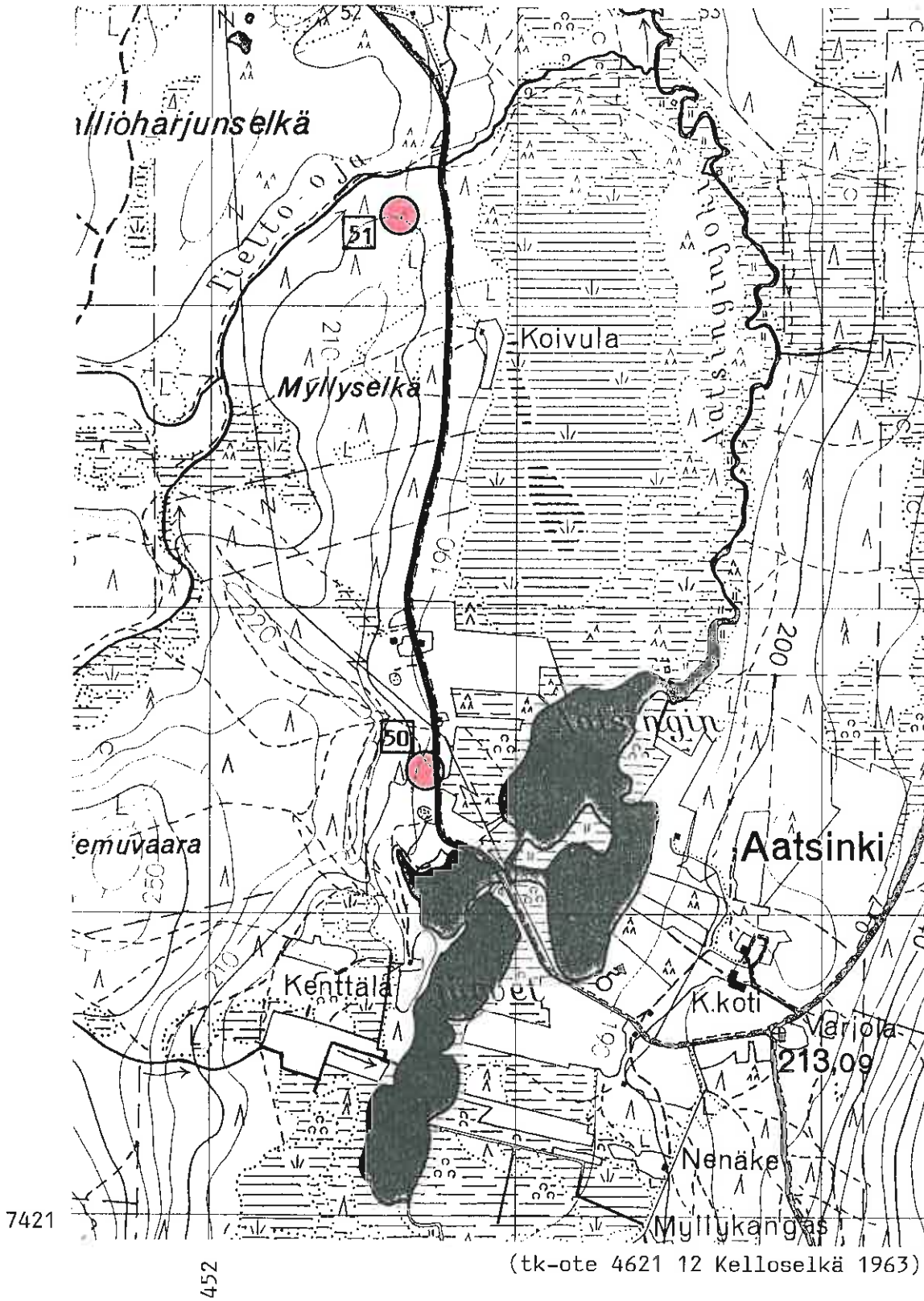
LÖYDÖT: KM 25370, kvartseja

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 10 km koilliseen ja nykyiseltä itärajalta noin 5,5 km länteen. Löytöpaikka on Aatsingin kylän pohjoispuolella ja lounaasta Aatsinginjokeen laskevan Tielto-ojan eteläpuolella; ko. ojaan on matkaa noin 100 m ja löytöpaikan itäpuolella kulkevalle, Aatsingista Kelloselälle johtavalle maantielle runsaat 100 m.

Alue lienee maaperältään soraa, jossa on myös kiviä sekä luontaisesti paljon kvartssia. Iskokset löytyivät metsätieltä, jossa oli hiekkapaljastumia traktorinpyörien jäljiltä.

HUOMAUTUKSIA: Alueella on myös poteroita.

Lähilöytöjä Salla 50 Aatsinki Selkäranka

Salla 50 Aatsinki Selkäranka

Salla 51 Aatsinki Tielto-oja

SALLA 52 SALMIVAARA KOTIJÄRVI

tk 3643 08 + 4621 05 Salmivaara

x n. 7415 22

y n. 3562 72

z 200

KYLÄ: Salmivaara

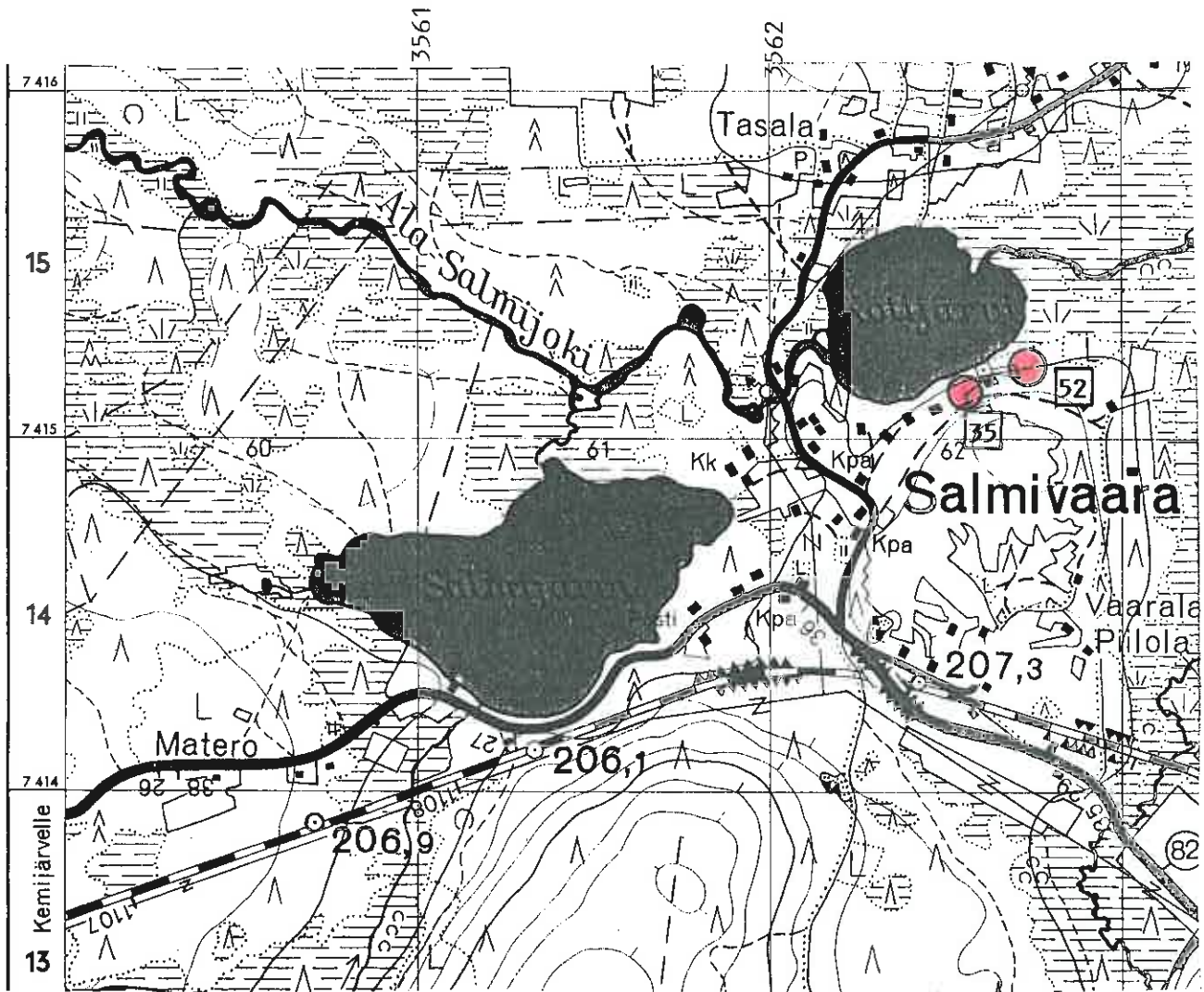
KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka, lk II

LÖYDÖT: KM ~~25477~~, kivikirves *jaute Ryttiläiden kalliolla*

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 10 km länteen, Salmijärven koillispuolella ja Kotijärven kaakkoispuolella. Paikka on Salmivaaran kylän kaupan kohdalta lähtevän ja suurinpiirtein Kotijärven etelärannan suuntaisesti kulkevan kylätien pohjoispuolella. Kotijärven rantaan kertyy kohteesta matkaa noin 200 m. Alue on löytöpaikalla loivasti järveen päin viettävä rinne; se on peltoa ja oli tarkastusajankohtana nurmella. Maaperä on hiesua.

Tein kivikirveen löytökohdalla muutamia lapionpistoja, mutta en havainnut mitään arkeologisesti merkittävää.

HUOMAUTUKSIA: Oppaina olivat Väinö Piisilä ja Eero Ryttilähti, joista Piisilä tuli näyttämään kivikirveen löytöpaikan. Poesine oli hänen mukaansa löytynyt, kun pellolla ollutta kumparetta tasoitettiin puskutraktorilla. Löytökohdassa oli ollut myös hiiltä ja kiviä, siis mahdollisesti tulisija. Lähilöytöjä Salla 35 Salmivaara Kärppä.

(tk-ote 3643 08 + 4621 05 Salmivaara 1963)

Salla 35 Salmivaara Kärppä

Salla 52 Salmivaara Kotijärvi

SALLA 53 ONKAMO KAAKKURILAMPI

tk 4623 01 Siekankangas

x 7406 9

y 4462 5

z n. 320

KYLÄ: Onkamo

KOHDE: Lappalaishauta, lk II/III

LÖYDÖT: ^{Salmi} KM 3577:1 - ⁹⁸¹ 9 sormusta, veitsi, pronssiketjun katkelmia, nuolenkärki, 2 poronsarvista kannuksen vasaraa, nappeja ja vyöllisten osia.

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Kohde sijaitsee Sallan kirkolta noin 20 km kaakkoon ja nykyiseltä itärajalta noin 2 km länteen. Löytöpaikka on Onkamojärven itäpuolella olevista Kaakkurilammista ehkä parisataa metriä suurinpiirtein itään. Maaperä on hiekkaa ja maasto kumpuilevaa kangasta. Paikasta on löydöstä ilmoittaneen katekeetta Kustaa Lepistön kirjeessä seuraavat tiedot: " - - - 22 muinaisaikaista kalua Onkamojärven kaakkoispuolelta, noin 2,5 km itäpohjoiseen Onkamon kylästä. Mainitut kalut olivat eräällä korkialla harjulla ainoastaan sammalkerroksen alla "Kaakkurilammin" itäpohjoisella kulmalla - - -"

Arkeologisen Toimikunnan kysymyslehteen on löydöt Helsinkiin toimittanut Kuolajärven piirin kruununnimismies B.F.Ossian Möller kirjoittanut löytöpaikasta seuraavanlaiset tiedot: Muinaiskalut löydettiin "Kuolajärven pitäjän Sallansuun kylässä Kaakkurilammin itärannalla 2,5 km koilliseen Onkamon kyläryhmästä". Löytöpaikka on "Viljelemätöntä metsämaata, multaharju mainitun lammin rannalla." - - - "Edellämainitut (kapineet) 1 á 2 metrin päässä toisistaan - - - mukaan; tarkempia tietoja puuttuu vielä. Löydettiin pääluita ja muita lahonneita kappaleita luurangosta. Kuoppia, joissa hiiliä ja mädännyttä puuta näkyi, olivat läheisyydessä. - - - Ei tunnetta josko löytöpaikka mahdollisesti olisi ollut kylänsijana. Tarkemmin tutkimatta esineet ohuen maakerroksen peittämänä".

KIRJALLISUUS: Sarvas P. 1973 Kuvasormusryhmä 1500-luvun loppulta, SM 80.

HUOMAUTUKSIA: Kohde löytyi nimismies Möllerin saamien tieto-

jen mukaan seuraavalla tavalla: "Kalastusmatkalla ollessa löysi eläkemies Lauri Liikanen pääkallon luut ja tästä tiedon saatua menivät torpparinlapset Juho Emil ja Valpu Ylitalo mainitulle paikalle löydöstä tarkemmin selkoa ottamaan".

Löytö tehtiin kesäkuun 2 p:nä 1898 ja esineet sekä luumateriaalin toimitti samana kesänä Muinaistieteelliselle Toimikunnalle nimismies B.F.Ossian Möller.

Möller tietää kertoa - em. kysymyslehdessä - vanhan löytöpaikkaan liittyvän tarinan: "Vanha tarina kertoo muutaman lappalaisen kerran lähteneen Kaakkurilammille kalastamaan, jolle matkalle tietämättömiin kadonneen. Vanhat ihmiset luulevat hänen joutuneen vedenhaltijan saaliiksi, jonka vuoksi pitkiin aikoihin ei uskallettu käydä kalastamassa tässä lammissa."

Kiertelimme oletetulla löytöalueella Aki Arposen kanssa pari tuntia syyskuun ensimmäisenä, lähes helteisenä sunnuntai-iltapäivänä. Mitään lappalaishautaukseen tai Möllerin kysymyslehtisessä mainitsemin kuoppiin viittaavaa emme havainneet. Sen sijaan alueelta löytyi poteroita ja/tai korsunjäännöksiä sekä yksi mahdollinen ihmisen reisiluu, jonka osalta tutkimus on vielä kesken.

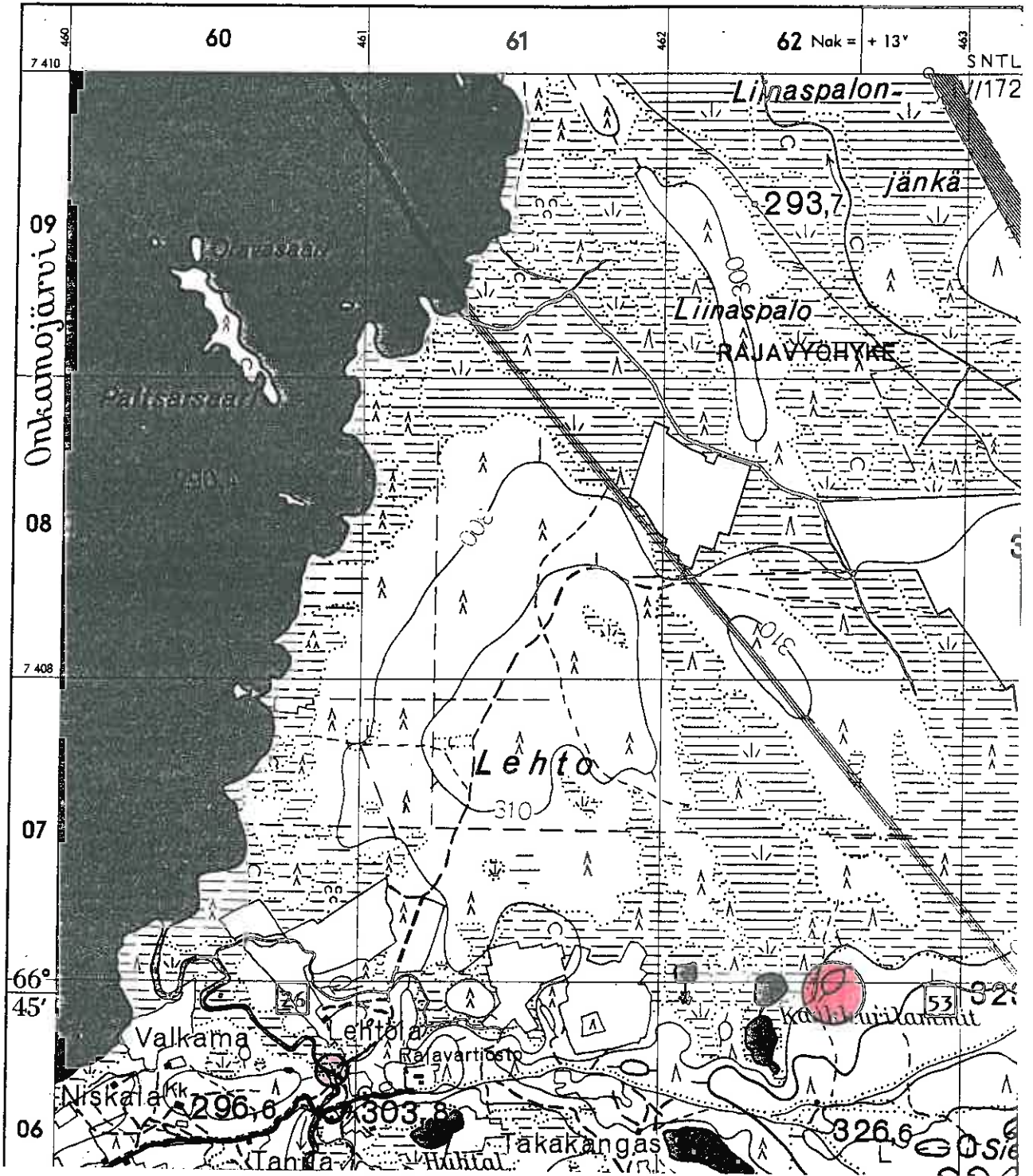
LÄHTEET: Katekeetta Kustaa Lepistön (päiväämätön) kirje Kuolajärven piirin nimismiehelle (saapunut 5.6.1898).

Kuolajärven piirin nimismiehen B.F.Ossian Möllerin 11.6.1898 päivätty kirje nro 148 Muinaistieteelliselle Toimikunnalle.

Valtionarkeologi J.R.Aspelinin 23.6.1898 päivätty kirje (nro 2035) Oulun läänin kuvernöörille.

Nimismies B.F.Ossian Möllerin täyttämä ja Muinaistieteelliselle Toimikunnalle heinäkuussa 1898 palauttama kysymyslehtinen.

Valtionarkeologi J.R.Aspelinin 23.7.1898 päivätty kirje (nro 2044) Oulun läänin kuvernöörille.

(tk-ote 4623 01 Siekankangas 1963)

Salla 53 Onkamo Kaakkurilampi

Salla 26 Onkamo Onkamojoki

SALLA NL 1 SALLA UUSITALO

KYLÄ: Salla

TILA: Uusitalo (talon nimi v. 1879)

KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka

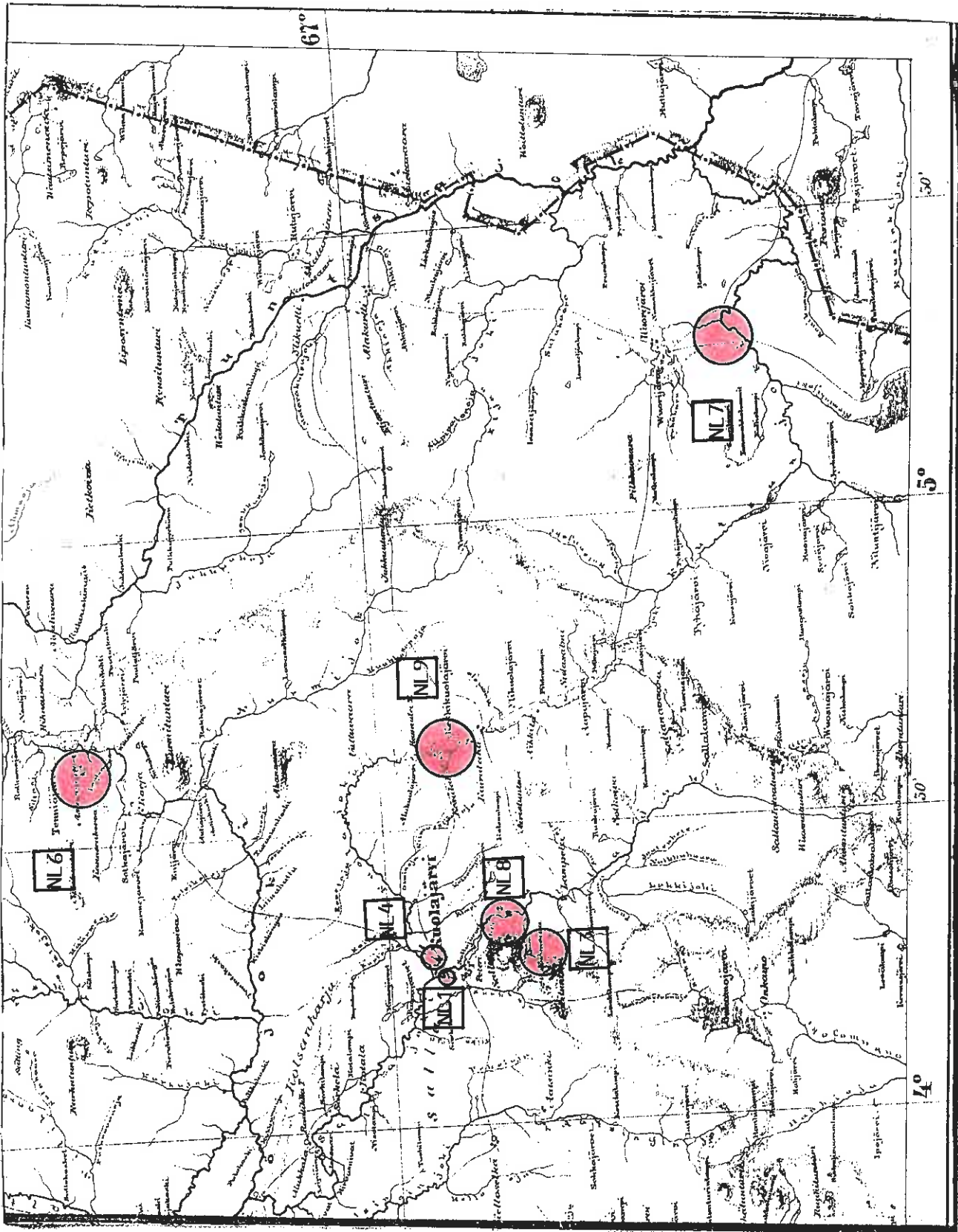
LÖYDÖT: KM 1969:1, soikea reikäkivi

YMPÄRISTÖNKUVAUS: -

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv.

KIRJALLISUUS: SMYA V

HUOMAUTUKSIA: Esineen on saanut Kuolajärven Sallankylän uudesta talosta SMY:n stipendiaatti Hj. Appelgren kesällä 1879 ja se on tullut SMY:lle 15.10.1879.

Salla NL 1 Salla Uusitalo

Salla NL 3 Rohm(u)oiva

Salla NL 4 Kuolajärvi Kesälahti

Salla NL 6 Aatservainen

Salla NL 7 Vuorikylä Kutsanjoki
Aidakanniemi

Salla NL 8 Kuolajärvi Kairala

Salla NL 9 Tenniö Kuolajärvi
Kotakangas

(Karta öfver Finland

SALLA NL 2 SOVA TEIRNIEMI

KYLÄ: Sova

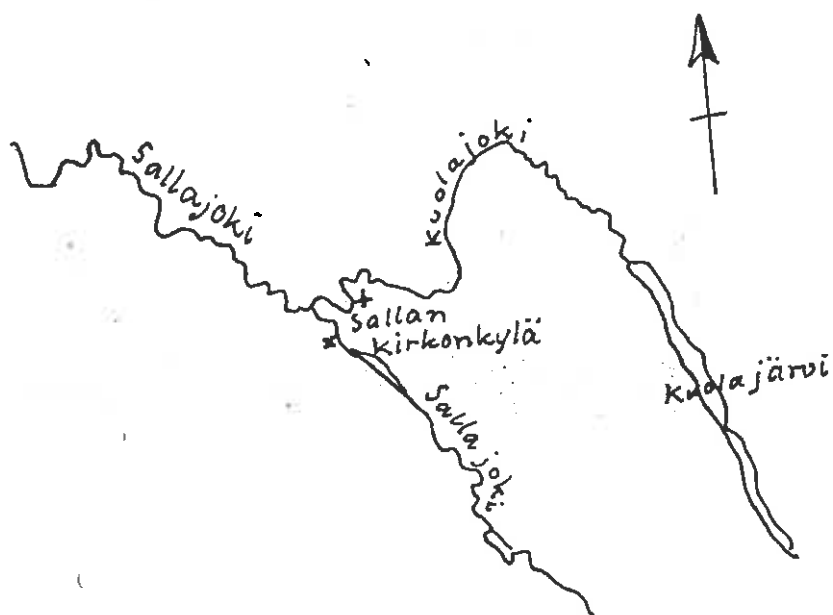
KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka

LÖYDÖT: KM 6182:1, uurrenuija

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Löytöpaikka ollut löytöhetkellä peltoa (kangasmaata) ja esine on löytynyt noin yhden kyynärän syvyydestä peltoa kaivettaessa.

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv.

HUOMAUTUKSIA: Esineen löysi talollinen Hermanni Sova ja toimitti Kansallismuseoon U.T. Sirelius; esine lunastettiin 21.10.1912.

Mittakaava 1:400.000

*kivikirveen löytöpaikka

(Kopio yleiskarttaluonnoksesta/A. Erä-Esko 19262 inv.)

Salla NL 1 Salla Uusitalo

SALLA NL 3 ROHMUOIVA

KYLÄ: -

KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka

LÖYDÖT: KM 7162:1-2, pohjalainen tasataltta ja kourutalтта

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Löytöpaikka on Rohmuoivan tunturiseutua-

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv.

HUOMAUTUKSIA: Esineet on löydetty v. 1911 ja lunastettu op.

ERkki Mäkelältä 26.10.1916 Kansallismuseolle.

SALLA NL 4 KUOLAJÄRVI KESÄLAHTI

KYLÄ: Kuolajärvi

TILA: Kesälahti (talon nimi v. 1962)

KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka ja saamelaisten asuin(?)paikka

LÖYDÖT: KM 9311, kivitaltta

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Löytöpaikka on ollut Kesälahden talon pihalla, lähellä silloista metsänhoitajan virkataloa; taltta löytyi, kun maata kaivettiin perunapellon tekoa varten.

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv.

HUOMAUTUKSIA: Samalta paikalta löytyi heti nurmen alta runsaasti osaksi maatuneita poronluita - kaikki oli halkaistu luuydintä kaivettaessa - mikä Erä-Eskon mukaan osoittaa, että kyseessä on "lappalaisasutuksen jälkiä"; taltta löytyi luiden joukosta. Artefaktit löysi kylässä asunut Oskari Salla syyskuussa v. 1930 ja ne lähetti (Kansallismuseoon) metsänhoitaja Y.Piispanen (lähetys lunastettiin 17.12.1930). Samalta paikalta löydetyt luut saapuivat museoon toukokuussa 1931.

SALLA NL 5 SALLANSUU ISOJÄNKÄ

KYLÄ: Sallansuu?

TILA: Kuhala Rn:o 42 (v. 1938)

KOHDE: Kivikautinen löytöpaikka

LÖYDÖT: KM 10715:1-2; alkeellinen kirves ja kourutaltoa

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Esineet löytyivät Sallansuun kylästä, Kuhala-nimisen pientilan suopalstalta Isojängän laidalta; noin 200 m kirkkomaan maantien puoleisesta itäisestä aidankulmasta koilliseen. Löytöpaikkana alava jängänreuna, jossa pesämaa erittäin savipitoista; kangas tasaista. Kiviesineiden lähellä oli mustaa tuhkakerrosta; paikalla on ollut jonkun verran kiviä, mutta enää ei ollut mahdollista sanoa niiden asentoa. Esineiden päällä oli 40 cm paksu turvekerros ja 30 cm savihiekkaa, mistä maa-aineksesta myös löytökohdan maaperä koostui. Kaikki esineet sijaitsivat jokseenkin yhtä syvällä. (*) Paikalla oli uutispeltoa yksi sarka, kooltaan 17x100 m ja se sijaitsi jängän lounaiskolkassa. - - - Esineiden löytöpaikka oli saran keskivaiheilla - - -. Paikalla näkyi tummaa hietikkoa, aivan kuin siinä olisi ollut järvenrantaa. Löytökohtaa ei voinut kaivaa, sillä pellossa oli kylvettynä ohraa. (**)

TUTKIMUKSET: Eino Nikkilä 1938 tark., Erä-Esko 1962 inv.

HUOMAUTUKSIA: Esineet löysi 22.9.1937 pientilallisen poika Onni Kotala Sallansuun kylästä uudispeltoa raivatessaan; samalta paikalta löytyi myös "ahkion pohjapuu". Tästä paikasta noin 1 km itään, kasarmin lähistöltä, saman Isonjängän ympäriltä löydetty aikaisemmin 2 ahkion pohjapuuta (*)

NEG: 13027-8

- - - - -

(*) Kaarlo Koitelan täyttämästä muin. tiet. toimikunnan kyselykaavakkeesta saadut tiedot (**). Tiedot Eino Nikkilän tarkastuskertomuksesta.

SALLA NL 6 AATSERVAINEN

KYLÄ: -

TILA: -

KOHDE: Rautakautinen löytöpaikka

LÖYDÖT: KM 37, hopea-aarre: mm. 174 hopearahaa ja kaularengas sekä koruja ja tarve-esineitä raudasta, pronssista, kullatusta messingistä ja jostain sekoitemetallista.

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Esineet olivat suurehkon maakiven (kivipään) kulman alla tuohikäärössä maata vasten. Löytöpaikka sijaitsee Sallan (Kuolajärven) ja Sodankylän rajalla, Aatservain * -nimisen tunturin alueella.

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv.

KIRJALLISUUS:

HUOMAUTUKSIA: Artefaktit löysi syksyllä 1839 Johan Korja ja ne lunasti löytäjältä saman talven aikana C.G.Bergbom.

* Tässä inventointikertomuksessa on löytöpaikka merkitty kartalle Tenniöjärven länsipuolella sijaitsevan A s t e r - v a i n e n -nimisen tunturin kohdalle.

SALLA NL 7 VUORIKYLÄ KUTSANJOKI AIDAKANNIEMI

KYLÄ: Vuorikylä

KOHDE: Rautakautinen löytöpaikka

LÖYDÖT: PPM 259, rautakirves

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Esine löytyi Vuorikylän Aidakanniemen harjusta, Kutsanjoen varrelta.

TUTKIMUKSET: Erä-Esko 1962 inv.

HUOMAUTUKSIA: Kirveen löysi kesällä talontytär Reeta Sofia Salmela 1898 ja lahjoitti Oulun museolle nimismies B.F.Möller 8.10.1898.

SALLA NL 8 KUOLAJÄRVI KAIRALA

KYLÄ: Kuolajärvi

KOHDE: Rautakautinen löytöpaikka

LÖYDÖT: Kemin yhteislyseon kokoelmat (nro 5.), rautainen kirves ristiretkiajalta.

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Esine löytyi (suolta?) Ylemmän Sallajoen alueelta, Kairalan talon maalta; lähistöllä myös " - - - Lampela ja joukko taloja (Kairalan tl. ym.)".

SALLA NL 9 TENNIÖ KOTAKANGAS

KYLÄ: Tenniö

KOHDE: Kiviesineen löytöpaikka

LÖYDÖT: KM 4214, vuolukivestä valmistettu reiällinen kiviesine.

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Esine löytyi Kuolajärven rannalta Kotakan-
kaalta, suuren kiven alta, kun kiveä kultaa etsittäessä "jys-
tettiin" rautakangilla.

HUOMAUTUKSIA: Esineen löysivät 15.6.1902 talokas O(lli) F.Ke-
sälähti ja J.E.Kesälähti ja lähetti 23.3.1903 Oulunläänin ku-
vernöörinviraston kautta SMY:lle Kuolajärven piirin nimismies
Wolmar Wanerberg. Löydöstä on SMYA:n toimittamassa kysymys-
lehtisessä seuraavanlainen kuvaus:

"Sen (esineen) ulkomuoto oli nelikulmainen ja kes-
kellä pyöriä reikä ja reijän kohdalta paksumpi kivi,
ja me luulimme poroperan nuija aseeksi, jota alkua-
sukkaat Lappalaiset ovat käyttäneet vanhain muiste-
lun mukaan kun polulle olivat tehneet syvän haudan
ja haudan pohjalle asettaneet teräviä puupiikkiä,
jotta tarttuis siksi kunnes nuijamies kerkesi hen-
giltä lyömään hänen. Ei ennen koskaan ole minkään-
laista siitä löydetty esinettä ennenkuin kaksi kilo-
metriä etelään päin jonkinlainen muurinsia alavaaran
länsipuolelta ja kuolajärvien salmista vanhoja kala-
tammea, josta ovat vanhat päättäneet olevan niitten
tekiät edellä mainitut lappalaiset mitkä - ? - ?
pyytämällä ovat itsensä elättäneet. Muinaiskalu, jo-
ka kruunulle lähetettiin on maksun arvoinen ja har-
vinainen ja plussa sanottuna aikana löydetty ja eikä
senenempi säilytetty".

Esine lunastettiin 1.4.1903 ja siitä maksettiin viisi mark-
kaa.

YHTEENVETO

Sallan kunnan eteläosissa syyskuussa 1989 suoritetussa arkeologisessa maastoinventoinnissa löytyi 20 aikaisemmin tuntematonta kohdetta: 7 kivikautista asuinpaikkaa, 7 kvartsi-iskosten löytöpaikkaa, 1 historiallisen ajan kohde sekä 9 paikkaa, joilla on pyyntikuoppia.

Nykyisen Sallan alueella tunnettujen muinaisjäännösten lukumäärä on 1980-luvulla lähes kolminkertaistunut verrattuna siihen määrään mikä on tullut tietoon v. 1839-1979. Taloudellisen toiminnan myötä kiihtyneen maankäytön yhteydessä sekä arkeologisen tutkimuksen ansiosta tullaan Sallasta tulevaisuudessa löytämään varmasti useita aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöksiä; näin saadaan lisää arvokasta tietoa Lapin ja koko Suomen muinaisuudesta.

Nyt tehtyyn muinaisjäännösten inventointiin myötävaikuttivat suotuisa syyssää sekä aivan erityisesti kaikkien sallalaisten - niin "tavallisten" kuntalaisten kuin kunnan sekä elinkeinoelämän edustajien - kiinnostunut ja ystävällinen suhtautuminen asiaan.

Helsingissä 26.3.1990

Hannu Poutiainen

SALLAN KUNNAN ETELÄOSIEN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI

Kuva- ja negatiiviluettelo

Kuva Neg.

- 1 80112 Salmivaara Kärppä. Yleiskuva Kotijärven suuntaan, Idästä.
- 80113 Salmivaara Kärppä. Maa- ja kivivallit. Lännestä.
- 2 80114 Salmivaara Kärppä. Maa- ja kivivallit. Lännestä.
- 3 80115 Salmivaara Kotijärvi. Talttojen ja tulisijan löytöpaikka (kuvassa oppaana toiminut Väinö Piisilä). Kaakosta.
- 4 80116 Kursu Koskenkangas. Kuopanne nro 6. Koillisesta.
- 5 80117 Kursu Jaakontalonniemi. Kivikautinen asuinpaikka. Lännestä.
- 6 80118 Hirvasvaara Siskelijärvi. Pyyntikuoppa nro 3. Idästä.
- 7 80119 Karhujärvi Ylinen-Vaara Hietajärvi. Pyyntikuoppa nro 1. Idästä.
- 8 80120 Karhujärvi Ylinen-Vaara Hietajärvi. Porojen jälkiä kannaksella. Koillisesta.
- 80121 Karhujärvi Ylinen-Vaara Hietajärvi. Kannas, pohjoisesta.
- 9 80122 Karhujärvi Ylinen-Vaara Hietajärvi. Kannas, pohjoisesta.
- 10 80123 Tyokuva. Inventoiija ylittämässä jokea Karhujärvellä.
- 11 80124 Morottaja Pitkänieni. Pyyntikuoppa nro 1. Pohjoisesta.

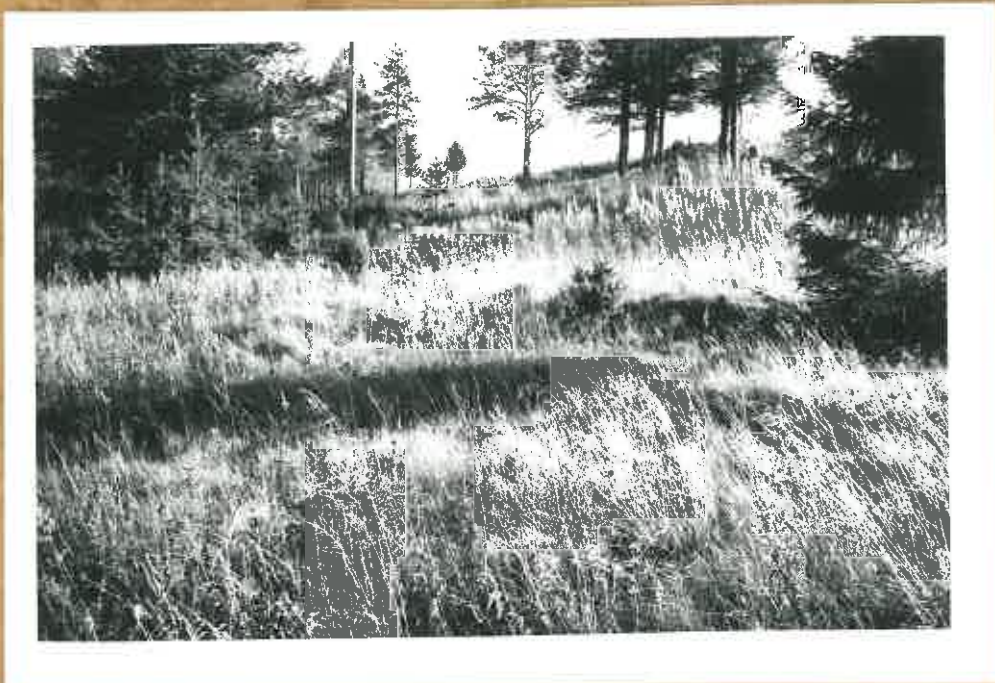
140
SALLAN KUNNAN ETELÄOSIEN INVENTOINTI

H. POUTAINEN 1989

1. SALMIVAARA KÄRPPÄ. YLEISKOVA
KOTIJÄRVEN SUUNTAAN. IDÄSTÄ.

F 80112

2. SALMIVAARA KÄRPPÄ. MAA- JA
KIVIVALLIT. LÄNNESTÄ.

F 80114

F. 80115

3.

SALMIVAARA KOTIJÄRVI
TALTTOJEN JA TULISIJAN
LÖYTÖPAIKKA (KUVASSA
OPPAKKA TOIMINUT
VÄINÖ PUUSILÄ)
KAAKOSTA.

F. 80116

4. KORSU LOSKENNANGAS.
KUOPANNE NRO 6.
KOILLISESTA.

F. 80117

5. KORSU JAAKONTALON
NIEMI, KIVIKAUTINEN
ASVINPAIKKA.
LÄNNESTÄ.

F. 80118

6. HIEVASVAARA, SISELLI-
JÄRVI. PUVNTIKUOPPA
NRO 3. IDÄSTÄ.

F 80119

7. KAEHUJÄRVI, YLINEN-
VAARA, HIETAJÄRVI.
PUVNTIKUOPPA NRO 7.
IDÄSTÄ.

F. 80120

8. KAEHUJÄRVI, YLINEN-
VAARA, HIETAJÄRVI.
POZOJEN SALLIA
KANNALISELLA. KULLISESTA

F.80122

9. KARHUJÄRVI, YLIMEN-
VARZA, HIETAJÄRVI.
KANNAS, PÖHJOISESTÄ.

F.80123

10. TYÖLUVA. INVENTOIJAN
YLIITTÄMÄSSÄ JOKEA
KARHUJÄRVELLÄ.

F.80124

17. MOROTTAJA, PIIKÄ-
NIEMI. PYYNTILUOTTA
NRO 1. PÖHJOISESTÄ.